

DANIČA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

ZA PROSTU GODINU

1891.

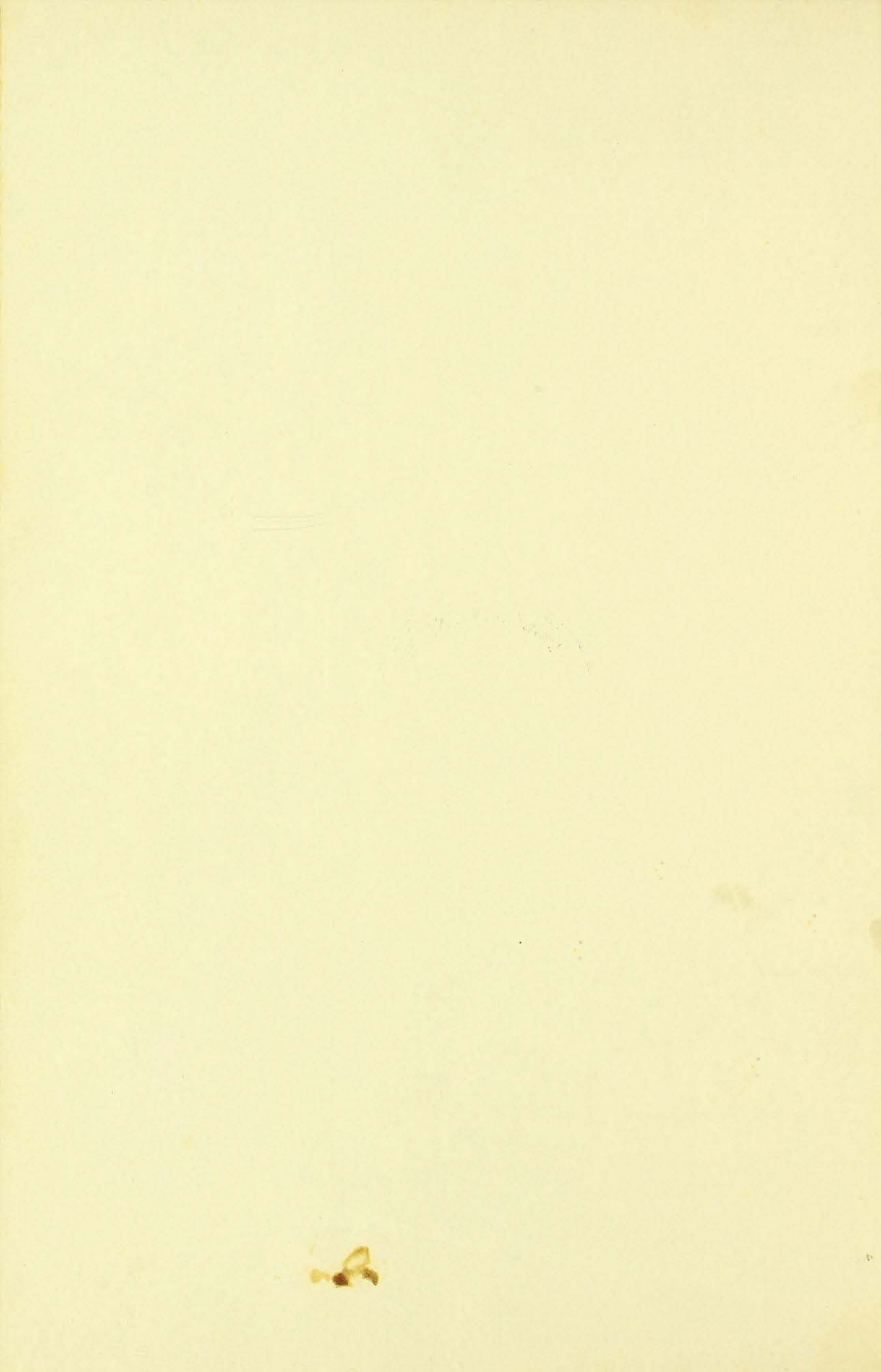
CINA: 30 NOVČIČA.

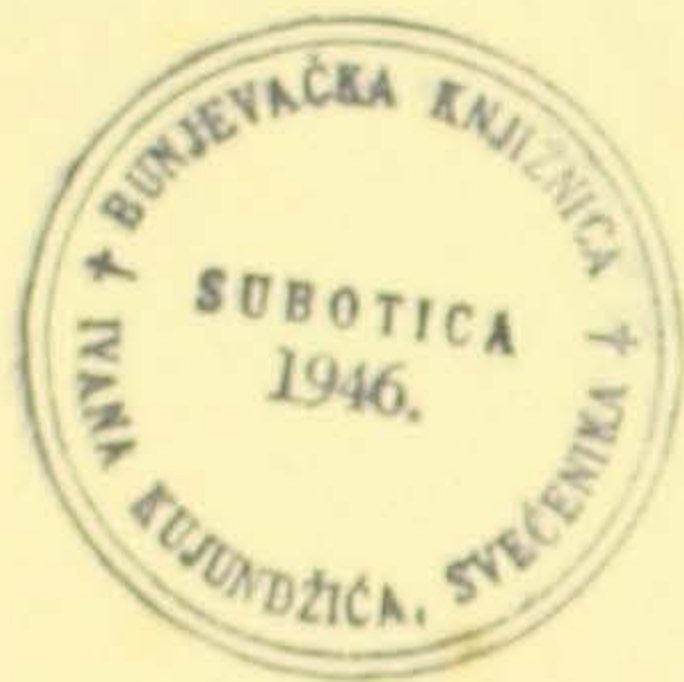

Izdaje: Josip Bitterman.

ZKINOLIBRS

zkv.h.org.rs

DANIČA

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97 2P
SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

ZA PROSTU GODINU

1891.

Cina: 30 novčića.

Izdaje: JOSIP BITTERMAN.

VIII. GODIŠNJI TEČAJ.

U SUBOTICI,
IZ ŠTAMPARIJE JOSIPA BITTERMANA
1891.

Handwritten signature and 'ZKUH OHS' watermark

Profilose 7850

+ 1277

quin 334

Table 624 vide suri

1914

1914

SICANJ, ili JANUAR,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1	Cetvr. Mladi Božić N. g.	☉	20 Prosinac. Ignat	7 51	4 15
2	Petak Makarije †	☿	21 Juliana	7 51	4 16
3	Sub. Genoveva	♄	22 Anastasija	7 51	4 17
1) U ono vrijeme, kad bi umro Irud. Mat. 2.					
4	Ned.	♁	23 40 mučenikah	7 50	4 18
5	Pon. Telesfor	♁	24 Erogen	7 50	4 20
6	Utor. Sv. tri kralja	♁	25 Božić. (r. H.)	7 50	4 22
7	Srida Lucijan, Velo.	♁	26 Zbor bogor.	7 49	4 23
8	Četvr. Severin opat	♁	27 Štef. prvi m.	7 49	4 24
9	Petak Julian muč. †	♁	28 2 tisuća muč.	7 48	4 25
10	Sub. Pava pustinjač	♁	29 Mladenci	7 48	4 27
2) Isus 12 godišnji mladić u crkvi Jeruzol. Luk. 2.					
11	Ned.	♁	30 Anisije	7 47	4 28
12	Pon. Nesto	♁	31 Melanija	7 47	4 29
13	Utor. Hilarij	♁	1 Sicanj. 1891.	7 46	4 30
14	Srida Feliks muč.	♁	2 Silvester	7 46	4 32
15	Četvr. Mavro opat	♁	3 Malahija	7 45	4 34
16	Petak Marcel †	♁	4 Zbor 70 ap.	7 45	4 36
17	Sub. Antun pust.	♁	5 Teopempto	7 44	4 37
3) Svadba u Kani Gallilejskoj Ivan 2.					
18	Ned. Prisp. Ime Isu.	♁	6 Bogojavljen.	7 43	4 38
19	Pon. Sara	♁	7 Ivan Krst.	7 42	4 40
20	Utor. Fabian i Sebast.	♁	8 Georgije	7 41	4 41
21	Srida Janja divica	♁	9 Polijevkto	7 40	4 43
22	Četvr. Vincencije	♁	10 Grigorije Nas.	7 39	4 45
23	Petak Zaruč. Bl. D. M. †	♁	11 Todor	7 38	4 46
24	Sub. Timotej bisk.	♁	12 Tatijana	7 37	4 48
4) O poslenicah u vinogradu. Mat. 20.					
25	Ned. Sedamdesetn. Pa.	♁	13 Jermilo	7 36	4 49
26	Pon. Polikarpo	♁	14 Sava	7 35	4 51
27	Utor. Ivan zlatoustnik	♁	15 Pavao Tiv.	7 34	4 52
28	Srida Margarita	♁	16 Verige Petra	7 33	4 54
29	Četvr. Franjo Saležki	♁	17 Antonije velik	7 32	4 55
30	Petak Martina †	♁	18 Atanisij	7 31	4 56
31	Sub. Petar Nolaski	♁	19 Makarije	7 30	4 58

Misečne mine :

☾ Zadnji četvrt 3. u 11 sati, 28 časi noćom. Snig, kiša, jutrom magla

☽ Mladi misec 10. u 4 s 41 č. posle podne. Nepogodno vrijeme, noćom vetrovi, danjom zima ljuta.

☾ Prvi četvrt 17. u 7 sati, 34 časa iz jutra. Umireno vrijeme, vedro, pomalo vitra, opet vitrina i zima.

☽ Pun misec 25. u 1 sat, 41 čas posle polnoći. Vedro, čiča zima, vitar, snig, magla.

Prvog je duljina dana 8 sati, 24 časa. Ovog miseca podulji se dan 1 sat i 4 časa.

Gatanje po iskustvu : Stalno hladno vrijeme slidi ako južno-zapadni vitar na siverno-zapadni se obrati. Ako se na zapadu guste magle ukazuju.

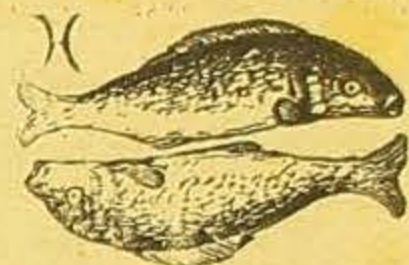
Neugodno vrijeme slidi, ako se izočno-siverni vetrovi minjaju.

VELJAČA ili FEBRUAR,

(BROJI 28 DANA.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
5) O sijaču i simenu. Luk. 8.					
1 Ned.	Sestdesetnica	☉	20 Jevtimije	7 29	4 59
2 Pon.	Očišćen. B. D. M.	☉	21 Maksim	7 28	5 1
3 Utor.	Blaž biskup	☉	22 Timotej	7 27	5 2
4 Srida.	Veronika	☉	23 Kliment	7 26	5 4
5 Četvr.	Agata	☉	24 Ksenija	7 25	5 6
6 Petak	Dorotea †	☉	25 Grigorije	7 24	5 8
7 Subo.	Romualdo	☉	26 Ksenofonté	7 22	5 9
6) Isus izličeje slipca. Luk. 18.					
8 Ned.	Petdesetn. (Pok)	☉	27 Prinos m. s. Jo.	7 20	5 11
9 Pon.	Apolonia	☉	28 Efrem	7 19	5 13
10 Utor.	Školastika	☉	29 Ignatij	7 18	5 15
11 Srida	Čista srida †	☉	30 Vasilije	7 16	5 16
12 Četvr.	Eulalija	☉	31 Kiruj	7 14	5 18
13 Petak	Eduardo †	☉	1 Veljača. Trif.	7 12	5 20
14 Subo.	Valentin †	☉	2 Očišć. Bl. D.	7 10	5 21
7) Isusa djavao napastuje. Mat. 4.					
15 Ned.	Čista (Invocat)	☉	3 Simeon	7 8	5 23
16 Pon.	Juliana	☉	4 Izidor	7 6	5 24
17 Utor.	Konstantin	☉	5 Agata	7 4	5 26
18 Srida	Kvatre. Kolom. †	☉	6 Vukol i Fotije	7 2	5 27
19 Četvr.	Susana	☉	7 Partenije	7 1	5 29
20 Petak	Eleuterij †	☉	8 Teodor	7 0	5 30
21 Subo.	Eleonora †	☉	9 Nikifor	6 59	5 31
8) Priobrazenje Isusovo. Mat. 17.					
22 Ned.	Pačista (Remin.)	☉	10 Triod.	6 57	5 32
23 Pon.	Romana	☉	11 Vasilije	6 55	5 34
24 Utor.	Matija	☉	12 Melst	6 53	5 36
25 Srida	Valburga †	☉	13 Martin	6 51	5 37
26 Četvr.	Viktorij	☉	14 Aksentije	6 49	5 38
27 Petak	Šandor †	☉	15 Onisim	6 47	5 40
28 Subo.	Roman †	☉	16 Pamfil	6 45	5 41

Misečne mine :

☉ Zadnji četvrt 2. u 5 sati, 58 č. iz jutra ; s prva oblačno i južno, posle zima i snig.

● Mladi misese 9. u 3 sata 28 č. posle ponoći. Danjom tople, noćom hladan vitar.

☽ Prvi četvrt. 15. u 7 sati, 48 časi u večer. Neugodno, snig, ampa, posle toplije.

☺ Pun misec 23. u 8 sati, 35 č. prije podne. Zima, noćom vitar, magla.

Prvog je duljina dana 9 sati, 30 č. Veljače naraste dan s 1 satom i 26 č.

Gatanje po izkustvu. Lipo i ugodno vrime slidi, ako južno-iztočni vetrovi dušu. Ako je misec odveć blid. Ako se večernji crven jako vidi.

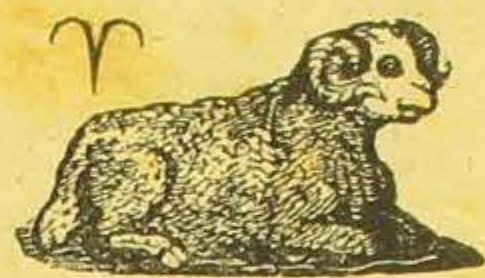
Neugodno slidi : ako zapadni vetrovi dušu.

OŽUJAK, ili MARTIUS,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
9) Isus izgoni djavola. Luk. 11.					
1 Ned.	Bezime. (Oculi)	☿	17 Sedamdesetn.	6 43	5 42
2 Pon.	Simplie	☿	18 Leo	6 41	5 44
3 Utor.	Kunigunda	♄	19 Arkip	6 39	5 45
4 Srida	Kazimir †	♄	20 Lav	6 37	5 46
5 Četvr.	Eusebija	♄	21 Timotej	6 35	5 48
6 Petak	Fridrik †	♄	22 Mavrikije	6 33	5 49
7 Sub.	Toma akvin †	♄	23 Polikarpo	6 31	5 50
10) Isus nahrani 5000. ljudih. Ivan 6.					
8 Ned.	Sridopostna (Laet)	♄	24 Mesopust	6 39	5 52
9 Pon.	Franciška	♄	25 Tarazije	6 27	5 54
10 Utor.	40 mučenika	♄	26 Porfirije	6 25	5 56
11 Srida	Heraklije †	♄	27 Prokopije	6 23	5 57
12 Četvr.	Grgur papa	♄	28 Vasilije	6 21	5 59
13 Petak	Rozina †	♄	1 Ožujak Jevd.	6 19	6 1
14 Sub.	Matilda †	♄	2 Ezikije	6 17	6 3
11) Žudije hoće Isusa kamenovat. Ivan 8.					
15 Ned.	Gluha. (Judica.)	♄	3 Siropust	6 15	6 4
16 Pon.	Henrika	♄	4 Gerazim	6 13	6 6
17 Utor.	Gertrud	♄	5 Konon	6 11	6 7
18 Srida	Eduardo, Šand. †	♄	6 42 mučenika	6 9	6 8
19 Četvr.	Josip	♄	7 Vaso	6 7	6 9
20 Petak	7 žalosti B. D. †	♄	8 Teofilakte	6 5	6 10
21 Sub.	Benedikto †	♄	9 40 mučenikah	6 3	6 11
12) Svečani ulaz Isusov u Jeruzolim. Mat. 11.					
22 Ned.	Ovitnica	♄	10 I. Postna ned.	6 1	6 13
23 Pon.	Viktoria †	♄	11 Sofronije	5 59	6 15
24 Utor.	Gabriel †	♄	12 Teofanije	5 57	6 16
25 Srida	Blagovist †	♄	13 Nicefor	5 55	6 18
26 Četvr.	Veliki četvrt. †	♄	14 Benedikto	5 53	6 19
27 Petak	Veliki petak †	♄	15 Agapije	5 51	6 20
28 Sub.	Velika subota †	♄	16 Sabina	5 49	6 22
13) Uskrsnuće Isusovo. Mark. 16.					
29 Ned.	Uskrs g. Isusa	♄	17 II. Postna ned.	5 47	6 24
30 Pon.	Uskrsni poned.	♄	18 Ciril	5 45	6 25
31 Utor.	Benjamin	♄	19 Krizantije	5 43	6 27

Misečne mine :

☉ Zadnji četvrt. 3. u 8 sati, 54 č. prije podne. Toplo, većinom vedro.

☽ Mladi misec 10. u 7 sati posli podne; prominljivo vrijeme.

☾ Prvi četvrt 17. u 10 sati, 27 časi prije podne. Zima.

☀ Pun misec 25. u 2 sata 28 časi posli podne. Toplo, zatim neugodno; noćom se mrzne.

Dužina dana prvog je : 10 sati, 59 č. Meseća ovog podulji se dan 1 s. 45 č.

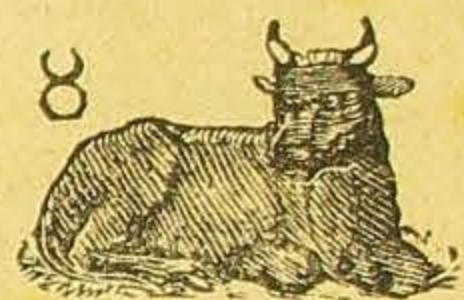
Gatanje po izkustvu : Kako je vrijeme oko 9-og, tako ostaje do konca, ako je sličan bio vruć, ožujak je hladan. Suh ožujak lip svibanj nasliđuje. Ako su sunce i misec pri izlasku veliki, kiša sliđi. Ožujaska gusta magla mnogo grmljavine donosi.

TRAVANJ, ili APRILIS,

(BROJI 30 DANA.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Srida	Hugo	☾	20 Savo	5 41	6 29
2 Četvr.	Franjo	☾	21 Jakov mladji	5 39	6 30
3 Petak	Rihardo †	☾	22 Vasilije	5 37	6 31
4 Sub.	Ambrozija	☾	23 Nikon	5 35	6 32
14) Isus ulazi kroz zatvorena vrata. Iv. 20.					
5 Ned.	Bila ned.	Vin. F.	24 Zahar	5 33	6 33
6 Pon.	Sikstus	☾	25 Blagovest	5 31	6 35
7 Utor.	Armin	☾	26 Gabriel	5 29	6 36
8 Srida	Dionisij	☾	27 Matrina	5 27	6 37
9 Četvr.	Celestin	☾	28 Hilarijon	5 26	6 39
10 Petak	Ezechiel †	☾	29 Marko	5 24	6 40
11 Sub.	Lav papa	☾	30 Ivan	5 22	6 42
15) O dobrom pastiru. Iv. 10.					
12 Ned.	Miserere	Julio	31 Hypolit	5 20	6 43
13 Pon.	Iustin	☾	1 Travanj	5 18	6 44
14 Utor.	Tiburcije	☾	2 Pitus	5 12	6 46
15 Srida	Anastazije	☾	3 Nicetas	5 16	6 47
16 Četvr.	Lamberto	☾	4 Josip	5 14	6 48
17 Petak	Rudolf †	☾	5 Teodul	5 10	6 50
18 Sub.	Apolonia	☾	6 Eutichije	5 8	6 51
16) Do malo i nećete viditi mene. Iv. 16.					
19 Ned.	Jubilato	Kresc.	7 Gjuro	5 6	6 53
20 Pon.	Janja	☾	8 Herod	5 4	6 54
21 Utor.	Anzelmo	☾	9 Eusichije	5 3	6 56
22 Srida	Soter i Kajo	☾	10 Terentije	5 1	6 57
23 Četvr.	Adalberto bk.	☾	11 Antipas	4 59	6 58
24 Petak	Gjuro muč. †	☾	12 Vasilije	4 57	6 59
25 Sub.	Marko evang.	☾	13 Antemon	4 56	7 1
17) Idem k onomu, koj mene poslao. Iv. 16.					
26 Ned.	Cantata	Klet pap.	14 Cvetnica	4 55	7 3
27 Pon.	Peregrin	☾	15 Aristarn	4 53	7 4
28 Utor.	Vitalis	☾	16 Agapije	4 51	7 5
29 Srida	Petar muč.	☾	17 Simeon	4 49	7 7
30 Četvr.	Katarina divica	☾	18 Veliki četvr.	4 47	7 8

Misečne mine:

☾ Zadnji četvrt. 2. u 7 sati. 46 č. iz jutra; ugodno vrime.

☾ Mladi misec 8. u 10 sati. 13 č. noćom. Lipo, tiho i toplo vrime, posle vitrovito.

☾ Prvi četvrt 16. u 2 sata, 57 časi posle ponoći. Naglo zahladi se.

☾ Pun misec 24. u 6 s. 22. č. iz jutra. Lipo, toplo vrime, posle neugodno

Dužina dana 1-og : 12 sati, 48 č. Ovog miseca podulji se dan 1 sat 33 časa.

Gatanje po izkusvu : Ako je travanj ugodan, maj je neugodan. Ako je ovog miseca grmljavine, vlažna će godina bit. Ako oko Gjurgjeva u raži se vrana mož sakriti, obilna će bit žetva.

SVIBANJ, ili MAJUS,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Petak	Filip i Jakov †	☉	19 Veliki petak	4 45	7 9
2 Sub.	Sigismund	☉	20 Velika subota	4 43	7 11
18) Što prosili budete od oca u ime moje. Iv. 16.					
3 Ned.	Rogate	☉	21 Uskrs	4 41	7 12
4 Pon.	Florian	} Prosní dani.	22 Urkrsni pon.	4 40	7 13
5 Utor.	Vinko		23 Gjuragj	4 39	7 15
6 Srida	Ivan p. v. l.		24 Sava	4 37	7 16
7 Četvr.	Spasov		25 Mark ev.	4 36	7 17
8 Petak	Ukaz Miholja †	☉	26 Vasil	4 35	7 19
9 Sub.	Grgur veliki	☉	27 Simeon	4 33	7 18
19) Kada dodje Utišitelj. Iv. 15.					
10 Ned.	Exaudi	☉	28 Jason	4 31	7 20
11 Pon.	Mamerto	☉	29 9 mučenika	4 30	7 22
12 Utor.	Pankrac	☉	30 Jakov ap.	4 29	7 23
13 Srida	Servac	☉	1 Svibanj	4 28	7 24
14 Četvr.	Bonifac	☉	2 Atanazije	4 27	7 26
15 Petak	Sofia †	☉	3 Timotej	4 26	7 28
16 Sub.	Ivan Nep. †	☉	4 Pelagia	4 25	7 29
20) Tko mene ljubi moje riči obdržaje. Iv. 14.					
17 Ned.	Duhovi	☉	5 Irina	4 24	7 31
18 Pon.	Dohovski poned	☉	6 Job	4 23	7 32
19 Utor.	Ivan	☉	7 Našašće sv. k.	4 22	7 33
20 Srida	Kvatre †	☉	8 Jovan ap.	4 21	7 34
21 Četvr.	Konstantin	☉	9 Nikolaj	4 20	7 35
22 Petak	Julia †	☉	10 Šimeon	4 19	7 36
23 Sub.	Desiderijo †	☉	11 Ciril i Metod	4 18	7 37
21) Meni je data svaka vlast. Mat. 38.					
24 Ned.	Prisv. Trojstvo	☉	12 Epifanije	4 17	7 38
25 Pon.	Urban	☉	13 Glikerija	4 16	7 39
26 Utor.	Filip Ner.	☉	14 Izidor	4 15	7 40
27 Srida.	Ivan	☉	15 Pahomije	4 14	7 41
28 Četvr.	Brašanjevo	☉	16 Vodokrst	4 14	7 42
29 Petak	Maksimín †	☉	17 Andrija	4 12	7 43
30 Sub.	Ferdinand	☉	18 Petar	4 11	7 44
22) O velikoj večeri. Luk. 14.					
31 Ned.	Angjelija	☉	19 Patrikije	4 11	7 45

Misečne mine :

☾ Zadnji četvrt. 1. u 3 sata, 17 č. posle podne. Vedro.

● Mladi misec 8. u 7 sati, 32 č. iz jutra. Toplo.

☽ Prvi četvrt. 15. u 8 s. 21 č. u večer; s prva ugodno, posle tmurno.

☾ Pun misec 23. u 7 s. 42 č. vidivim pomrčanjem miseca, ugodno vreme.

☾ Zadnji četvrt 30. u 8 č. 11 č. vrućina.

Dužina dana 1-og: 14 sati 24 č. Dan se podu-
lji 1 s. 10 č.

Gatanje po izkustvu: Lipo vreme slidi, ako je večernji nebo crven žučkast. Ako pri zahodu nad vodam magla se diže. Ako žabe na visoko pentrajuć krekću. Neugodno vreme će bit, ako se jutrom nebo crveni. Ako su brigovi u magli. Ako je nebo večerom jako crveno.

LIPANJ ili JUNIUS,

(BROJI 30 DANA.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Pon.	Nikodem	☉	20 Talalej	4 10	7 46
2 Utor.	Erazmo	☉	21 Sil i Il.	4 10	7 47
3 Srida	Klotilda	☉	22 Vladimir	4 9	7 47
4 Četvr.	Kvirin bisk.	☉	23 Miholje bisk.	4 9	7 48
5 Petak	Sv. Sree Isusovo †	☉	24 Simeon	4 8	7 48
6. Sub.	Norbert	☉	25 Glavosek Iv.	4 8	7 49
23) O izgubljenj ovcj. Luk. 15.					
7 Ned.	Roberto opat	☉	26 Karpo i Alfej	4 7	7 49
8 Pon.	Medard	☉	27 Teraponte	4 7	7 50
9 Utor.	Srećko (Felix)	☉	28 Nikita	4 7	7 51
10 Srida	Margita	☉	29 Teodosija	4 6	7 51
11 Četvr.	Barbara	☉	30 Spasov	4 6	7 52
12 Petak	Basilid †	☉	31 Hermina	4 6	7 53
13 Sub.	Antun	☉	1 Lipanj	4 6	7 54
24) O velikom ribolovu. Luk. 5.					
14 Ned.	Veliki Vazul	☉	2 Nicefor	4 5	7 54
15 Pon.	Vidak	☉	3 Lukilijan	4 5	7 55
16 Utor.	Franjo regis	☉	4 Mitrofan	4 5	7 55
17 Srida	Adolf	☉	5 Dorothej i Ip.	4 5	7 55
18 Četvr.	Marcelian	☉	6 Hilarian	4 5	7 56
19 Petak	Gervasij i Prot. †	☉	7 Teodot	4 4	7 56
20 Sub.	Silverij	☉	8 Božidar	4 4	7 56
25) O pravdi farisejskoj. Mat. 5.					
21 Ned.	Alojsia	☉	9 Duhovi	4 4	7 56
22 Pon.	Paulin bisk.	☉	10 Duhovs. pon.	4 4	7 56
23 Utor.	Alban muč.	☉	11 Vartolom	4 4	7 56
24 Srida	Ivan krstitelj	☉	12 Onafrim	4 5	7 57
25 Četvr.	Prosper	☉	13 Akvilin	4 5	7 57
26 Petak	Ivan i Pava †	☉	14 Jelisej pror.	4 5	7 57
27 Sub.	Ladislav	☉	15 Car Lazar	4 6	7 57
26) Isus nahranjuje 5000 ljudih Mark. 8.					
28 Ned.	Lav papa	☉	16 Svesv.	4 6	7 57
29 Pon.	Petar i Pava	☉	17 Manojlo	4 6	7 56
30 Utor.	Spomen Pavla	☉	18 Leontije	4 7	7 56

Misečne mine :

☉ Mladi misec 6 u 5 sati, 42 č. posle podne; vidivo pomrćanje sunca; vrući dani.

☽ Prvi četvrt. 14. u 1 s. 50 č. posle podne; na mistih kiša, lipó vrime

☾ Pun misec 22. u 6 s. 28. č. iz jutra; ugodno vruće i tiho.

☾ Zadnji četvrt. 28 u 12 sati, 32 č. Oblačno kiša, opet vrućina.

Dužina dana prvog 15 s. 36 č. Tečajem ovog miseca dan se još 16 časi podulji; zatim sa 3 časa pokрати se.

Gatanje po izkustvu. Dobro će vrime bit, ako bubice sv. Ivana jako se svitle. Ako se večerom tanki oblaci razidju. Ako bunbarovi večerom gusto lete.

Neugodno vrime slidi: ako mnogo žaba naizlazi. Ako se mačke ližu. Ako se kokoši u prahu kupaju. Ako vaške trave pasu. Ako krtine na visoko riju.

SRPANJ ili JULIUS,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Srida	Teodorik	☉	19 Juda ap.	4 7	7 56
2 Četvr.	Pohod Bl. D. M.	☉	20 Metodija	4 8	7 56
3 Petak	Heliodor †	☉	21 Julian	4 8	7 55
4 Sub.	Udalrik	☉	22 Jevsevijo	4 9	7 55
27) O lažljivih proroci. Mat. 7.					
5 Ned.	Ciril i Metod	☉	23 Agripina	4 10	7 55
6 Pon.	Isaja prorok	☉	24 Ivanj dan	4 11	7 54
7 Utor.	Vilibaldo	☉	25 Febronija	4 12	7 54
8 Srida	Kilian biskup	☉	26 David Sel.	4 13	7 53
9 Četvr.	Lukrecija	☉	27 Samson i Sev.	4 14	7 53
10 Petak	Amalija †	☉	28 Cirus i L.	4 15	7 52
11 Sub.	Pijo papa	☉	29 Petar i Pava	4 16	7 52
28) O nepravednom upravljaču. Luk. 16.					
12 Ned.	Hinko	☉	30 12 apoštola	4 17	7 51
13 Pon.	Margarita	☉	1 Srpanj	4 18	7 51
14 Utor.	Bonaventura	☉	2 Poladjanje B.	4 19	7 50
15 Srida	Rastanak apoš.	☉	3 Jakinto	4 20	7 50
16 Četvr.	Skapu. Bl. D. M.	☉	4 Andrija Krits.	4 21	7 49
17 Petak	Aleksa †	☉	5 Atanasija	4 22	7 49
18 Sub.	Kamilo	☉	6 Sisoj i Lukija	4 23	7 48
29) Isus plače nad Jeruzolimom. Luk. 19.					
19 Ned.	Vincencij Paul	☉	7 Toma i Aka.	4 24	7 47
20 Pon.	Ilija prorok	☉	8 Prokopije ve.	4 26	7 46
21 Utor.	Danilo	☉	9 Pankratije	4 27	7 45
22 Srida	Marija-Magda.	☉	10 45 mučenika	4 28	7 43
23 Četvr.	Apolinar muč.	☉	11 Jefimia i Olga	4 29	7 42
24 Petak	Krista †	☉	12 Proklo i Marija	4 30	7 41
25 Sub.	Jakov apoštol	☉	13 Gavriilo	4 32	7 40
30) O farizeju i očitniku. Luk 18.					
26 Ned.	Ana	☉	14 Akila	4 33	7 39
27 Pon.	Pantalija	☉	15 Kirik i Julia	4 34	7 38
28 Utor.	Viktor papa	☉	16 Ativogen	4 35	7 37
29 Srida	Marta	☉	17 Marina	4 37	7 36
30 Četvr.	Abdon i Senen	☉	18 Emilian	4 38	7 34
31 Petak	Ignac Loj. †	☉	19 Makreva	4 39	7 33

Misečne mine :

☉ Mladi misec 6. u 5 sati, 15 časi iz jutra Hladovina, tmurno, vedro i vrućina.

☽ Prvi četvrt 14. u 6 sati, 45 č. iz jutra Zapara.

☽ Pun misec 21. u 3 sata 10 č. posle podne. Zapara, po kad-kad grmljavina i po malo kiša.

☾ Zadnji četvrt 28. u 5 s. 49 č. izjutra. Ugodno, vrućina, zapara.

Dužina dana prvog : 25. s. 49 č. Pokrati se dan sa 55 časi.

Gatanje po izkustvu : Dobro vrime slidi ako je pri zahodu dobro vrime bilo. Ako jutrom i večerom dim se upravo gore podiže.

Neugodno će bit, ako je pri izlazu sunca grmljavina. Ako pitli posli zahoda sunca kukuriču. Ako vodene ptice mnogo se kupaju.

KOLOVOZ, ili AUGUSTUŠ,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Sub.	Petar u okovih	☉	20 Ilija prorok	4 40	7 32
31) Isus izličeje gluhonima. Mark. 7.					
2 Ned.	Poreinnkula	☉	21 Simeon	4 41	7 30
3 Pon.	Našašće sv. Sti.	☉	22 Marija Magd.	4 42	7 29
4 Utor.	Dominik	☉	23 Trofin	4 43	7 27
5 Srida	Snižna Gospa	☉	24 Kristina	4 45	7 25
6 Četvr.	Priobraženje	☉	25 Ana	4 46	7 24
7 Petak	Kajetan †	☉	26 Hermaló	4 47	7 23
8 Sub.	Ćirjak	☉	27 Pantelija	4 48	7 21
32) O milosrdnom samaritanecu. Luk. 10.					
9 Ned.	Roman	☉	28 Prohor i Nik.	4 49	7 20
10 Pon.	Lovro	☉	29 Kalinik	4 51	7 18
11 Utor.	Susana	☉	30 Angjeli	4 53	7 17
12 Srida.	Klara	☉	31 Jevdokin	4 54	7 16
13 Četvr.	Hipolit	☉	1 Kolovoz	4 55	7 14
14 Petak	Eusebija †	☉	2 Prinos sv St.	4 56	7 12
15 Sub.	Velika Gospa	☉	3 Isak	4 58	7 10
33) Isus izliči 10 gubavaca. Luk. 17.					
16 Ned.	Roka	☉	4 7 deteća efe.	4 59	7 8
17 Pon.	Anastazija	☉	5 Eugenije	5 0	7 6
18 Utor.	Jela cesarica	☉	6 Preobraženje	5 2	7 4
19 Srida	Ludovik	☉	7 Dometije	5 3	7 2
20 Četvr.	Stipan kr. ug.	☉	8 Emilian	5 4	7 0
21 Petak	Ivka †	☉	9 Matija	5 5	6 59
22 Sub.	Timotej	☉	10 Lavrentije	5 6	6 58
34) Nitko dva gospodara nemož služiti. Mat. 6.					
23 Ned.	Filip Benic	☉	11 Evilo	5 7	6 56
24 Pon.	Bartol	☉	12 Focije	5 8	6 54
25 Utor.	Ludovik	☉	13 Maksimin	5 10	6 52
26 Srida	Pelagija	☉	14 Miheja	5 11	6 50
27 Četvr.	Josip kalas.	☉	15 Velika Gospa	5 13	6 48
28 Petak	Augustin †	☉	16 Ubrus Hristov	5 14	6 46
29 Sub.	Glavosik Ivan	☉	17 Miron	5 15	6 44
35) O naimskom mladiću. Luk. 7.					
30 Ned.	Angjeli čuvari	☉	18 Florin	5 17	6 42
31 Pon.	Rajmund	☉	19 Andrija	6 19	6 40

Misečne mine :

● Mladi misec 4. u 6. s. 28. č. posle podne. Vedro, velika zapara.

☽ Prvi četvrt. 12 u 10 sati, 18 č. u večer. S prva zapara, posle grmljavina i kiša.

☾ Pun misec 19. u 10 s. 44 č. u večer. Vruća kiša.

☾ Zadnji četvrt. 26. u 1. s. 26. č. posle podne. S prva hladovina, posle opet vrućina.

Dužina dana 1-og je 14. s 52 č. Ovog miseca pokraći se dan 1 s. 31 č

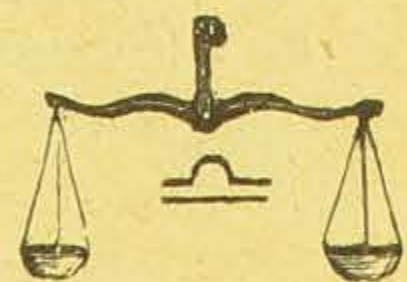
Gatanje po izkustvu: Dobro vrime slidi, ako se ovce večerom sigraju. Ako suvoljuge noćom se dreću. Ako rosa dugo ostaje po travi.

RUJAN, ili SEPTEMBER,

(BROJI 30 DANA.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Utor.	Egidij	☉	20 Samuilo	5 20	6 39
2 Srida	Zeno	☉	21 Tadej prorok	5 22	6 37
3 Četvr.	Mansvet bisk.	☉	22 Agaton	5 23	6 35
4 Petak	Rozalia †	☉	23 Lup i Irenej	5 25	6 33
5 Sub.	Lovro Justin	☉	24 Jevtihije	5 26	6 31
36) Isus izličuje vodenoboolestnika Luk. 14.					
6 Ned.	Zaharija	☉	25 Vartolomej	5 28	6 29
7 Pon.	Regina div.	☉	26 Adrian	5 29	6 27
8 Utor.	Mala Gospa	☉	27 Parmen	5 31	6 25
9 Srida	Gorgon	☉	28 Mojsije	5 32	6 23
10 Četvr.	Melkiad	☉	29 Usekovanje	5 33	6 21
11 Petak	Jacint †	☉	30 Skender	5 35	6 19
12 Sub.	Tobija	☉	31 Pojas Bogo.	5 36	6 17
37) O najvećoj zapovidi. Mat. 22.					
13 Ned.	Ime Marijino	☉	1 Rujan	5 37	6 15
14 Pon.	Č zvišenje sv. kr.	☉	2 Mamas	5 38	6 13
15 Utor.	Hildegard	☉	3 Janikije	5 39	6 11
16 Srida	Kvatre †	☉	4 Vavila	5 41	6 9
17 Četvr.	Lamberto	☉	5 Zaharia i Jel.	5 42	6 7
18 Petak	Toma †	☉	6 Mihojla	5 43	6 5
19 Sub.	Konrad †	☉	7 Sosten	5 44	6 3
38) Isus izličuje bolestnog od ulogah. Mat. 9.					
20 Ned.	Eustahija	☉	8 Mala Gospa	5 46	6 1
21 Pon.	Mate evang.	☉	9 Ioakim i Ana	5 47	5 59
22 Utor.	Mavro	☉	10 Minodora	5 49	5 57
23 Srida	Tekla div.	☉	11 Teodora	5 50	5 54
24 Četvr.	Gerardo	☉	12 Avtunom	5 52	5 51
25 Petak	Maria od nagr. †	☉	13 Kornelia	5 53	5 49
26 Sub.	Cyprian	☉	14 Krstov dan	5 54	5 47
39) O kraljevskom piru. Mat. 22.					
27 Ned.	Kosma i Damjan	☉	15 Nikita i Filo.	5 55	5 45
28 Pon.	Venceslav	☉	16 Venceslav	5 56	5 43
29 Utor.	Miholj arhangj.	☉	17 Sofia	5 58	5 41
30 Srida	Jeromm	☉	18 Jermenije	5 59	5 39

Misečne mine :

☉ Mladi misec 3. u 9 s. 32 č. prije podne. Umireno vruće, posle hladno s vîtrom.

☽ Prvi četvrt. 11. u 12 s. 23 č. u podne. Tiho i ugodno.

☽ Pun misec 18. u 6 s. 20 č. iz jutra. Tmurno, hladan vitar, posle vruće.

☾ Zadnji četvrt. 25. u 12 s. 23 č. noćom. Lipo, vruće vrime.

Dužina dana prvog je: 13 s. 19 č. Ovog miseca pokrati se dan 1 sat, 39 časi.

Gatanje po izkustvu : Dobro će vrime bit, ako je mnogo pritčajući zvizda. Ako nema rose, il se naglo osuši. Ako su noći hladne.

Neugodno slidi, ako se golubovi u vodi kupaju i kasno se vraćaju kući.

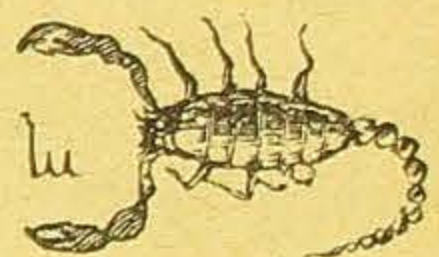
ZKM.org.rs

LISTOPAD ili OKTOBER,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Četr.	Remigij	☿	19 Trofin	6 1	5 37
2 Petak	Leodegar †	♄	20 Jevstahije	6 3	5 35
3 Sub.	Kandid	♃	21 Kodrat	6 4	5 33
40) O bolestnom kraljevom sinu. Iv. 4.					
4 Ned.	Sv. krunica	♄	22 Foka	6 6	5 31
5 Pon.	Placid	♄	23 Zač. Jov. krst.	6 7	5 29
6 Utor.	Bruno	♄	24 Tekla	6 9	5 27
7 Srida	Justina	♄	25 Jevrosima	6 10	5 25
8 Četr.	Brigita	♄	26 Jovan ap.	6 11	5 23
9 Petak	Dionisij †	♄	27 Kalistrat	6 12	5 21
10 Sub.	Franjo Borg.	♄	28 Hariton	6 13	5 20
43) O četnikovoj kćeri. Mat. 9.					
11 Ned.	Filomena	♄	29 Cirjak	6 15	5 18
12 Pon.	Maksimij	♄	30 Grgur	6 17	5 16
13 Uter.	Koloman	♄	1 Listopad Pok.	6 18	5 14
14 Srida	Kalist papa	♄	2 Ciprian	6 19	5 12
15 Četr.	Terezia opatica	♄	3 Dionisij	6 21	5 10
16 Petak	Gal †	♄	4 Štefan	6 22	5 6
17 Sub.	Hedviga	♄	5 Haritina	6 24	5 7
42) Podajte caru carevo. Mat. 22.					
18 Ned.	Luka evang	♄	6 Toma ap.	6 26	5 5
19 Pon.	Petar alkant	♄	7 Sergij	6 27	5 3
20 Utor.	Vendelin	♄	8 Pelapija	6 28	5 2
21 Srida	Ursula divica	♄	9 Jakov alfej	6 30	5 1
22 Četr.	Kordula	♄	10 Evlampija	6 31	4 59
23 Petak	Ivan Kapistr. †	♄	11 Filip ap.	6 32	4 57
24 Sub.	Rafael arkangjeo	♄	12 Provus	6 34	4 56
41) O kraljevom računu. Mat. 18.					
25 Ned.	Krizant	♄	13 Karpo	6 35	4 54
26 Pon.	Demetrije	♄	14 Petka	6 37	4 52
27 Utor.	Sabina	♄	15 Lucija	6 39	4 50
28 Srida	Šimun i Juda	♄	16 Longin stotn.	6 40	4 48
29 Četr.	Zenobije	♄	17 Osija pror.	6 42	4 46
30 Petak	Klaudija †	♄	18 Luka ev.	6 43	4 44
31 Sub.	Wolfgang †	♄	19 Joel prorok	6 45	4 42

Misečne mine :

Mladi misec 3. u 2 s. 14 č. posle ponoći. Tiho vreme.

☾ Prvi četvrt 11. u 12 s. 13 č. noćom oblačno

☽ Pun misec 17 u 3 sata, 1 čas posle podne. Hladna kiša.

☾ Zadnji četvrt 24 u 3 s. 12 č. posle podne. Tiho, prominjivo.

Dužina dana prvog je 11 sati, 36 č. Ovoga miseca pokrati se dan 1 s. 39 č.

Gatanje po iskustvu : Toplo vreme slidi, ako voćke po drugiput cvataju. Ako su perad mršava. Ako je oko Miholja kiša, i vetrovi sa juga il s jugozapada dušu. Rano će bit zima, ako su mravi još jula miseca poravnili mravnjake.

STUDENI ili NOVEMBER,

(BROJI 30 DANA.)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
44) Isus izliči gubavca. Mat. 8.					
1 Ned.	Svi Sveti	☼	20 Artemij	6 46	4 41
2 Pon.	Mrtvih dan	☼	21 Ilarijon	6 48	4 39
3 Utor.	Viktor	☼	22 Averkije	6 49	4 38
4 Srida	Karlo Boromej	☼	23 Jakov ap.	6 51	4 37
5 Četvr.	Mirko	☼	24 Areta	6 52	4 36
6 Petak	Leonardo †	☼	25 Martijan	6 54	4 35
7 Sub.	Engelberto	☼	26 Mitrov dan	6 55	4 33
45) O ladji Isusovoj. Mat. 8.					
8 Ned.	Godefrid	☼	27 Nestor	6 56	4 31
9 Pon.	Teodor	☼	28 Terentius	6 57	4 29
10 Utor.	Andrija Avelin	☼	29 Anastazija	6 59	4 28
11 Srida	Martin biskup	☼	30 Milutin	7 0	4 26
12 Četvr.	Martin papa	☼	31 Epimak	7 2	4 25
13 Petak	Stanislav †	☼	1 Studeni	7 4	4 24
14 Sub.	Jukund	☼	2 Akindin	7 6	4 23
46) O dobrom simenu. Mat. 13.					
15 Ned.	Leopoldo	☼	3 Gjurgjić	7 8	4 21
16 Pon.	Edmund	☼	4 Janikijo	7 10	4 20
17 Utor.	Grgo čudotvoran	☼	5 Galaktion	7 12	4 19
18 Srida	Eugen	☼	6 Pavao	7 13	4 18
19 Četvr.	Elizabeta	☼	7 33 mučenika	7 14	4 17
20 Petak	Feliks val. †	☼	8 Mihojla	7 15	4 16
21 Sub.	Prikaz. B. D. M.	☼	9 Onisif	7 17	4 15
47) O simenu gorušice Mat. 13.					
22 Ned.	Cecilija	☼	10 Erast i Olimpo	7 19	4 14
23 Pon.	Kliment	☼	11 Minas	7 20	4 13
24 Utor.	Flora	☼	12 Jovan milost.	7 21	4 12
25 Srida	Katarina	☼	13 Jovan zlatoust	7 22	4 12
26 Četvr.	Konrad	☼	14 Filip ap.	7 23	4 11
27 Petak	Virgil †	☼	15 Gurij	7 25	4 10
28 Sub.	Sosten	☼	16 Mate	7 27	4 10
48) Znakova će bit u suncu i misecu Luk. 21.					
29 Ned.	1 Došašća	☼	17 Grigorije	7 28	4 10
30 Pon.	Andrija ap.	☼	18 Platon i Rom.	7 29	4 9

Misečne mine:

☉ Mladi misec 1. u 7 s. 49 č. u večer. Sprva lipo, tmurno, vetrovi i magla.

☽ Prvi četvrt 9. u 10 sati, 23 č. prije podne. Oblačno, hladno i neugodno vreme.

☾ Pun misec 16. u 1 s. 32 č. posle ponoći. Vidivim potpunim pomrćanjem miseca. Hladni vetrovi.

☾ Zadnji četvrt 23. u 9 s. 42 č. prije podne. Hladno.

Dužina dana prvog je 9 s. 55 č. Ovoga miseca pokrati se dan 1 s. 15 č.

Gatanje po izkustvu: Duga i oštra zima slidi, ako je srpanj vrući bio od kolovoza. Ako su perad u jesen debela. Ako je mnogo tvrdih špica voća rodilo. Ako je studeni suh i nise mrzlo.

PROSINAC ili DECEMBER,

(BROJI 31 DAN)

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne	Sun. izh.	Sun. zap.
1 Utor.	Eligije	☿	19 Avdija	7 30	4 9
2 Srida	Bibijana †	♄	20 Grigorije	7 31	4 8
3 Četvr.	Franjo Žav.	♃	21 Uvod Bogoro.	7 32	4 8
4 Petak	Barbara †	♄	22 Filemon	7 33	4 8
5 Sub.	Sava	♄	23 Aleksander	7 34	4 8
49) Ivan u tamnici. Mat. 11.					
6 Ned.	2 Došašća	♄	24 Katarina	7 35	4 7
7 Pon.	Ambrozia	♄	25 Kliment	7 36	4 7
8 Utor.	Bezgr. zač. B. D.	♄	26 Alimpije	7 37	4 7
9 Srida	Leokadia †	♄	27 Jakov pers.	7 38	4 6
10 Četvr.	Judita	♄	28 Stefan novi.	7 39	4 6
11 Petak	Damas †	♄	29 Paramou	7 40	4 6
12 Sub.	Maksencije	♄	30 Andrija ap.	7 41	4 6
50) Svjedočanstvo Ivanovo. Iv. 1.					
13 Ned.	3 Došašće. L. (M)	♄	1 Prosinac	7 42	4 6
14 Pon.	Spiridion	♄	2 Habakuk	7 43	4 5
15 Utor.	Irenej	♄	3 Sofonija	7 44	4 5
16 Srida	Kvatre † Etekka	♄	4 Varvara	7 45	4 5
17 Četvr.	Lazo	♄	5 Sava	7 45	4 5
18 Petak	Gracian †	♄	6 Nikolaja Na.	7 46	4 5
19 Sub.	Nemesije †	♄	7 Ambrosija	7 47	4 6
51) 15 godine vladanja Tiberije. Luk. 13.					
20 Ned.	4 Došašća (Otc.)	♄	8 Patapije	7 47	4 6
21 Pon.	Tome ap.	♄	9 Začće Bogor.	7 48	4 7
22 Utor.	Demetrij	♄	10 Ivan Brankov	7 48	4 7
23 Srida	Viktorija †	♄	11 Danilo i Luka	7 49	4 8
24 Četvr.	Adam i Eva †	♄	12 Spiridion	7 49	4 9
25 Petak	Božić	♄	13 Orest i Luk.	7 50	4 10
26 Sub.	Stipan prvi. mu.	♄	14 Tirse i družina	7 50	4 10
52) Josip i Marija čudiše se. Luk. 2.					
27 Ned.	Ivan ap.	♄	15 Eleuterije	7 50	4 11
28 Pon.	Mladenci	♄	16 Agej	7 51	4 12
29 Utor.	Toma biskup	♄	17 Danilo	7 51	4 13
30 Srida	David kr.	♄	18 Sevastian	7 51	4 14
31 Četvr.	Silvester	♄	19 Bonifac	7 51	4 15

Misečne mine:

● Mladi misec 1. u 1 s. 1 č. posle podne. Nevidivim pomrčanjem sunca. Zima sa snigom.

☽ Prvi četvrt 8. u 6 s. 29 č. u večer. Zima s vitrom.

☺ Pun. misec 15. u 2 s. 9 č. posle podne. Toplije sa snigom.

☾ Zadnji četvrt 23. u 6 s. 55 č. iz jutra. Kiša i magla.

● Mladi misec 31. u 4 s. 36 č. iz jutra. Mećava.

Dužina dana prvog je: 8 s. 39 č. Ovog miseca još 19 č pokrati se dan, a od 24-og s 5 časi naraste.

Gatanje po izkustvu: Ako je prosinac i sičanj topao, onda će zima do konca ožujka trajati. Ako je u jesen mnogo magle bilo, sad će toliko sniga biti.

Zvizdoznanske opazke za prostu godinu 1891.

I. Pomične svetkovine.

Ova godina broji 365 dana.

Sedamdesetnica pada na 25 siječanj.

Pepelnica na 11. dan veljače.

Uskrs je 29. ožujka.

Molitveni dani 4, 5 i 6 svibnja.

Spasovo je na 7. dan svibnja.

Duhovi 17. svibnja.

Nedilja prisv. Trojstva 24 svibnja.

Brašanjevo 28. svibnja.

Prisv. Sree Isusa 5. lipnja.

Angjeli čuvari 30. kolovoza.

Mala Gospa 8. rujna.

Ime Marijino 13. rujna.

Sv. krunica 4. listopada.

Prva nedilja Došašća 29. studenoga.

Poklade počimaju se 6. siječnja i trajat će do 10. veljače; dakle skupa 35. dani.

Zlatni broj je ove godine: 11.

Broj sunčanog kruga: 24.

Znak misečni: XX.

Nediljno slovo. D.

II. Postovi.

Kvaterni postovi su:

Prolični 18. 20. i 21. veljače.

Litni 20. 22. i 23. svibnja.

Jesenski 16. 18. i 19. rujna.

Zimski 16. 18. i 19. prosinca.

Postovi u oči svetkovina.

U oči Duhova 16 svibnja.

U oči Petrova 27 lipnja.

U oči Velike Gospe 14 kolovoza.

U oči svih sveti 31 listopada.

U oči Božića 24 prosinca.

Drugi zapovidni postovi.

Korizma od 11. veljače do 29.

ožujka, adventska post sridom i petkom Došašća.

U kalendaru † označuje post.

Po naputku crkvenom, post se danas ovako obdržaje kod nas u Ugarskoj. *Petkom* slobodno je mašćom začinjavat jila, i slobodno se triput najist, al ne mesa. — Prigodom *kvaternih* postova samo jedanput, na podne, slobodno je do sitosti se najisti, nije dozvoljeno s mašćom, nego samo maslom začinjavat jila. — U *advent* slobodno je jist mastna jila, al nije mesa. Dorastlim samo jedanput je dozvoljeno najist se. — U *korizmu* tri dana: sridom, petkom i subotom nije slobodno mastno jisti i samo na podne valja do sitosti se najisti. Druga tri poslena dana takodjer samo jedanput je dozvoljeno najist se al u *podne* dozvoljeno je i mesa blagovat. — Nediljom i u korizmu dopusteno je triput se mesa najisti. Od cvitne nedilje do uskrsa ni jedan dan ni mesa, ni mastno ne dopušta se blagovat. — Na *vigilijske* (u oči svetkovinali) postove dozvoljeno je mastna jila jisti, al samo jedanput se najisti. — *Subotom* priko cile godine, ako drugi post ne pada na taj dan, mož se mesa jisti. Tko upotribe ovu dozvolu sv. oca, neka nastoji molitvom nadomistiti odпуст od postovah.

III. Dvanaest nebeskih znakova.

1) Ovan. 2) Bik. 3) Dvojke. 4) Rak. 5) Lav. 6) Diva. 7) Mira.

8) Škorpia. 9) Strilač. 10) Polivač. 11) Jarac. 12) Ribe.

Prva su tri znaka prolića ; druga tri lita ; treća tri jeseni ; zadnja tri zime.

IV. Planete.

☉ Sunce. ☾ Meseć. ♀ Merkur. ♂ Zemlja. ♃ Jupiter. ♀ Venus. ♂ Mart. ♄ Saturn. ♅ Uran.

V. Mesečne mine :

● Mladi meseć. ☽ Pun meseć. ☽ Prvi četvrt. ☾ Zadnji četvrt.

VI. Zvezda takozvana vladalica.

Sunce.

VII. Četiri godišnje dobe :

Proliće se počima 20 ožujka u 10 s., 31 čas noćom. Noć i dan su jednako dugi.

Lito se počima 21 lipnja, u 6 s. 46 č. posle podne. Sad je dan najdulji, a noć najkraća.

Jesen se počima 22 rujna u 9 sati, 31 čas prije podne. Noć i dan su opet jednako dugi.

Zima se počima 21 prosinca u 4 sata, 2 časa u zoru. Sad je noć najdulja, a dan najkraći.

VIII. Pomrčanja.

Ove godine bit će dva sunčana, a dva mesečna pomrčanja ; od kojih vidit će se i kod nas obadva mesečna i prvo sunčano pomrčanje.

I. Podpuno mesečno pomrčanje bit će 22 maja, u 6 sati u večer. Vidit će se u Aziji, Australiji, Africi i Europi. Kod nas će druga pola pomrčanja bit vidiva.

II. Kolutasto sunčano pomrčanje bit će 6 lipnja, u 3 sata posle podne. Počet će se u 6. s. 20 č., a trajat će do 7 s. i 44 časa.

III. Podpuno mesečno pomrčanje 15—16 novembra. Počet će se 15-og u 11 s., 51 čas noćom ; svršit će se 16-og, u 12 s. 53 č. Ovo će se kod nas sa svim moć viditi.

IV. Dilomično sunčano pomrčanje 1 prosinca. U Europi neće se viditi.

Med pomrčanja se mož uračunati onaj dogadjaj, kada će 10 maja planeta Merkur u 12 s. 49 časi noćom zakrilit sunce, okrenuv se pred njim.

Stogodišnji Gatalac za godinu 1891.

Zvezda, tako zvana Vladalica : Sunce.

Godin dana opet smo stariji,
Kako smo se Rode moj! vidili,
Pa je evo opet došla hora
Za sastanak bratskog našeg zbora ;
Stog *Danica* i opet se kreće
Plemenito vršit poduzeće,
Svojem Rodu da naprid navisti

I majčinim jezikom izvisti :
Po gatanju čemu da se nada
Kada Sunce godinom zavlada.
Sunašce je po redu četvrta
Vladajuća medj zvezdam planeta,
Nu kako je ne samo poznana
Neg' već s prva i odlikovana

Svagda bi je išlo prvo misto,
 U vladanju najsjajnji pristo.
 Sunca bo je blagodat tolika.
 Da ju pamet nijednog čovika,
 Ni dohvatit do kraja neznade,
 A kamo li da s izkazat dade;
 Što po nebu vidimo s očima
 Sve, od Sunca toplost svitlost ima;
 Kad bi Sunce kako god nestalo
 Zajedno bi s njime sve propalo.
 Pa i ima i danas naroda
 Koji Sunce drži baš za Boga;
 No i Suncu jeste uzdržitelj:
Bog svevičnji sveg svita stvoritelj.
 U obće su Sunčeve godine,
Suhe, uz to osridnje vručine,
 Malo kiše one donošaju,
 A baš mlogo ni roda ne daju.
 No tko hoće još više da čuje,
 Ovako se gata i kazuje:
Proliće će biti sridnje ruke, —
 Niradosti — u njem — a ni tuge;
 Iz početka vlažno, svedj nestalno,
 A kasnije radi suše žalno,
 Te napokon i mrazom se priti;
 Nedaj Bože! da nam trud uništi.
Lito hoće, da nam bude sparno,
 Al po noći bivati će ladno,
 Osobito oko Jakovljeva.
 Kan' dab' bila već zima gotova,
 No pošto će svedjer bit nestalno —
 Postati će dost put i prijazno.
Jesen će bit suha, ali krasna;
 Prem zna biti dost put i opasna
 Kad rani mraz zeleno ofuri.
 Te zrijanje u nazadak turi;
 Sačuval' nas Bog od ote bede,
 Tad nam blaga, umirena bude.
Zima, dosta rano će početi
 Al će ona umirena biti.
 Iz početka sumornim vrimenom,
 No kasnije sunčanom vedrinom.
 Sridinom će biti popuštana,
 O poklada pak kruta, studena, —

Te će trajat do ožujka tako, . . .
 E — pa onda tko bi za njom plako?!
 Ob *usivi prolićni* se kaže:
 Da s' imaju sijati pod brazde
 I nastojat da se što ranije
Zob i ječam u zemlju posije;
 Jer po starom kad bi žeti htili,
 Teško bi ih sa srpom skupili.
I proja će tamo uspivati
 Gdi s' uzmože rano posijati.
 U *sočivu, grašku* nužde, nije
 Ak' u *gojnu*, zemlju se posije.
 A od *lana* slabe će bit hasne —
 I *konoplja* kurtava ostat će.
 Ob *jesenjem usivu* se veli:
 Da nam ni taj neće bit po želji;
Pšenice će malo uroditi,
 I *raži* će isto tako biti.
 Al što bude da će biti dobro:
 To nam je sve utišenje — Pobro.
 Niti će nam dat izdovoljenje
Kupus, repa i drugo zelenje,
Sina ćemo malo nakositi,
 Nu *otave* da će više biti. —
 Tako indi — tko ovaca ima,
 Nek oprezno tira ji po njiva,
 Da unaprid žita neošteti,
 A tako da i sinokos štedi.
 A gdi stabla oglodjala nije
Gusenica prošaste godine,
 Tu će biti *voća* svakojaka;
 Dost *jabuka* još više *krušaka*
 A trišanja, šljiva, orah, žira,
 Urodit će još punija mira;
 No svu tugu da zaboravimo:
 Javlja nam se vrlo dobro vino.
Vitri litos iztočni će duhat
 Sa sivernim ponajviše puhat,
 Ridko će se zapadnjak javljati;
 No valja nam usiv sigurati.
 Jer se bojat leda i mećave,
 Prem od kiše ne bude poplave.
 Uz malinu skakavaca, žaba,

Najti će se još kojakog gada,
Crvi, miši, hoće se sporiti,
Stog triba nji tribit i ništiti
I riba se dobro razplcdjiva,
Jerbo i nje sridnje ruke biva.

* * *

Jesam li kad krivo pogodio? —
Tako proći baš danas bi htio.
Pošto ovo današnje gatanje
Ne hrabri nam nadu i uzdanje...
Ali, — — gdi je naša prava nada!?
Već u Bogu, koji svačim vlada;
Koj je dobar otac svoje dece —
Koj' nas nigda ostaviti, neće;
Samo i mi Njega se sićajmo
I razumno vazda se vladajmo.
Budmo trizni, štedljivi i marni,
Prama Bogu odani i harni,
Te čuvajmo i novac i vrime.
I nastojmo koristit se s njime;
Pa će biti što se ono kaže,
Da i sam Bog vako nam nalaže:
*Ak' nastojiš pomoći sam sebi —
I moja će pomoć bit pri tebi,*

* * *

Ovu priču — što s' u puku gdišto
[pripovida —
Prem ju dosad još ne najdo ni u
[jednih knjiga, —
Stavljam ovdi da vidite: kako ljudi
[sude,
Koji slipo ne viruju, nit ufanje gube,
Kada štiju ili čuju kakova gatanja —
O vrimenu i godini gola pogadjanja.
Kada je Bog po zemlji hodio
Svojim jednoć vako j' reć trefio:
„Do godine kiše biti neće.“
Petar brže k braći i otrče.
Te — kano potajce — 'vako će
[kazivat:
Braćo! za godinu ništ nemojte sijat;
Od Meštra sam čuo, da rodit ništ
[neće,

Ja vam to dojavih radi vaše sreće.
Braća baš i zbilja Petra poslušali
Te nit su orali a niti sijali. —
Ta zašto da rađe? čemu l' da se
[muče?!

Kad huda godina naplatit jim neće.
Nastala ta kobna (?) zlosretna (?)
[godina;

Nema kiše zbilja — uzdiše svitina;
Nu tko je sijao, taj se ipak nada:
Ta štogod će donet zasijana brazda!
Prispila i žetva, veselo se ide
Plod zemlje spremati. manje je već
[brige:

Počmu ljudi mlatit, (vršit), žito
[plaća dobro:
„Hvala dragom Bogu! nemaj brige
[Pobro;“

Čuje se od svakud, svud su zado-
[dovoljni,

Ipak ima gdi su baš jako zlovoljni.
A to su Petrova braća što se tuže
I njega baš jako na sva usta ruže,
Ti ukori Petru — dakako — ne godu,
Stoga jadan ide tužit se Gospodu:
„Meštre! Tvoja je rič istinita, sveta,
Nu snje mi je braću snašla grdna
[šteta,

Jer sam jim javio što si ono kazo:
Da neće bit kiše; pa sam ružno
[strado.

Svako tko je sijo, ima žita dosta,
A njiov hambar pak sasvim pra-
[zan osta;

Jer su za istinu Tvoju rič držali,
Da ništ neće rodit; pa nisu sijali.“
Petra blagi Meštar najprvo ukori:
A zatim mu 'vako tiho progovori,
„Jadu tvojih braćah ti si kriv jedino,
Pošto si mi riči prid njim' izkrivio:
Ta ako sam kazo da će suša biti,
Ne reko: da neće ni hrana rodit.

o pošto su tvoja braća virovala;
moje riči ipak da nebi stradala,
eci jim nek idu i strnjake sgrću
to poput žita mlate i ovrću.“
ad je Petar tu rič braćama javio,

Svaki se je odmah tog posla latio :
Sgrćali strnjake, vršili, mlatili,
Te iz nji dovoljne hrane pripravili.
„Ni u kiši blaga, ni u suši glada.“
Kaže se u puku; valjda baš od tada,

Visoka kraljevska kuća.

FRANJO JOSIP I. car austrijski, apoštolski kralj ugarski, kralj česki, dalmatinski, hrvatski i slavonski itd. itd. rodio se 18. kolovoza 1830, postao vladalac 2 prosinca 1848. oženio 24. travnja 1854.

Caricom i kraljicom ELISABETOM vojvodinjom bavarskom, rođj. 24 prosinca 1837.

Dica kraljeva:

1. Nadvojvodinja GISELA rođj. 12. srpnja 1856, udata za vojvodu bavarskoga Leopolda

2. Nadvojvoda RUDOLFO cesarević i kraljević rođjen 21. kolovoza 1859, oženi se 10. srpnja 1881. belgijskom kraljevnom Štefanijom. Njima se rodi 2. rujna 1883. kći nadv. Elisabeta, umro je 30. sijenja 1889.

3. Nadvojvodinja MARIJA VALERIJA rođjena 22. travnja 1868., vinčala se 31 srp. 1890. sa nadvojvodom Franjom Salvatorom.

Braća kraljeva:

1. Nadvojvoda KARLO LUDVIK rođjen 1833; prva mu žena Margarita † 1858, od druge žene Marije Anuncijate † 1874, dica: a) Nadv. FRANJO rođjen 1863; b) Nadv. OTON rođjen 1865; c) Nadv. FERDINAND rođjen 1868; d) Nadv. MARGARITA rođjena 1870. Prva mu žena: Nadv. Marija Teresija rođjena 1855. kći infanta portugalskog Dom Miguela; kći: MARIJA ANUNCIJATA rođjena 1876.

2. Nadvojvoda LUDOVIK VIKTOR rođjen 1842.

Nevesta kraljeva: Nadv. ŠAROLTA MARIJA rođjena 1840, kći kralja belgijskog, udova kraljice Aleksandrine I. cara Meksičkoga † 1867,

Prastrići kraljevi i potomci njihovi:

I. KARLO † 1874. Dica njegova: Nadv. Albrehto c. kr, feldmaršal rođjen 1817. udovica. Kći mu: Nadv. Marija Teresija rođjena 1845, udata za vojvodu württenberžkoga Filipala. Nadv. Karlo Ferdinando † 1874, udova mu Nadv. Elisabeta rođjena 1831, kći pokojnog kralja. Nadv. Josipa, kći mu: a) Nadv. Friderik rođjen 1856, b) Nadv. Marija rođjena 1858, c) Nadv. Karlo rođjen 1860, d) Nadv. Eugenije rođjen 1863. 3. Nadv. Vilhelmo veliki meštar crnogorskoga reda, rođjen 1827.

II. Nadv. JOSIP, palatin ugarski † 1874. Sin njegov. Nadv. Josip zapovidnik ugarskoga hrvatskoga domobranstva rođjen 1833, žena mu: Nadv. Marija rođjena 1846, kći princeza belgijskoga; dica mu: a) Marija rođj. 1867; b) Margarita Klementina rođj. 1870; c) Nadv. Josip rođj. 1872; Nadv. Ladislav rođjen 1827.

III. Nadv. RAJNER † 1853. Dica njegova: 1. Nadv. Leopoldo rođjen 1823. 2. Nadv. Karlo rođjen 1824. 3. Nadv. Sigismundo rođjen 1826. 4. Nadv. Rajner rođjen 1827; žena mu: Nadv. Marija Karolina rođj 1825, kći pok. nadv. Karla Ludovika. 5. Nadvojvoda Henrik rođjen 1828.

Pir u kraljevskom domu.

Velika i sjajna slava bi 31. dana miseca srpnja prošle 1890. godine u visokoj kraljevskoj kući. Ovaj bo dan se je vinčala mladja kćer našega milostivoga kralja Franje Josipa I. prejasna nadvojvodkinja Marija Valeria sa prejasnim nadvojvodom Franjom Salvatorom.

Vinčanje je obavljeno u čarobnom Išlu kod bogato nakićena žrtvenika župne crkve, u prisutnosti Njegova Veličanstva cara i kralja i Njezina Veličanstva carice i kraljice, te uz prisustvovanje vrhovnih dvorskih dostojanstvenika; a obavio je taj sv. čin prisvitli biskup iz Linza.

Visoki mladenci dubokom pobožnošću stupiše k' sv. oltaru, posviđočavajuć ovo sotim, što prije vinčanja javno pod svetom misom primiše sv. pričest iz biskupskih ruku, a u svoje vjereničke prstene urizati dadoše: „*U Bogu, s Bogom i za Boga.*“ Gdi se ovaka dva plemenita srca spaja u bračnoj svezi, tamo se zaista samo sretnom i blaženom životu mož nadati.

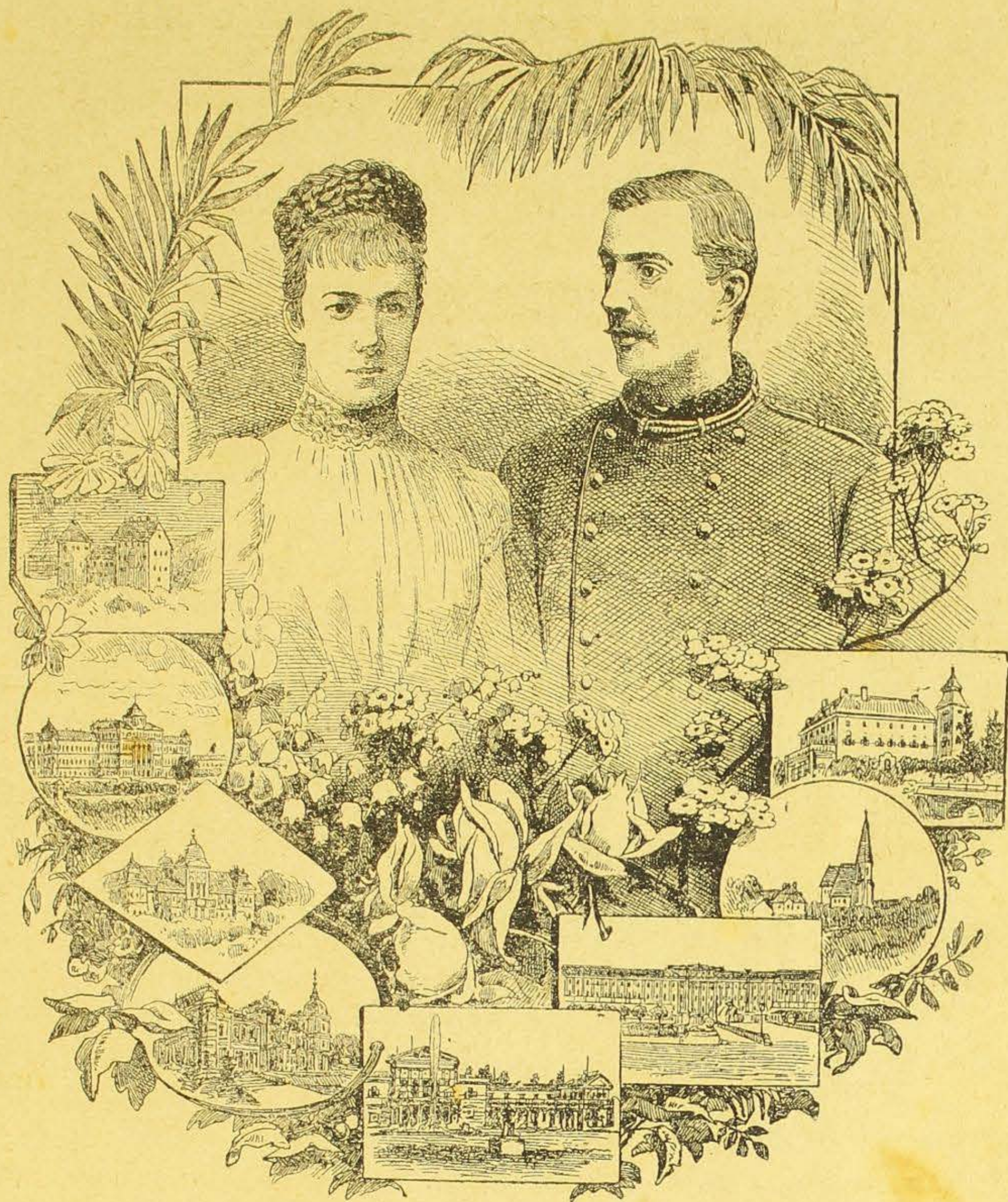
Iz ove prigode svi narodi široke monarhije naše prinesoše svoje oduševljene čestitke kako prejasnom mladomu paru, tako visokoj kraljevskoj kući. Ovoj obćoj radosti i najodanijim čestitkam virnih podanika pridružujemo se i mi bunjevci i šokci, te po sjajnom primeru naših pradidova i ovom sgodom očitujemo našu najodaniju lojalnost prama vladajućem domu proseć, da blagoslov božji neprikidno lebdi na visokoj kraljevskoj kući i po njoj sretni postali svi podanici.

Ovde priobćujemo dobro pogodjene slike visokog mladog para, koje su najveća dika i najlipši ures naše skromne Danice.

Grujo Gromović.

Nadvojvodkinja Marija Valeria i muž joj nadvojvoda Franjo Salvator.

Molitva.

*U godini ovoj novoj
Ja se molim Dobri Bože,
Srca virna, rod ljubeća
Da se slože i umnože.*

*Ja se vičnjem Bogu molim
Da nam rod naš sreći vodi,
Da nam svaka miso i rad
Plemenitim plodom rodi.*

*Da pod krunom svetog Stipe
Jednakost i pravda vlada,
Da s' izpuni Bože silni
Bunjevačka svaka nada!*

*Ja se molim dobrom Bogu,
Da umine ljudska zloba,
Da milome rodu sine
Budućnosti zlatno doba.*

*Izrodice lukavice,
Da se gube Bože sveti,
Jer rod će jih bunjevački
U deveti porod kleti.*

*U godini novoj Bože!
Izpunj mi želje ove:
Bože živi blagostovi
Bunjevačke sokolove!*

Miroljub.

Subotica i bunjevci.

(Do godine 1743.)

Na donjaku (jugu) države sv. Stipana medju Tisom i Dunavom leži, nami mio grad, Subatica.

Rado govori o njoj bunjevac i šokac, jer to je najveće i prvo gnjizdo naše.

Kalendar subotički je već 1881. godine govorio o Subatici, pogledom na bunjevce. Sada opet pišemo o njoj ne da ponavljamo, već da popunjavamo ono što je tamo rečeno i gdi nam se svidja svoje poteškoće i različito mišljenje iznesemo na vidilo.

Subatica grad leži na visokoj bačvanskoj ravnici, tako zvanoj Telečki. Otud slidi da joj položaj ovisok. Na glasu je sa svojih širokih nepokretnih dobara. Polje joj opsiže 16 i po četverokutnih milja. U ovom pogledu u ciloj Magjarskoj samo jedna varoš Debrecin je veći za pol milja. Po pučanstvu treća je u ciloj domovini a svakako prva u županiji bačvanskoj.

Njezine granice dosižu do Segedina, Vorgoša, st. Kanjiže, Čantavira, Topole, st. Morovice, Bajmaka, Kumbaje, Almaša, Miljkuta i Kiš-Salaša.

Postanak Subatice mrak neizvisnosti krije.

Povisničari natucaju o tom, ali jim mnjenja ostaju istom nagadjanja. Ime joj se spominje u pismeni od 14—15 stoleća. Daklem nije nemoguće, da joj se postanak maša čak u 13. stoleće.

I to se daje slutiti, da stara Subatica nije ležala baš na istom mistu, kudan se danas širi. Kano da bi se za turskog ratovanja primakla na današnje misto uz duboke dolove, gdi se narod mogo u ritovi kriti i gdi su turci za svog vladanja zidali gradac, vrhu kojeg su naši stari digli i otegli današnju fratarsku crkvu i samostan.

Okolo Subatice je bilo više i bližih selišta nego što danas leže, ali je to sve po turci sigurno razoreno i uništeno. Ovo svidochi narodno pridavanje, koje veli da je u južnih subatičkih salaši kadgod bilo selište sa crkvom. Tu crkvu je narod zvao „stara crkva“ pogledom na franjevačku, koja se držala „novom crkvom.“ Danas je naravno već franjevačka crkva stara, jer ima novijih; a one prastare crkve se i spomen gubi. Ta prastara crkva po pričanju ležala je u Vantelečkih salaši na današnjem posjedu čestitog starešine našeg Gjene Dulića, bivšeg pridsidnika u Pučkoj kasini. Tamo se još i u najnovije vrime dogadjalo, da su izoravali nike crkvene stvari,

Poriklo imena Subatice takodjer neizvisnost krije. Mi tako mislimo, da je iz našeg jezika se porodilo jer u slavenskih krajevi poznajemo više takih imena: Subotica, Subotište.

Za staro stanovništvo (prija 200 godina) madj. povisničari misle da su sami madjari bili i da je naš narod kao sasvim nov došao amo prija 200 godina. To prima i povisničar kalendara od 1881. A ja mislim da je to pogriška. Jer da najedared nestane snog madjarskog naroda tako, da se ne vraća domu svome, a bunjevci kano iz oblaka se stvore tu i osnivaju općine, — to je nevjerojatno. Ili bi se posve izvisno moralo znati, kako i kad je došo toliki narod. Jer ono što franjevačko-samostanski zapisnik veli, da su 1686 g. 17 fratara doveli bunjevce iz Bosne nije dosta, da na to vrime uročimo obću doseobu svih bunjevaca.

Ko zna, kako su onda seobe išle, taj će vrlo teško virovati, da su fratrovi toliko naroda mogli dovesti, koliko na isto vrime nalazimo uz sav Dunav od Budima do Sombora. Do 150 obitelja nalazimo samo u Subatici u ono vrime. Di su ostale općine što ji već tu nalazimo početkom 18-tog stoleća?

Mi evo donosimo imena obitelja, koje se ovde nalaze 1686. godine. Ja bi reko da i ta imena: Bošnjak, Budimac nisu zajedno podolazila, nit su uvik zemljaci bili. Ima tu takih imena, za koja bi rekao, da nisu mogla u to vrime bit amo prinešena. Inače u ovom poslu bi nam mnogo moglo pomoći, kad bih poznavali stare imenike bosanske.

Evo imenik onih obitelja, koje su 1686 g. ovde obitovale.

Antunović Stipan i Antun; *Bukvić* Ilija, Marko, Luka, Matija i Pajo; *Burnač* Vuk; *Blesić* Luka, Vide, Mijo, Grga i Gjuro; *Bošnjak-Bošnjački* Andria, Marko, Šimun, Mijo, Nikola i Vranja; *Budimac-Budinčević* Jakov i Ivan; *Beretić* Petar; *Bodić* Ilija, *Bosić* Ivan, Ilija i Pajo, *Brnić-Milodanović* Ilija, Tadija, Marian i Andria; *Budanović* Vranja i Stipan; *Bibić* Martin i Joso; *Baić* Ilija, Ivan i Vidak; *Bačić* Jakov, Nikola i Ilija; *Bogišić* Vranja; *Bešlagin* Jakov.

Čović Ilija, Ivan, Martin, Cvitko, Šimun, Petar, Vranja, Jerko i Grga; *Cvijanov* Cvitko (Floro) Dragutin, Stipan, Maća, Joso i Adam; *Crnković* Andrija; *Cvijić* Nikola; *Dželatović* Petar, Vranja i Antun; *Čilić* Jakov, Luka i Nikola; *Cucin* Ivan.

Dulić Petar, Joso, Nikola, Bartul, Petar, Grga i Ilija; *Delić* Marko, Mate i Grga; *Džaić* Nikola.

Evetović Martin.

Franciškov Mate, Stipan i Pilip.

Guganović Vuk, Stipan, Nikola, Ivan, Matko, Mijo, Mata (praotac današnje Šišković obitelji) i Josip; *Gjelmiš* Ivan i Jakov; *Gršić* Pajo, Mate, Marko i Ivan; *Gaković* Mijo, *Grgić* Ivan; *Gulinović* Mate; *Gjukić* Pilip.

Horvat-Horvacki Pajo, Ivan, Mate, Grga, Andrija; *Hajda-Hajduković* Petar i Ivan.

Jurić Marko, Lovre, Petar, i Ilija; *Jaramazov* Martin, Stipan, Josip, Ivan, Nikola, Pajo i Ilija; *Jaković* Petar, Stipan, Joso, Nikola, Jakov, Grga i Marian; *Ivandečić* Joso i Mijo; *Jakočević* Jakov i Nikola; *Ilanković* Petar; *Jakobović* Nikola; *Jozokić* Andrija.

Kubatović Nikola i Ivan; *Križanović* Ivan; *Kulić* Vido; *Kaić* Toma, Vranje, Jakov, Ivan, Luka i Antun; *Kopunov* Nikola, Marian, Petar, Antun, Tadia i Ilija; *Kopilović* Mate, Nikola, Nata, Jakov, Beno i Filip; *Kovačević* Stipan, Luka, Mijo i Petar; *Kuntić* Jakov, Nikola i Franjo; *Kujundžić* Stipan i Jakov; — *Kockarović* (Kockar) Mijo (somborska obitelj); — *Kulišić* Ivan i Tome; *Knez-Knezević* Grga, Vranja, Gjuro, Ivan i Nikola; — *Krekić* Tome.

Lulić Jakov, Luka, Ilija i Franjo; — *Letić* Josip, Mate, Franjo, Pavao i Ivan. — *Lovrenčić* Ivan; — *Lončarević* Mijo, Pava i Grga; — *Malagursky*, Malagur, Malagurov Šimun, Ilija, Mijo, Krišto i Stipan. — *Marianević* Nikola i Marko; — *Marianušić* Marko; — *Margetić* Marian, Mijo i Martin; — *Marković* Nikola, Stipan, Jakov, Mate i Tome. — *Matković* Mate, Mijo, Jakov, Petar; — *Manić* Grga, Andrija, Ivan i Filip; — *Milunović* Nata, Bernardin, Antun, Josip i Matija; — *Malečković* Gjuro, Marian i Stipan; — *Merković* Stanko, Petar i Jakov; — *Mukić* Josip, Nikola, Ilija i Petar. — *Matiović* Nata, Filip i Jakov; — *Mamuzić* Nikola: Cvio, Marian, Ilija, Jakov i Vinko; — *Mačković* Grga i Jakov; — *Milanković* Martin i Staniša; — *Mandić* Antun i sin mu Luka.

Neorčić Mijo, Stipan i Martin; — *Nimčević* Martin i Ignatija, —

Parčetić Ivan; — *Pančić* Nikola; *Patarica* Ivan; — *Piuković* Pava, Ivan i Blaža; *Povirivalov* Nikola; — *Peić* Grga, Mijo, Martin i Ivan; — *Pertić* Ilija, Vranja, Petar, Stanko, Matija, Ivan i Mijo; — *Petković* Ivan i Pavao; — *Perčić* Mijo, Franjo i Petar; — *Puzić* Gjuro, Jakov, Martin, Ilija, Andrija i Nikola; — *Poljaković* Pava, Tome i Petar.

Rudić Ilija, Josip, Martin, Nikola, Franjo, Krišto i Stipan; — *Rajčić* Ilija, Franjo, Vidak, Petar, Mate, Josip i Martin; — *Rožić* Martin i Grga; — *Rogić* Jakov, Grga i Stipan; *Raić* Martin, Grga, Nikola i Vidak; — *Regić* Martin; — *Radak*, *Radaković* Nikola i Šimun; — *Reljasov* Ivan.

Sučić Luka, Andrija, Ilija i sin mu Jakov i Gjuro; — *Sudarović* Ilija, Ivan, Grga, Petar i Matija; — *Sarić* Petar, Jerko, Nikola, Luka, Šimun, Gjuro, Mate, Ivan, Josip i Marian; *Suknović* (sad po imenu Gabor: Gabrić) Petar, Šimun, Ivan i Luka; — *Stantić* Vuk, Franjo, Luka, Petar i Matiša; — *Šinterić* Mijo, Pavao i Šimun; — *Šimić* Jakov, Grgo, Krišto i Martin; — *Stantić* Luka i Vranja; — *Šokac*, *Šokčić*, *Šokčević* Antun, Petar, Šimun, Mate, Nikola i Marko; — *Skender*, *Skenderov*, *Skenderović* Marian, Tadia, Gajo, Tobija i Faba; — *Stipić* Lovro, Ilija i Nikola; — *Šetrović* Jakov; — *Šević* Mijo i Franjo; *Sivić* Mijo i Grga; — *Šišković* Ivan; — *Šefčić* Mijo; — *Šarac*, *Šarčev*, *Šarčević* Nikola, sinovi mu: Josip i Mijo.

Tikvić, *Tikvicki* Tome, Luka, Mate, Mijo, Jerko i Antun; — *Tonković* Gjuro; — *Tumbas*, *Tumbasević* Jakov, Stipan, Josip i Grga; — *Temunov* Josip i Grga; *Tjurčić* Stipan, Ivan, Šimun i Stanko; — *Tjakić* Ivan i Pava

Voinić Gjuro, sinovi mu : Luka, Ivan, Jakov, Marko, Martin, Ilija, Josip Faba, Tome, Domin, Nikola, Stanko i Andrija : — Vuko, Vukov, Vuković Šimun, Jakov, Bartol, Ivan, Antun, Martin i Nikola ; Vujević Jakov, Mijo, Gjuro, Ivan, Petar i Ilija ; — Vujković Vidak, Martin, Mate, Nikola, Petar i Lovro ; Vlaović Mate ; Vukmanov Šimun, Mijo i Jakov ; Vidaković Marko, Pava, Mate, Stipan, Grga i Antun ; — Vukelić Petar i Sava ; — Vinković Ivan ; — Vidić Ilija.

Zelić Grga ; — Zvekanović Martin. Skupa : 130.

Izumrle stare obitelji :

Tovarač, Kaloperović, Marčetić, Grundović, Koparčić, Vitović, Kupetić, Palenica, Barić, Radanović, Kotoljan, Kundović, Glavić, Gjanović, Tiprovčanin, Vučić, Savić, Mirković, Vlaković, Radunić, Gatović, Mišković, Bilogrivić, Ufanović, Vitlajić i Pismiće.

Magjarske obitelji :

Od godine 1689. : Török Stipan, Biro Petar, Kis Stipan, Toth Ivan, Nagy Grga, Szakoleczai Tome, Eberhard Augustin i Rohaček Ivan. — Od g. 1699. : Szegedi Jakov, Jablonszky Gjuro, Hladki Ivan, Šebök Stipan, Farkaš Ádám, Mélykuti Tome i sin mu Ivan, (pod imenom : Milykutac,) Mialtro Jakov, Varga Adam, Szabo Ivan, Szurok Pava, Bodor Stipan, Balog Pava i Mészáros Gjuro.

Dodajmo tome da se u popisu već od god. 1572 govori da u Kelebiji, Tompi, Ludošu, Boršotu, Matjušhazi, Miljkutu, Ivanki stanuju „raci.“ A Sebešić, Verušić kao bunjevačka imena se spominju u nadbiskupovom popisu o desetini već god. 1543.

Mi daklem mislimo, da su bunjevci već od vjeka tu stanovali, priljubili se zemlji, domu svome od kojeg ji ne odbije ni tursko koplje ni divjačina tatarska. Što iz turskih vremena i prijašnjih ne nalazimo nikakog spomena o bunjevcih, jedino je to uzrok, s čega ni o madjarima ne nalazimo ništa ; jest jedino je to uzrok, što turičn toga dopustio nije ; tu nije bilo kršćanskog ureda nit službovanja a što je starog spomenika našo sve je razorio.

Izvisna povist današnje Subatice počimlje se istom posli turskog haranja.

Kad je Ivan Sobijeski junački kralj poljaka slomio silu turaka pod Bečom 1683, turci se jurišem povratiše do Budima da se tu opru vojskama kršćanskima, da sačuvaju krajnji bedem turski u Europi : „ključ i ključanicu osmanskoga carstva.“

Al sjedinjene kršćanske vojske 1686-te svom silom navale. Priko dva miseca grovalo je stotinu carskih topova, izminjivali se mnogi juriši dok su kršćanske vojske provalile priko zidina budimskih i krvavim bojem po sokaci oteli grad 2. rujna 1686.

Budim pade iza 145 godina turskog gospodstva a u kršćanstvu zavlada radost, pobudi se nada bolje budućnosti.

I našim pradedima svane dan oslobodjenja, jer turčin nije na drugo mislio već na bižaniju.

Za ovu jesen već znamo da u Subatici ima bunjevaca, kao što mislimo starosidioca, kojima su se pridružili oni, što pod upraviteljstvom fra Andjelije Šarčevića ovu jesen amo dodjoše, da sebi sigurniji dom nadju.

Bunjevci su u ovo vrime više općina osnovali uz Dunav počam od Budima i Tukulja.

Kako su i koliko je naroda došlo 1686. godine sa fratrima, o tom se nezna ništa sigurno; niti se zna koje su općine osnovali došljaci, koje li možebit starosidioci.

To se jedno zna za subačane da od 1686. mnogo pate.

Bore se sa turčinom i uzmiču, lutaju tamo vamo prid nepreteljskom vojskom, po silnom pustošu, po ritovi, trnjaci i kužnim barami.

1687. godine turska vojska pokuša sriću i priko Baje positi i Subaticu da utare svaku silu, koja bi joj mogla na put stajati. Više gradova je zadobio turčin, dok 1691. godine kršćanske vojske na novoga ne napanu i u srpskoj zemlji ne iztuku.

Ali zatim se sdruži Tökölia sa turskom vojskom i pomogne turčinu zavratit se. Ovom prigodom oružnici 1692. god. vojevaše u vojski, a Tökölini razuzdani ustaši nasrnu na neoružanu Subaticu i što nije uteklo to posiču i izmrevare. Ovo je bila prva bižanija subačana.

1695. godine kada se turčin nikom srićom opet pomolio s juga na gornjak, subačani se na novo uznemiriše i uputiše se na gornjak Jankovcu i Baji. A kad je 1697. i opet prišo priko Dunava, subačani treći put se počmu sklanjat izprid ljuta gvoždja turskog. Ali uvijek se povratiše u svoj poharan dom. Moželi bit daklem da je to nov narod, koji tako neoborivo ljubi svoj dom i vazda se povraća na isto misto? Nebi li novim došljacima bolje bilo ma gdi stan zauzeti i mirovati, nego na tako se opasno misto povraćati?

Posli sjajne bitke senćanske, turčin zamoli mir i naši pristanu na njeg te po ugovoru smiriše se narodi. A carsko-kraljevsko više Subaticu uredi za graničarsku postaju 1697. godine.

Ali patnje Subatice općine ne minuše. Jer naš narod, viran caru-kralju svome, bijaše na smetnji bundžiji Rukociji, koji je, isto tako nemilo postupao s narodom kao i turčin.

Naši su junaci bili u vojsci na Dunavu čuvali prilaze; a neoružan narod stranom se razbigo u Slavoniju i priko Tise, stranom se sakrio u ritove i šume.

Kad su kuruci — Rakocijeva vojska — ositili narod u ritu, zapale rit vrhu njega. Što grozote i nemilosti ne učini turčin, učinila je Rakocijeva vojska, jer nisu pomilovali ni zarobljenike što su se njima pridali na milost. Od turčina se mogo narod novcem odkupiti, ali od kuruca nikako, već nemilo je valjalo ginuti.

Za Rakociem dodje kuga, da nevolja bude podpunija.

U ratu proti Rakocijevim ustašam junački je vojevao Sučić kapetan na čelu Subaćana i steče kod cara u znak priznanja zlatan lanac.

Posli Rakocijevog ustanka dobie narod malo oduška i poče uredjivati svoje stanove i obiteljski život. Gradac turski, što je na gornjoj obali mnogo put spomenutog dola s dvi strane vokom ograđen, preinače u crkvu, tu namiste svoje fratrove, koji su se za nji brinuli i snjima patili. Sad kod kuće, sad su se u Segedinu Bogu molili, i ovde i tamo su bunjevačku službu jim uredjivali franjevci.

Ali na skoro, već 1716-te godine proti turčinu se bori opet naš narod pod svojim kapetanom, u svojem oružju i protiravaju turke sa našeg juga do iza Biograda.

1733-će godine Sučić kapetanova vojska je išla u francuzko-španski rat, a posle tri godine kad je turčin i opet pokušao da osvaja na Balkanu, nalazimo 150 konjanikah subatičkih pod Sučićem, tu ji je ginulo i ostajalo za roblje, koje je Subatica izkupila sa 16,000 forinatah.

Al pošto nevolja ridko dolazi jedna sama, valda zato dodje i ovom prigodom opet kuga, a subaćani proti njoj zatraže pomoći kod Boga i na slavu Bogu a na čast sv. Roki digoše spomen-kapelu, koja se podiže i danas na onom mistu, gdi su zakopani 30 bunjevacah pogaženi od bisnih nepriatelja. 1884. g. ponovljena je ova kapela kao vični spomen pobožnosti naroda.

Imali žrtve a da je subaćani nisu prineli?

Pokoj tila i duše, snagu mišicah svojih, novac, krv i život su žrtvovali bunjevci za Subaticu, za dom svoj, al joj nevirni nigda postali nisu.

Najposli Maria Terezia, velika kraljica, vidiv kako subotička vojska — 200 konjenika — odvažno se bori za kralja — pro rege nostro, — pomiluje ji i za mnoge zasluge Subatici pod imenom „sv. Maria“ podih pulgerstvo; učini ju malom varošom.

Za vrime graničarstva kapetani su bili: Sučić Jakov, Ilija i Luka; Vidaković Gjuro. Časnici pomoćni su pak bili: Marčetić, Kaić, Vujević, Vidakov Grga, Vojnić Stipan i Luka, Rudć Toma,

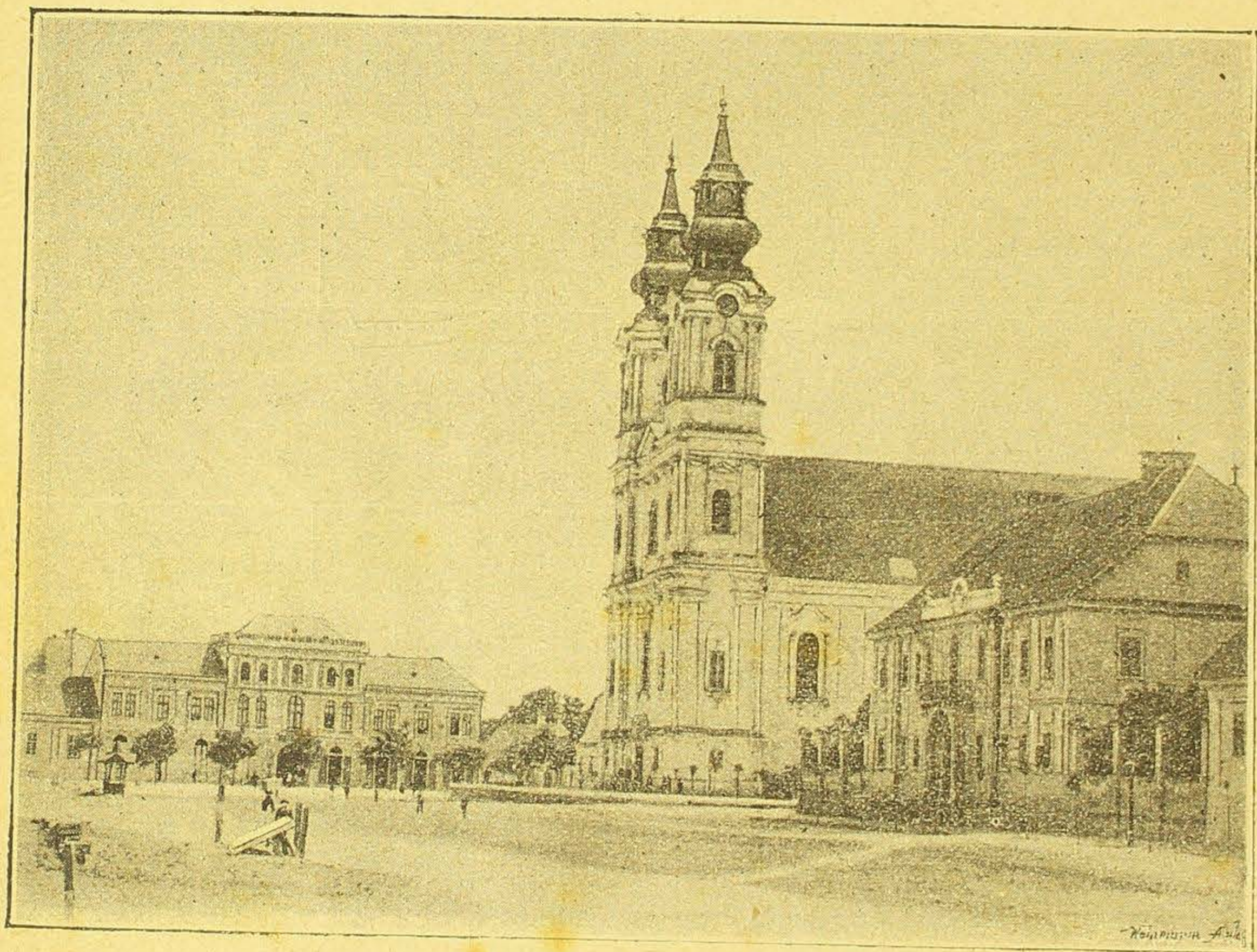

Vuković Jerko, Puzić Gjuro, Cvianov Toma, Crnkov Ilija, Antunović Šimun, Sremac Gjuro, Kopunov Ilija i Joso.

Prvi duhovni pastiri su bili segedinski fratrovi: Tomić. Vuketić Martin i Romić Šimun.

Bilježnici su bili: Joso Vizin i Pere Jozić.

S.

Crkva sv. Terezije u Subotici sa župom.

Subatico biela.

*Subatico biela
Naša kruno slavna,
Bunjevačkog roda
Diko starodavna*

*Subatico biela
Bunjevačka slavo,
Ja sam od ditinstva
Tebe obožavo!*

*Spomenica ti si
Naših starih jada,
A kolivka sada
Bunjevačkih nada.*

*Trpila si dosta
U vrimena stara
Od turčina grdna
Kleta gospodara.*

Trpila si dosta
Ali nisi pala,
Biljeg bunjevački
Virno s' zadržala.

Turčin nije mogo
Tebe poturčiti,
Narodno svetište
Uvik ćeš nam biti!

Narodno svetište
I žarko ognjište,
Koje protivnici
Žele da unište.

Ali Subatica
Ponosita stoji;
Ima još u krilu
Branioca svoji.

Ponosita stoji:
Crate vazda bolje,
Uplašila s' nije
Protivničke volje.

Subatica biela
Ko te nebi štovo
I vrline tvoje
U zvezdice kovo.

U tebi se zbori
Bunjevački glasno,
Tu s' poštivat znade
Naše ime časno.

Bunjevački momci
Bunjevačke snaše
I divojke mlade
Krasotice naše:

Tu igraju kolo;
A tambure zveče
Priklikuju gajde
A pismice ječe.

Čelik-bunjeraca
Svuda na sve strane
Narodnoga stabla
Tu s' zelene grane!

Subatico biela
Od srca te štujem
I zasluge tvoje
U zvezdice kujem.

U tvojemu krilu
Izdajica nije
Svakog sina tvoga
Žarka ljubav grije.

Oni virno brane
Tvoja sveta prava
A mi jim kličemo:
Slava, viečna slava.

Subatico biela
Ti imadeš svega
U tvojemu krilu
Dara Božijega.

Imaš svojih njiva
Bogatih salaša,
Svud stanuje Bože
Bunjevština naša.

Imaš svoje krasne
Plodne vinograde;
Veselo i mirno
Svud bunjevci rade!

*Ao Bože dragi!
Tu će biti sreće,
Tu bunjevac nikad
Izginuti neće.*

*Subatico biela
Alaj si mi mila,
Budi rodu mome
Što si dosad bila!*

Miroljub.

Nije svaki kriv sam svojoj nesrići.

Što imam niko luckasto derle na salašu, jest čulo u rodu od nikog konjaničkog trombitača rezervište, kako je jedanput cio škadron konjanički nigdi niku hendečinu morao priskočiti i, kako su svi momci srićni bili priskočiti, samo jednome kljuse o grudu posrnulo, palo te ga smrvilo.

Od toga doba kad god upitam moga Matoša: nut Matošu, kako ti srića služi? — uvijek mu je odgovor: bolje neg konjaniku na hendečini!

A jedanput mi dosadi salaš, a najvećma ona zagušna zapara što se prigodom svake vršitbe od maloga ručka do male užine na guvnu zametne, te naredim gdi ko šta da radi, užjašim na jahaćeg mog dorata pa hajd u obližnje bostane i vinograde.

Verući se kroz guste i obrastle puteve izmedju vinogradi, na moju sriću sukobim se s nikim starim „Pucatim Jankom,“ vridnim bostandžijom nike gospoštine neondešnjeg zavičaja.

Zaištem od njeg hladne vodice i upitam ga (po mome ha-
detu): kako ga srića služi?

Naš Pucati Janko, meni vodu pružajući, meni kaže:

„Ta nije, mladi gospodaru, svaki kriv sam svojoj nesrići!“

Pak će me ponuditi da se malko odmorim, a on će jahaćeg mog svezati da pase pa će mi ovako pripoviditi:

„E vidite, ja sam to tako uvižbao!“

Vidite, imade ovde i više vinogradi i bostana, kojega ni jednoga gazda nije iz ove okoline, već čak tamo u varoši. Imade nas ovde i više vinogradara i bostandžija a medju njima imadem jedanaest baš braća.

Nisu ovde u blizini, već smo tako daleko, kako su ovi vinogradi, jedni od drugih, udaljeni po ovim brdeljcima u ravnici razijsanim.

Ima jih, koji bolju službu imade od mene, al ima i koji gorju.

Ja sam kod ove stare gospoštine — hvala je jedinome Bogu — evo već drugiput dvadesetu godinu čuvar bostana i vinograda.

Kad svoje svakidan obvršim, onda se krenem sve obilaziti da mi ko gazdi nenapravi štete il kvara.

Pa — valjda mi je sad već tako sudjeno — sad sam miran od svakoga a gospoština je u mene uvirena, kao što sam ja to uvik i zaslužio.

Al nije to tako bilo u prvi mah. Zato velim, da nije svaki sam svojoj nesrići kriv.

Onda sam još bio mladji. I koliko sam bio mladji, toliko sam više i bolje radio a toliko sam više i bolje mogao paziti i čuvati.

Sve je dobro bilo onda, donikle. Dok je stara gospoja živila i dok je ona vladala.

To sam, vid'te čuo, da se bostandžije nigdi nevole medju se nit će se ikad voliti, uvik ima po jedan, na kog oni drugi jesu običajni uzavrti.

Ja — do duše — nisam imao zla srdeca nikad ni na jednoga : al sam opazio da počimaju biti medju se zlobni te sam se bojao, neće-l počet i na me režiti.

Al dok je stara gospoja vladala, nije blizu sebi nikakvu zlobu puštila pa nije ni na mene. Tako se braća bostandžije medju se klali. A ja sam kao najbolji, tako gledao uvik posao obvršiti, a što nije moje, u to neditnuti.

Al je posli nikih godina staru gospoju snašla bolest, ugrabila nesrićna smrt a mene snašla nesrića.

Kad sam ja u prvi mah ovu službu primio, stara mi je gospoja rekla : što je imo onaj prije tebe, to će bit i tvoje. Onome je bilo slobodno za zimište nabrati vriću šljiva i vriću višanja osušiti, pa je bilo i meni; ni me je niko pitao. Ta drugi bostandžije u grihoti ustaju, žive i ligaju!

Kad je iza matere mladi gospodar priuzeo sve na svoje ruke, i on mi je to rekao : što je dosada tvoje bilo, to će biti i odsada. Al sam ja odmah vidio, da mlada gospoja nije ko stara.

Valjda je to i istina, što pripovidaju : da gospoda ni negledaju ko je kakav radioc, već kakvo jim se njegova „perzona“ dopada.

Pa sam, moj mladi pospodaru, morao ostaviti službu ovu. Niki Bakula (imao je lipa dobra al je profrékao) vidio gdi ja berem višanja i šljiva te da se ulaže mladoj gospoji i da od nje šta dobije, ode joj te reče da me je vidio gdi kradem voće, i da je već to priko razloga.

A ona jedva to čekala te me odpuštalala.

Ja, vidite, nisam krao : to mi je u službi, bilo.

A koliko bostandžija krađu i griše!

Eto vidite, jesam-li ja bio sam kriv svojoj nesrići? Zato kažem : „nije svaki kriv svojoj nesrići,“ reče te baci iz rukuh

grudicu, što je sve dotle u šaki mrvio a vitrić baš duhao te je raznese.

„A nisu te žalili bostandžije, Janko“ upitam ga.

„Al ni jedan, poče on; prvi su oni bili, što su name na sve strane iza tog vikali i što su se gadili; još moja srića, što nisu na me i svoje štete svaljivali. Jer je i to običaj!“ —

Kad sam se ja povraćao na salaš da vidim gdi se kako radi, ja se mislim, što mi je Pucati Janko rekao; nije svaki sam svojoj nesrići kriv, — i pade mi na pamet ono moje luckasto derle i njegov konjanik. Može biti, da je taj bio kao Janko medju bostandžijama, najvaljaniji u škadronu svome pa je baš on morao pod kljusetom od nesriće izdati dušu svoju!

Ko je toj nesrići kriv? Je-li on sam?

I pade mi na pamet, što sam onih dani u varoši čuo.

Kod suda je bio izdavatelj neki siromaški sin. Što je zaslužio, s otim je izhranjivao majku i sestrice.

A stari je običaj u toj zvaniji, kad je naloga, onda da izdavatelja — osobito ko ima češće i više šnjim posla — malko i podplate te je on sotim još vrišćiji postajao u svome poslu. A onaj je dar sirotome vrlo dobar dolazio.

Imade takvog običaja na sve strane, a oni što su kod istog suda na njegovome mistu bili prije njega, i oni su primali darovine.

Al nit su one prije njega, nit one na drugi misti dirali, al njega — na njegovu ne sriću — jesu.

Je-li on kriv bio običaju?

Ako je on kriv onda su i svi krivi?

Al zašto drugi nisu kaštigovani?

Njegovoj su se nesrići na prvome mistu drugovi zvaničnici radovali; oni su na prvome mistu na nesrićenika viknuli, baš kao bostandžije, kada je Janka Pucatog nesrića snašla. Jer je to sve jedno: bili bostandžije, bili zvaničnici, bili svinjari ili baruni.

A kojima je najboljma tribalo bilo, nisu se upitali: je-li je to pravda?

Nije dakle svaki sam svojoj nesrići kriv.

Činimisiker, srića je ovoga svita takva slaba u svakoga čeljabeta kao ona grudica što se je u rukama dide Janka smrvila a vitar duhnuo te je nestade . . .

Čudotvorno propelo.

Žarko sunce još zapalo nije
K sebi zove stari pustinjače
Lipo momče, Miroslava mlada,
Kojega je kano čedo svoje
Ljubio i odgojio lipo,
A u ime Boga velikoga.
Vako mu je bolan pustinjače
Besidio u kolibi svojoj
U svojem ubogomu stanu :
„Miroslave, gojenče mi mlado
Težka me je evo bolest stigla
I postelji tvrdoj priyezala.
Ja osjećam da umreti moram
I s ovoga grišnoga se svita
Priseliti u vičnost pred lice
Pravednoga Boga velikoga.
Nu poslušaj prije smrti mene :
Nuz ubogu kolibicu ovu
Ja sam sebi hladan grob izkopo
U njegov metni kosti moje stare ;
I ko dobro dite otea svoga
Ti poslidnju izpuni mi želju.
A ti si me barem otcem zva'o,
Al, znaj, ja ti otac bio nisam.
Ja te uzeh na srce rad Boga,
Kad te kronik na mač nabost htio.
I sunce je proplakati htilo,
S bog zločina toga velikoga.
A ja sam te iz kroničkih ruku
Oteo i spasio, moj sinko !
Prigrlio na otčinsko srce
Učio i pametio lipo,
Jer ti svojeg nikog imo nisi.
Za otea ti ništa čuo nisam,
A za majku ne znam je li jadna
Oprala si svoju crnu dušu
Sa molitvom i pokorom težkom ?
Jer tebe je malena i mlada
U prah na put izmetnula jadna,
Da šareni svit ne dozna valjda
Za crni grijh nepoznate majke.
Za to pamti gojenče mi mlado
Da sam tebe uzeo za sina.“
To mu reče stari pustinjače ;
A kada je tužni Miroslave
Svoju crnu sreću upoznao
Od bola je stao suze ronit.
Al starac mu poče besiditi :
„Ta ne plači mili Miroslave

Ako nemaš svoje majke prave.
Ako nisi otea tvog poznavo
Otčinske sam nauke ti davo
I učio tebe kako treba
Na ovome šarenome svitu
Pravednome život kršćaninu,
Da drugoga za nas nema puta
Mili sinko u rajsko veselje
Do onoga krvlju natopljena,
Kojim naš je Krist, Spasitelj hodo.
Čuj me sinko što ću tebi kaziti :
Ja u vičnost seliti se moram
A ti ćeš mi Miroslave dragi
Virovati, da j' umreti sladko
Onom, koje od Isusa, Kralja
Naučio, kako valja mreti.
Na mojemu rastanku sa svita
Ovu kratku nauku ti dajem :
Budi dobar, a Gospod će sinko
Blagosovit i pomoći tebe“.
To je starac otčinski kazivo
A mladić je suzice prolivo.
Al tiši ga stari pustinjače :
„Ta ne plači i ne roni suza
Miroslave, gojenče mi drago.
Ja istina siromak sam bio
Život svoj sam u pustinji sprovo,
Pa ti neću na rastanku mojem
Ostaviti ni srebra ni zlata.
Al blagoslov ostavljam otčinski
Sa propelom ovim čudotvornim,
Koje vodjom neka tebi bude
Na teškome putu žića tvoga.
Ako dobar i poštenjak budeš,
Čudotvorno propelo će ovo
Smišiti se na tebe moj sinko ;
Al nemrlu ako tvoju dušu
Ukaljaš sa crnim kakim grihom
Proplakat će to tvoje propelo
I iz svih pet rana krv će teći.
Dobri Bože čuvao te sinko !“
To je reko stari pustinjače
I dušicu dobrom Bogu dade.
A Miroslav, gojenče zahvalno
On u hladni grob položi starca
I križić mu na grob usadio
I na križić ovo napisao :
„Pokoj vičnji, Gospode daruj mu
Olakoti zemlju pustinjaku“.

Tugovo je jadan Miroslave
 Suzice mu tekle iz očiju
 Ko iz cveća zorom rosne kapi.
 Nije znao kuda da se krene
 Pustinja mu vrlo pusta bila!

*

Od nemila do nedraga stupa
 Miroslave, sirotanče tužno,
 Stopom stupa, broji svoje jade
 I pomišlja na savite mudre
 Štono ih je njemu često davo
 Odhranitelj stari pustinjače.
 Stopom stupa niz prodolja ravna,
 Po velikoj žestini, vrućini.
 E je jadan ožednio gorko,
 Ali nigdje izvor vode hladne
 Nije našo žedni Miroslave.
 Od žalosti na travicu pade
 I sa plačnim progovara glasom:
 „Oj pokojni pustinjače stari
 I najbolji hranitelju stari
 Bar da mi je sad uz tebe biti
 Nebi 'vako jadan tugovao
 I brojio teške uzdisaje.
 Ti si mene razveselit znao
 Ti pismice pivao si meni
 Pa se srce moje razigralo.
 Ti si otac bio misto otea
 I majčica misto drage majke:
 A sad evo gorko sirotanče
 Od nemila do nedraga hodam.“
 Na to sbriso suze sa očiju
 I ljubio križić čudotvorni.

*

Još u zoru prije sunca žarka
 Uranila pastirica mlada
 Na popasak ovce izagnala,
 Niz prodolje bile ovce pasla,
 Opazila da na rosnoj travi
 Leži momče i lipo i mlado.
 Približi se cura njemu bliže
 Božju pomoć stidno mu nazvala
 Miroslava mislosno upita:
 „Što ti fali, što tuguješ tako
 Reci meni momče nepoznato
 Nebi l' mogla u pomoć ti biti?“
 Al besidi curi momče mlado:
 „Mani me se rumena divojko
 Ostavi me da umirem, mirno,
 Jer čemerno i gorko je meni
 Na ovome žalostnome svitu,
 Umro mi je odhranitelj stari

Pa sam samac ko ptica na grani,
 Sirotanče ja sam zapuštano
 Nikog nemam na ovome svitu
 Nemam otea, nemam majke drage
 Niti brata, ni sestrice mile.
 Od nemila do nedraga hodam
 Ne znam komu bi se približao.
 Al kad si se potrudila meni
 Nepoznata rumena divojko
 Smiluj mi se i donesi meni
 Sa izvora izvor-vode hladne,
 Da se žedan vodice napijem;
 Pa nemarim i odmah umreti.
 A ti momo meni nepoznata
 Položi mi križić čudotvorni
 Na prsa mi teško izmučena.“
 Začudi se čobanica stravna
 Na žalostne ove momka riči
 Pa odhrli sa brzim korakom,
 Da na vrilu vodice zahiti,
 I žurno se moma povratila
 Miroslavu 'vako besidila:
 „Evo tebi tužno momče mlado
 Sa izvora hladjane vodice
 I napi se moj žedni putniče.
 Pa se nemoj želit mladjan mreti
 Ta u moga dobroga babajke
 Još imade krušca svakdašnjega
 Pa će valjda i tebi doteći,
 O dobar je moj babajko stari,
 On će tebe primiti radosno
 Jer on nema svojega jedinka,
 Samo mene jedinicu mladu.
 Ajde sa mnom našoj kolibici!
 Pa ćeš sa mnom naše bile ovce
 Po zelenoj livadici pasti.“
 Crne oči mladića zanele
 I milosni govori divojke
 Pa se krene s curom Miroslave.
 A divojka rumena i blida
 U nadi se nije privarila,
 Jer milo je babajko joj stari
 Miroslava k' sebi prigrlilo
 Kad je crnu upozno mu sreću.
 Ko da mu je rođen sinak bio
 Tako ga je starac zavolio.
 On je njemu stado povirio.
 A Miroslav pun veselja, nade
 On se mladjan na pastirluk dade.
 Svakom zorom prije bila dana
 Na popasak tiro j' stado bilo
 A divojka, čobanica mlada

Uz momka je stupala radosno.
 Oj ta cura rumena i mlada!
 Ponosita stasa i uzrasta,
 A ponizna i stidna i čedna.
 Svaki pogled nevinost odaje
 Ao lice melem srcu bolnom!
 Babajko je sada srićan bio
 Radosno je gledao Zorku kćerku
 I svojega novoga pastira.
 A mladi se tomu radovali;
 Dva srdašca ljubila se Bože,
 A u svojoj nevinosti lipoj
 Nisu znali, da j' to ljubav bila!

*

Po poljani niz prodolja ravna
 Bilo stado rosnu travu pase,
 Za njim stupa Miroslav čobane
 I htio bi da u vrulu svira,
 Al jedna ga čudna miso dira.
 Spustio se na zelenu travu
 Zamišljeno nebu digo glavu
 I ovako besiditi stao:
 „Bože silni, koji srca stvaraš
 Koji srcu osićaja daješ
 Prosti meni velikom grišniku!
 Ako sam ja ogrišio dušu
 Što ja ljubim čobanicu mladu;
 Ja bi za nju valjda poginuo.
 Al prosti mi Bože na nebesih,
 Jer ljubav je, ljubav moja čista,
 Ko rosna kap na okrajku lista.“
 Miroslavu sada na um panu
 Pustinjaka starca lipe riči,
 Jer on mu je mudro besidilo
 Kako da se crna griha čuva,
 Pa ogriši l' svoju čistu dušu
 Propelo će ono čudotvorno
 Proplakati od žalosti težke.
 On propelo sada čudotvorno
 Iz njedara uzeo je svojih
 Da on vidi, da se osvidoči,
 Je l' propelo možda proplakalo?
 Prijaznoga on pogleda sada
 Al propelo smišilo se milo.
 A Miroslav odmah pomislio:
 Hvala tebi Bože svemogući
 Još ja dušu ogrišio nisam
 A sbog tajne čiste mi ljubavi.

*

Prije danka za rana uranka
 Miroslave i divojka Zorka
 Krenuli se u nedilju mladu

U crkvicu Marji na „vodicu“
 Da blagosov tamo si izprose
 A za ljubav valjda svoju tajnu?
 Al Zorka je nešto nevesela
 I žalostno lice oborila,
 Kan da ga je pokrila sumračjem;
 Niz obraz joj plaha suza pane.
 To opazi momče Miroslave
 I ovako on Zorku upita:
 „Što mi tužiš, i za što žalostiš?
 Reci meni rumena divojko.“
 Tužno njemu besidi divojka:
 „Miroslave, sve moje na svitu
 Ja sam Majki Božjoj obećala
 Da ću svoje šareno janješće
 A u zavrt Majki Božjoj dati,
 Ako tvoja ja postanem druga
 Ako sriću i nesriću svoju
 Stobom bona, ja delila budem.“
 Sad Miroslav, momče začudjeno
 Vako Zorki on je besidilo:
 „Nisam znao, ljubezna divojko
 Da ti sriću sa mnom dilit želiš;
 Nisam znao, da je srce tvoje
 Sklono mome jadnomu srdašcu:
 A ja nisam smio spominjati,
 Lipa Zorko, omiljela divo!
 Da te ljubim, da s ljubavi ove
 Ginem, venem, ko ljubica plava
 A ti valjda ni slutila nisi.
 Pa ako bi Božja volja bila
 I tvojega staroga babajka,
 Sunce sreće ogranut će meni
 Ja ću tebe, moju mladu diku
 Ao Bože vodit žrtveniku.“
 To rekoše jedno, drugom mladi
 Nimo idjuć bez govora svaka,
 Nevina i prva ljubav žarka
 Što u srca slast božansku toči
 I njihove grudi j' utišila.
 I sunce je već granulo sjajno
 I cviče je miris prostiralo
 I ptičice veselo pivale
 Da njihovu ljubav razvesele
 Ao Bože, srićne li ljubavi!

*

K zapadu je već sunce klonulo
 Kad se kući povratili mladi,
 Babajko jih jedva dočekao
 I večeru njima pripravio.
 U okupu s mirom večerali
 I hvalili Bogu na tom daru.

Ao Bože al su zadovoljni!
 Tu je ljubav, tu veselje pravo
 A ne haju za požude prike
 Laž i zloba daleko se kriju
 Ko bi reko, da im lipo nije?
 Gdi se dragost na milinje smije.
 Miroslav je sretan ko sred raja
 Pune grudi srećnih osećaja!
 Srećno li će uz Zorku živovat,
 O sreći je sada počeo snovat
 Miroslave, jedno sirotanče
 Dosta se je za života svoga
 Žalostio a i napatio;
 A sad da ga vidi pustinjače
 Miroslava stari dobrotore,
 Koj u grobu već davno počiva
 Od radosti suzice bi livo

Gojenče bi on svoje celivo,
 Od radosti i vela veselja.

Na zemljicu jesen spuštala se
 Žuto lišće sa drveća pada!
 O jeseni, o jeseni lipa!
 Ti si vrime izpunjenih nada.
 Usrećila dva srdašca mlada!
 Miroslava i divojku Zorku
 O sretan je Miroslave lipi
 Venčao se sa divojkom Zorkom
 Svojom drugom, svojom dobrotvorkom.
 Pa sad šta će sretni Miroslave
 Što je htio, to je doživio.
 Pun veselja i pun zadovoljstva
 Svoje stado na popasak tira
 I veselo u frulicu svira!

Po Šubart-u.

Miroljub.

Fratar Andrija Kačić-Miošić.

(1690—1890.)

Uvik sam rado pratio naše narodne bunjevačke običaje, jer ovi nisu od juče, već od pamtivika, rekao bi da su jednodobni s našim narodom. Gledaj Bunjevca il Šokca na radostni il žalostni, obiteljski il društveni sastanci, slušaj mu pisme, gledaj mu ponašanje: to ćeš osvidočiti se, da mu se sva duša i značaj njegov iz ovi odsiva. U starim pismama mu je sva duša prilivena, te iz nji kao da odsivaju sve težnje i jadi. Gledaj Bunjevca onda kad mu se u kuću smrt uvukla, te slučajno starešinu il domaćincu nemilo pokosila, onda sav mladji naraštaj i vanjskim načinom odaje i pokazuje nutarnju bol, koja se u srcu ugnjizdila. Mužkarci gologlavi, a divojke razpletenom kosom hodaju po sokaci, tako idju u crkvu, tako svršivaju poslove, jer im je zahvalnost i štovanje svoji stariji najlipše svojstvo.

A gledaj Bunjevca pravog čistog, čelik-bunjevca u veselju, na radostni sastanci on ti je i tu skroman, čedan, premako je velik veseljak, te

„Koga vidi, svaki mu se divi,

Nek se znade, da Bunjevce živi.“

Tu će ne samo mladi, već i stariji zapivati, kano što se kaže „zagroktiti.“ „Groktenje“ je osobita vrst pivanja kod nas Bunjevaca, te je onaj, koji je tomu višt vrlo cinjena osoba na prijateljski sastanci, u svatovi, po prela itd. Neće ni najvećeg učenjaka s takvim štovanjem njegovi učenici saslušati, kao što će naš

narod: staro i mlado onog okoliti, o kojem se dozna da će „grok-
titi“. Mene su naši stari Bunjevci i Bunjevke do suze ganuli, kada
su započeli starovinske pisme proizvodjati.

Prija nego što bi ovakav pivač udesio pivanje, on se sa svim
promini, ozbiljniji postane, dva-tri trenutka „udešava“, glavu spusti
kao da bi se dubokim mislima pridao ili čelo rukom pokrije, iz
dubljinne srca uzdahne, te će na pr. ovako započeti:

„Probudi se Bosno zemljo slavna
Kojano si zaspala od davna,
Ter mi kaži bosanske junake
Na oružju vitezove jake.“

Andrija Kačić-Miosić.

Tako dalje nizaju versove, u kojima uzveličavaju junačstvo
svoji pradidova, il jadikuju nad težkim patnjam svoji stariji
od krvni neprijatelja Turaka njima zadatim. Naravna stvar, da
se tu ritko pita: od kud su ove pisme, koj ih je spivao?
Istina, ove su većim dilom iz naroda nikle, pa su i zato tako
omiljene. Kasnije sam se osvidočio, da naš puk mnogo piva od
oni Kačićevi pisama iz knjige: „Razgovor ugodni“, što jasno do-
kazuje, da je fra. Andrija kadgod vrlo dobro poznati prijatelj bio
naši otaca.

A da se mladji naraštaj njega nezaboravi, zato smo za ovogodišnji tečaj Danice nabavili sliku njegovu i u kratko životopisu mu sastavili i to tim radostnije činimo, što se upravo prošaste godine slavila dvistogodišnjica porodjenja njegova, a zahvalan narod svoju odanost i harnost time posvidochi da mu je krasan spomenik podigao, koji je u dalmatinskom gradu Makarskoj 1890. kolovoza 26-og svečano otkriven, da tako priko vikova navišćuje sadašnju zahvalnost prama najvećim pučkim i narodnim najomilijim pisniku.

Fra. Andrija Kačić-Miošić rodio se 1690. godine u dalmatinskom selu Bristu.

Njegov je rod veoma razgranjen bio, te se razdiljivao na više plemena: Kačića-Miošića, Barišića itd. Pleme Andrijino broji se u najstarije i najčeuvenije, iz koje se povrze mnogo vitezova i banova rodilo. Naš Andrija je odhranjen u manastiru zaostrožkom kod ujaka svog fra. Luke Tomašića. Omili mu se fratarski stališ, te i sam stupi u franjevački red u 16-toj godini svoje mladosti.

Želji se njegovoj ne protive ni roditelji ni dobročinitelji, zato ga duhovno poglavarstvo u Budim odpravi, gdi se u ono doba matični manastir svi bosanski, dalmatinski i naši franjevacca nalazio. Neima dvojbe, da je on u Budimu upoznao i naš bunjevački puk, jer triba nam znati, da je onda tamo još mnogo Bunjevaca bilo, koji su imali i svoju posebnu župu u takozvanom Tabanu. Ovde dovrši svoje nauke s takvim uspihom, da su ga poglavari njegovi za učitelja mudroznanstva naredili, da u Dalmaciji u samostanu makarskom podučava mladje fratrove. U ovom svojstvu napiše knjigu na latinskom jeziku, koja je 1752 u Veneciji tiskana; priveo je na slovinski pet Mojsijini knjiga sv. pisma. Kašnje ostavi se učiteljske časti, te je po naredbi sv. Otea rimskog pape kao apoštolski poslanik prošao dalmatinskim, bosansko-hercegovačkim krajevima, te ovim putem tako pronikao u narodni duh, da su mu na pisničkim guslama čisti narodni glasovi odzivali se.

Povrativ se s ovoga puta, sastavi svoje najglasovitije dilo pod imenom „Razgovor ugodni,“ u kojem piva o glasovitima jugoslavenskima carevima, kraljevima, banovima i vitezovima kao n. pr. o Sibinjanin Janku.

Pa ako bi zar tko dvojio, da li su mu pisme sve istinite, to njemu glavobolje ne zadaje, jer on veli: „Lipe su slušati ako i nije moguće da su po sve istinite, ko će virovati neka viruje, ko neće neka miruje.“ Postane gvardijanom u sv. Martinu, gdi mu je tako na srcu bio napridak i dobrostanje reda franjevačkoga, da je o zidanju na vlastiti rameni nosio kamenje. Umre 1760. god. prosinca 15-og u Zaostrogu, gdi su mu slavno tilo sahranili.

Ovo su glavne crtice iz života velikoga pisnika fr. Andrije Kačića Milovana zvanog.

Ovomu je pisniku cilo jugoslavenstvo spomenik podiglo u Makarskoj od glasovitoga Rendića. Napis na pročelju Kačićeva spomenika jest ovaj: „O Andriji Kačiću-Miošiću, Hrvatu svećeniku Franjevačkog reda. Korabljicom pučkom poučniku. Ugodna razgovora narodnom pisniku Milovanu haran narod 1889.“ Na lijevoj strani: „Brist mu kolivka 1690.“ Na desnoj strani: „Zaostrog grob 1760.“

Na protivnoj strani pročelju: „Dalmacija Zavičaj Slovinstvo Srdcu Domovina.“

Kada se spomenik odkrio, skupila se sila naroda iz jugoslavenski krajeva, koje je sebi vukla uspomena velikog Milovana. Narod koji svoje velikane štuje, boljoj budućnosti se može nadati i sam sebe odlikuje. Slava uspomeni narodnog Milovana.

Janko Kostalić.

Milošća.

Jednoć niki otac se na pazar spremaše,
Proseć ga tri ćerke — vako govoraše:
„Kad se dragi naš otče! vratiš sa pazara,
Donesi nam milošće; kakog lipog dara.

Prva zlatne mendjuše za nakit prosaše,
Druga krasnu — za sebe opravu željaše;
Treća je pak molila: nek njoj knjige kupi;
Da bi iz nji kitila: pamet, srce, ćudi.

Ode otac, te kupi svakoj dar po želji,
No zločesti mu ljudi na putu oteli; —
Te od svačeg kad su ga tude oplinili,
Knjige na dnu sanduka jesu ostavili.

Medjutim su tri cure doma dobre bile —
I brez svake zamire marljivo radile,
Al otevši razbojnik nakit i opravu,
S knjigam otac nadari — treću ćerku samu.

„Kad sjajna i izvanjska u srcu želite,
Vrhu svoga gubitka sad se spokojite,
Jer sve što je tlesno, toj i izgubljivo;
Samo blago duševno jest nepodkradljivo.“

Tako j' otac žalostan — ćere si tišio,
Kad se kući štetovan s pazara vratio.
Privarene u nadi — dvi se spokojiše; — — —
Al tko da jim razblaži tugu, što ćutiše.

Treća je s' nasladjenjem knjige si čitala
I velikim veseljem s njimi zabavljala,
Iz nji mlogo koješta dobra naučila,
Te s naukom — duševna blaga nagrahila.

Al ko što je nestalnost svita najstalnija,
Tako radost i žalost svedj' se prominjiva;
Dvore — te obitelji oganj je spalio,
Koj' ni knjigam curećim nije oprostio

Dvi zlorade sestrice, trećoj tad rekoše:
„Zlatne tobož — — knjižice tvoje izgoreše,
Zahman si se hvalila dok si jih imala;
Nut milošća ta mila sad ti je propala.

Ali čujmo — što ova njima odgovori:
„Moja mila zabava — do duše — izgori;
No moglo se iz knjigah ništo izbaviti, —
Što ni vatra žestoka nezna uništiti . . . .

U knjigi je nauka — to duševno blago,
Veće cine dost puta, neg' kamenje drago, —
A ja sam ga u svoje srce pak sakrila;
Nit ga otet tko može, — osim smrt nemila.“

Ponašio K.

Svetinja naroda.

Bog je stvorio nebo i zemlju; sunce, misec i zvizde; vode i rike; dolove i planine; voćke i šumsko drveće; domaće i divlje životinje i čovika, jednom ričju sve što je na nebu i na zemlji. Nadario je životinje raznim svojstvima, kojimi ljudstvu na korist jesu; drveće nakrasio s granami i lišćem; cviće lipotom i ugodnim mirisom; ptice perjem i nježnim glasom; a čovika razumom i jezikom ili govorom. Životinja hoda amo, tamo i živi, al nezna svome kretanju i životu razloga dati; cviće, voćke i razne trave rastu, a rike teku, al misliti se i govoriti ni jedan stvor osim čovika nezna. Dakle najveća i najplemenitija razlika izmedju čovika i drugih stvorenja jest: razum i govor; to ni jedan drugi stvor na svitu nema, s otim je Bog samo čovika nadario.

S razumom razsudjivamo, prosudjivamo kojekakve stvari i razna dilovanja ljudska; jezikom obćimo jedan s drugim i hva-

limo Boga. Jezik ili govor je dakle obćilo, sredstvo, orudje kojim po razumu razsudjenim svojstvima izraza dajemo. Brez jezika ili govora nebi mogli jedan drugog razumiti, a s jezikom, govorom uči se i prosvitjiva se narod da duševno nezaostane i nepropane. Jezik je dakle u tom pogledu svetinja naroda.

Jezik, govor naučimo u ditinstvu, u mladosti u kući svojih roditeljah od otca, od ditce i ostalih ukućanah, a osobito od svoje matere, jer je ona najviše s nami, zato se i zove jezikom maternjim.

Al sam otac i mater nemogu svoju dicitu na svašto naučiti; osobito nemogu ih na pravilni govor i pravo mišljenje naučiti, ričju nemogu se starati za duševno izobraženje, vaspitovanje svoje dice. Jer il nisu to učili, il nemaju na to ni vrimena. To je zadaća škole. Škula ima nastaviti i nadopuniti obiteljski uzgoj. Al naravno prava škula neće i nesmie svoje novajlice odmah na pisanje i čitanje, na zemljopis, prirodopis itd. poučavati, nego će tamo početi, gdi je mati ostavila.

Nevino 6 godišnje dite još nezna se pravilno misliti, nezna dobro, podpuno niti maternji jezik; mora se dakle prie svega ovaj kao temelj, osovina svakog dojduećeg učenja postepeno razvijati i usavršivati. U tu svrhu valja učenje tako udesiti i rukovoditi, da deci nebude dosadno i neshvatljivo, nego da zabavno i poučno bude; pa dok se jednim pridavanjem oštri razum, drugim da se oplemenjuje srce. Zato učitelj isprva u školi najviše pripovida, svituje, opominje itd. Sve ovo ima učitelj razgovitno, jednostavno pridavati učenicima, da ga lakše razume, a ovo se postizava samo maternjim jezikom. Zato krivo čine oni, koji misle, da valja dicitu dok stupe u školu odmah pritisnuti na učenje kakoga tudjega jezika, zaboravljajuć prvo: da se ovo protivi svim uzgojnim načelima; drugo: da to nastojanje nema nikake praktične vridnosti; treće: da je zadaća škole u prvom redu odhranjivat naraštaj, i tek u drugom redu znanjem mu natrpat glavu. Jer država može obstojati brez pismenih il štivenih ljudi, al brez poštenih i radenih ne.

Svaki bunjevac iskreno voli i poštiva magjarski jezik, ai nije neprijatelj ni svoga, i nitko od nas nemože odobriti postupanje one gospode, koja sve i sva čine, da nam jezik malo po malo iz školah iztisnu, veleć: da to zaktiva državna misao i sam probitak bunjevacah. U tu svrhu nastoje osobito naše učitelje pridobiti, a ovi, u jednom pogledu bojeć se sile i napastovanja, a u drugom pogledu tražeć sebi polakšicu, podučavaju u misto dva jednim naukovnim jezikom.

Roditelji pak, koji plaćaju učitelja i uzdržavaju školu, bolnim srcem gledaju kako im se dica odnarodjuju i u mrak, u tminu neznanja vode.

Ovakim nastojanjem nesluži se domovini ni kulturi, već se širi neznanje i podpiruje se mržnja i nesloga među narodima.

To je stvar ozbiljna, a po nas opasna. Ne samo da će se tim načinom čistoća jezika izgubiti, nego će nam dica brez svake temeljite obuke odrasti. Svoj jezik će zaboraviti, a drugi neće naučiti, i jao onda onima, na koje će radi toga odgovornost pasti.

Protiv ovakovu nepravednu i nezakonitome nastojanju moramo skromno, al očito i to bez oklivanja svagdi i svakom prigodom svoj glas dignuti. Pozivajmo se na zakon, koji određuje: da se svako dite svojim maternjim jezikom ima podučavati. Nebojmo se u tom pogledu nikoga. Psovka i pritnja pojedinih zanešenjakah neće prominiti zakona, a niti će nadvladati pravdu. Mi nismo od jučer ovde, nego su nam naši didovi i pradidovi kroz vikove ova polja obragjivali i uzdržavali, ovaj dom i vladaoca od turakah svojim novcem i krvlju junački branili i obranili; dakle u svakom pogledu imamo pravo, da bar ono, što nam zakon daje ištemo i tražimo.

Zato ako u občini imamo većinu, onda školski odbor neka donese odluku (a ovu valja u zapisnik, u protokolu uvesti), kojom se određuje da se dica imaju u maternjem jeziku podučavati; ako smo pak u manjini, i onda pokušajmo gorespomenuti način, a u slučaju neuspjeha, apelirajmo na višju oblast. Dokažimo da nas najsvetija čuvstva pobudjaju, da zaštitu i pravdu zakona tražimo.

Uza to nastojmo i sami u svom krugu svoj jezik njegovati. Prigrlimo svojski sve što je naše. Molitvene knjige, pismarice, pripovitke itd. sve neka služi za očuvanje jezika bunjevačkoga. Kad se ptica svojim perjem ponosi, onda nemojmo ni mi svoje slavno pleme, svoj lipi jezik zanemariti i zatajati, jer ko to čini, to je izrod „toga će i zemlja kleti.“

Zato dragi moj Bunjevče, za da ti nezaboravljene, ditinjske uspomene trajne, vikovičnje budu i da prama svojim roditeljima za njevo roditeljsko nastojanje zahvalan i dostojan budeš, obljudi i sačuvaj jezik i govor otacah i praotacah tvojih; „ogrli tvoj jezik kao najveću svetinju; jer da bi ti bilo i sve drugo propalo, to si sve prije ili posle opet tako nabaviti možeš; ako pako materinski svoj jezik zanemariš; ako se otudjiš narodu tvojemu, to se nikad prominiti više neda; jer brez jezika nisi više svoj, i Bog da ti povrati ono što si izgubio, morao bi te iznova stvoriti.“

Seljanin.

„Danici.“

(Mladen Barbarić.)

*Srdce moje ko sried raja
Drhće, zbori: „Zdravo, zdravo,
Dična zviezdo, čarna sjaja,
Cvietće polja šarno, zdravo!*

*Kano cvietak cvateš sjajan,
Samac golej u pustini,
A duh tvoj ti hrli bajan
I po gori i nizini;*

*Kano zviezda neba plava
Zrake svoga siplješ sjaja,
Bistriš točke našeg prava
Rane liečiš našeg vaja.*

*Te svud svoje grli ljude
Zadahute tijem miljem,
Da sin vjeran svaki bude
Domovine pod okriljem.*

*Stog zahvalno tebe prati
Od tisuća pogled jasan;
Pomno prati, samo da ti
Većma sjaj upamti krasan*

*Silan čar me tvoj obaja
Stoga pravo kličem: zdravo,
Dična zviezdo čarna sjaja,
Cvietće polja šarno zdravo!“*

Glavnina i kamata.

August drugi, kralj Hesije, izišao je jedanput na šetnju u gradjanskom odilu, na glavnom putu nadje se sa više težaka, koji su put popravljali.

Kralj, koga nitko nije pratio i sasvim nepoznato se šetao, opazi među težaci jednoga mladoga čovika, koji je veselo i marljivije radio, nego svi drugi. „Sta ti je nadnica, brajane moj“? upita ga kralj milostivo.

„Dvadeset novčieća, gospodine,“ odgovori težak sasvim prosto.

To baš nije mnogo, odgovori mu kralj August; pa kako možeš iz toga živit?

Živit?! Al nesamo to; nego osim, da živim od ovoga, moram još iz ovo dvadeset novčieća i kamatu plaćati, a još tome i glavnine štogod moram na stranu mećati. Tko zna i mož, neka stupi u moje stope!

„Ti si brajane,“ reče kralj, „meni taku zagonetku stavio, koju ja neznam odgonetiti.“

„Kad je tako mili moj gospodine, a vi ajdte sa mnom mojoj siromašnoj kući, jer i tako je već kraj poslu, i tamo ću vam na očigled, pokazati, što sam rekao.“ Zatim obisi o vrat svoju torbicu, motiku i budak baci na rame, i kreni se kući sa nepoznatim kraljem, koji se ni najmanje nije uzstručavao šnjime ići.

Prid kućom na jednoj klupici sidjaše dida i baka, koje je težak uljudno pozdravio, te onda reče neznancu: „Eto, gospodine, to su, moji dobri stari roditelji, koji već nemogu raditi, i zato sad oni iz toga žive, što ja s mojih deset nokata zaslužim. Oni su mene u bogobožnosti dobrim kršćaninom odhranili, revno su me školari, i svojom trudbom su me hranili, dok ja nisam mogao sam sebe uzdržavati. Ova njihova briga i trudba, jest ona glavnina, za koju, njih držeć, kamatu plaćam. Al samo kamatu, jer, gospodine moj, čovik nemož onu glavninu roditeljima povratiti, koju su zaslužili za sva ona dobročinstva, koju su mu učinili. Dobri Bog će im to samo sasvim platiti.“

Zatim uvede kralja u dvor, i tu mu pokaže dicu, koja su s materom, koješta radila. „Pogledajte samo, gospodine,“ veli pošten mladić, „to su moja dica, koju isto tako odhranjivam, kao što su mene moji roditelji odgojili, i ovim odgajanjem kupim glavninu, koja će mi, uzdajući se u Boga, doneti kamatu pod moju sidu glavu.“

Kralju se ovo veoma dopalo, i brez da je otkrio ko je on, ljubezno se oprost i ode.

Drugi dan dodje jedan kraljevski sluga k ovomu poštenomu težaku s naredbom, da takim ide u dvor kraljevski, jer kralj želi šnjim govoriti.

Sad se otvore oči našemu težaku, te najlipšu odiću uzeć na se, reče ženi: „Ta za Boga ženo! gospodar, kojeg sam jučer ovamo doveo, valjda je sam kralj bio.“

Kad je u dvor kraljevski stupio u krasnu ga sobu uvedu, i tu mu komornik izbroji 100 svitlih talira po naredbi kraljevoj. Malo posli eto stupi i kralj unutra, siromah težak klekne prid kralja, ovaj ga podigne i pohvali za jučernju odgonetku i obeća mu, da će se za njegovu obitelj starati.

Pun radosti povrati se naš težak kući, suznima očima, brez da je riči rekao, iztrese na trpezu sjajne talire prid svojom obiteljicom. I samo je posli pripovidio, što se šnjim dogodilo, na što je malo i veliko na kolina palo i Bogu se molilo za dobrobit kralja i pravoga otea siretinje.

B. Rodoljub.

Gospodarov djavo.

Gavru Zorkića su prije niki samo deset godina gospodarom zvali. No i zaslužio je taj jednostavni naslov, jer je zbilja nastojao oko svoga gospodarstva, naimo malenog gazdaluka. Svakom ranom zorom već je hvalio dragog Boga i prionio k poslu. Maleno mu se gospodarstvo svakim danom pojačavalo i raslo; te ne projde ni deset godina, a nekdašnji sluga već je znao sagraditi lipu, cripom pokrivenu kuću, dapače je na skoro na dva — na tri pluga orao. Njegovim uzornim volovom tribaše tražit para u selu. Veselo jo pucao bikelom za njimi, a oni pazljivo slušaše na njegov hojs i čale, kao višt vojnika na komandu svoga kaprala.

Kada komagod dobro ide posao, te mnogo steče, ridko će izbići kojka-kvim tricama (ogovoru). Prosti puk uz svoje praznovirje zna reći: taj vraga ima. Ili ako opazi višta čovika, kojemu ovo il ono, il možda svašta fino od ruke ide, odmah rekne: to je vištac; isto tako je i vridna žena vištica. Pa tako se zbilja i Gospodaru Gavri. Jedan reče da je našao blaga, drugi pak, da se je krivima bankama pomagao. Tko li bi znao sve izredati, šta su na razboritog i marljivog nam gazdu potvarali.

Jednoć kad je oveliku baglju sina završivao, pridje k njemu komšija, te razumivši da tu još ni polovica sina nije doveženo, na pol ljutito a na pol šaljivo reče:

— No komšija sad ću već i sam virovati što svit govori; kako li može jedan čovik tako na očigled napridovati! Borme ni drugi čovik ne skrsti ruke, ni mi ne spavamo, pa ipak ni za godinu dana neznamo toliko nasgrćati, koliko vi komšija za par miseci. Tkogod će šta reći, ne šušći list brez vitra; i ja kažem: vraga imate.

Pri toj riči izide na kućna vrata ubavna mlada, jednostavno (prosto) nu čisto zaodivena. Stavi na hrastovi astalčić — koji je u trimu stajao — prilično jaku zdilu, te poslenikom oštrim glasom dovikne:

— Užina je evo na stolu, dok bi se malo oladila možete završiti baglju, a ja ću medjutim doneti iz podruma malo pokripljenja. Ti pak mali moj Stipću stani kod zdile, te sovim štapićem mahni na cicu ili garavoga, da ne privale gosino si jilo; to rekavši, poljubi svoga petgodišnjega sinčića, koji joj se za pregaću držao.

Cili taj pojav je gazda Gavro i komšija mu smišečki gledao, a zatim iza kratke stanke progovori Gavro:

Šta li to rekoste malo prije? Jest, ako sam dobro čuo, rekoste mi da imam djavla i da zato napridujem. Druga je tu tajna. Virujte mi komšijo, svu sriću onoj dobroj duši, mojoj dragoj Beški imam zahvaliti. Sav svit znade, a i vi komšija možete mi biti živim svidokom, da kad smo se uzeli, cila nam imovina biaše štogod više priko ništa. Ja sam bio uboga sirota, a i ona, baš jedno za drugo. Sićam se dobro i sad, obadvoje nismo imali više od četrdeset forinti; ali želja i prionenje za radnjom, pak sloga i sporazumljenje obogati nam siromaštvo. Dok su se drugi na majmunski način za gospodskom modom povadjali, mojoj supruzi ne doteče ni na jednu svilenu maramu, zadovoljua biaše farbanom. Tako nam naraste maleno mogućstvo, i eto u tom nam sastoji djavolski zanat.

Komšija je sa nikim počitanjem slušao razjasnenje jednostavnog zemljodilca, te pruživ mu ruku, ovako izpravi svoju prijašnju izjavu:

— Pravo imate gazda Gavro, tribalo bi mi bilo reći: dobra angjela imate, te vas zato Gospodin Bog blagosivlje; no vidim da vam supruga nosi već vince iz podruma, idite zalagat, dok vam se ne oladi dobra čorba! S otim stisne desnicu komšije i ode. Gospodar Gavro pak sa svojim slugom zajedno u društvu sinčića i supruge side k stolu, te takom slašću blagovaše jednostavnu korunsku (krumpirovu) čorbu, da bi im tek jila mloga velika gospoda zaviditi mogla.

Nemože se ni pomisliti srićniji život, neg što je ovomu prostomu poljodilcu dane zasladjivao. Pet godišnji im sinčić mali Stipko, razblaživao je svakim večerom i otca i mater, kada se od dnevnog truda odmaraše.

Oh, pa zašto nije to tako trajalo dugo! već žalibože, drugo biaše za nji upisano u knjigi sudbine!

Grozovit se glas pronese zemljom. — Smrt se na žutom konju zaletila, noseći sobom koleru, tu strahovitu dušmaninku, koja ne motri mladost, ne sluša plač i jauk malenih, niti vapaj otca i matere; ruši nemilo, kamogod joj smrtonosni dah dosiže.

Tamni angjeo pustošenja šinuo mačom i nad kućom Gavre Zorkića, te mu stazu ciloga žića na neočekivani prikret navrne, pokosivši virnu i vridnu suprugu. Nećemo opisivat golemu žalost sirotog supruka, dosta nam je reći, da si ga iza ukopa malne dva miseca dana vazda mogao viditi na groblju, gdje ladni nadgrobni križ grli, koji mu je toli mlogo znao kazivat o mlogi, njemu sad već sasvim izčeznuti radosti. Šta je on sad mario za svoje gospodarstvo (gazdaluk); sluga je činio što mu se svidilo, sinčić mu pak po cili dan priplakivajuć tražio mater, te dovikivao joj, neka se tako dugo ne sakriva, jer sigrajuć se žmure (slipaca) sad bi se već i on volio sakriti. A kad je ovo gosp. Gavro vidio, srce mu od žalosti mal ne puče; niti je znao sinčića uvriditi, da mu se mati ne sigra ni ne šali, pa da ju više neće viditi; dapače je jednoć već i ruku digao, da kašiguje sinčića ako još jedanput spomene mater, al kako mu je u isti čas pristrašeno lice smotrio bio, razkrili si ruke i uzamši sinčića u naručaj, izgrli ga i obaspe malog sirotana poljubeima.

Tako prodje duga dva miseca. Jistvina, koju si je sam spravljao, biaše

nesladka, neslana i ponajviše gorka, jer mu mali sirotan svedj'er napominja o — da je: mama bolje znala kuhati.

Nu ima li take rane, koja s vrimeuom nebi zacilila? ima li grobnice, koja nebi ledinom obrasla? I gazda Gavro premako je primlogo put oplakao svoju suprugu, pogledavši na svoje siroče, morao je pomisliti: da tom nejakom stvoru niga i majka triba. Ako li je po gazdaluku razgledao, i tamo je odmah opazio manjkanje gazdaricini zlatni ruku. A mlogo su mu i komšije — gdi jedno, gdi drugo — napominjali, da bi mu već dobro bilo starati se za ženom.

Svejednako govoraše, da izgubljenog si para više ni s jednom naknaditi nemože, ali ga umiriše tim, da je živom živa polovica, te da se dobar muž obično na dobru ženu namiri; samo neka kuša sriću. Ta ono sirotče kako će odrasti brez matere — makar i maćuhe? lipa mu imovina daće se razsuti, kano da ju vitar odneo, ako ne bude priložni ženski ruku u kući. Napokon se od mlogi dobri i lipi riči prihvati nikoja i za Gavru te on počme razgledavati.

Ele, ma da je koliko razgledavao, nigdi nije našao svojem pokojnom angjelu sličnoga. Sve u zalud, postao je izbiračem.

Dok je bio sluga, nije tražio imućnu. Dobra mu biaše i siromašna; no sad kako je mogućnim čovikom postao, volio bi taku ženu dovesti, koja bi imala i sama šta drobit u mluko; osim toga je zaželjkavao, da bude i na očima, pa radena i čuvarna, da ne bude snjom sramotan. Jednom ričjom, vrlo mu se prohtilo izbirati.

Počeo već misliti da se barem za koje vrime okane ženidbe, kada jednoć, baš ob ovom se razgovarajuć sa mistnim učiteljem, ovaj mu u razgovoru napomene, da u Šumićselu poznaje jednu udovicu učiteljku; dobro bi bilo otići tamo u snuboke. Prava kremenasta mlada, ubavna, čista, čuvarna i radena, a od dobre obitelji (familije), jer joj i otac učitelj — a ujac pak pop biaše; pa je i brez dice, te bi malog Stipića lipo odhraniti znala.

Riči učiteljeve bile su škakljive za Gavrine uši; ta tu je sve ono što on traži, pak kad bi nadalje samo polak onog što učitelj divani istina bila, onda bi mu se — valjda odnošaji na bolje okrenili. Stoga ne htide čekati ni dan ni dva, nego odmah poveže bronze o vrat svojih vatrenih konjicah, opravi se u novu — novanu srebrni puceta čojnu haljinu, te zamoliv učitelja da bi mu kumovao, krene s njim u Šumićselo.

Redovnim tiranjem računalo se, da je Šumićselo pol dana vožnje k Lis-kovcu, odkuda se prosac u dobroj nadi krenio; no sad su ovaj put za tri sata privalili. Gorila zemlja ždribcem pod nogama; te kad su u pridvečerju ugledali gdi se tankoviti zvonik u maglenoj daljini izmalja, srce gospodara Gavre plaho zakuca. I nehotice se pitao sam sebe: zbilja, idem li u raj, ili u pakao? Da su možda na pozdravljenje zvonili, zapitao bi bio zvonov glas: hoće li se ženiti, ili da udovcem ostane? no zvono je mirovalo, a srce njegovo sve jačje udaralo, pa kako će razdraženi čovik razabrati savit razdražena srca. Da mu je zec pritrkao bio puta, za cilo bi se vratio premako ne biaše praznoviran. Al se nikakvi hrdjavi znak ne pojavi. Od brzine zadimljeni konji pod bronzami stadoše prid stanom učiteljevim, gdi se više momaka i dice sakupilo. Na maleni vrati istog stana jedan mlad čovik komotno pušaše.

Kumujući učitelj skoči s koli, te rukujuć se s mladim — zapita:

Zar ne stanuje već ovdje udovica Karaševićka, rodom Dora Kajdić — učiteljka.

Mladi na ove riči prilično mloga dima izpustivši u oči došljaku kumu, ovako odgovori:

Štovana gospoja pošto joj izteče udovički rok, odselila se, te tamo na doljnjem brdu stoji. No to ne smeta ništa, vi ćete gospodo — dapače i konji vam imati kod mene dobra mista, baš kao i kod svoje kuće.

Kum se nakloni i prikaže, te se dva kollege kao davnašnji znanci poljubiše. A medjutim i gosp. Gavro snidje s koli. Sluga pak čim mu kapiju otvoriše, polako utira kola u nutra.

Učitelju kumu prvo biaše javiti udovici Karaševički u kako su ime došli; pismo joj odmah i odnese jedan momčuljak, koji se baš tamo vrzao, te tako kad su se gosti predstavili, udovica nebiaše iznenadjena.

Mislite li možda dragi čitatelji, da si je odmah svečano ruho obukla. O ne! Učitelj je još prije dvi nedilje pisao ob ovom staroj kumici svojoj, te tako ju pouči u ulogu svoju.

Karaševička u najjednostavnijoj haljini dočeka prosca. Nikakva priprava ni oprava ne pokazivaše, da bi goste čekala bila, Porumenjena se izpričavaše: čim li da posluži putnikom. No zato se ipak nikakve smetnje ne vidjaše na ponašanju mlade udovice. Mohila je, da bi joj barem pol sata dozvolili, jer nema nikoga, ostavljena je samoj sebi, ona je sve u kući. Pol sata izteče, a ona taku večeru spravi, da bi bio i nadžupan oblizao svoja usta iza nje. Pa je znala lipo, ljubko nuditi, milo se smešiti; kano da bi joj srce u očima pribivalo.

No gospodara Gavru uzalud bi nudili ma medljanim kolačom ili paštetom, on nije znao jisti. Oči mu se prilipile za sjajne obraze lipe udovice, gledao ju, rado gledao, kako se marljivo bavi svojim poslom, a znutimi ustmi slušao gdi je kazivala, kako vodi svoje maleno gospodarstvo. Dosad mišljaše da od njegove nezaboravljene golubice lipše žene nema na cijoj zemlji; od sad opazivši da ta lipa udovica — premda samo kradomice — ipak rado pogleda na njeg, skoro se je uvirio, da tako šta misliti većma se dolikuje ob ovoj; ona bo se nije znala nadržavati; ali ova se drži, i radenom i štedljivom.

No onda se još pravo radovao, kad je saznao, da je ova sirota udovica, kroz tri godine hiljadu forintaka zaštedila, te da su ti novci u štedionici uloženi.

Čemu da sporimo rič, hajdemo na stvar. Gospodaru Gavri dopala se lipa udovica, a ni ona nije odbila bogata prosca; za tri nedilje dana bili svatovi. Nova snaša dobije u ime moringa pismo od hiljadu forinti, što srićan mladoženja odmah i uknjižiti (tabulirati) dade na svoju lipu, eripom pokrivenu kuću.

Ovo biaše prvi dug, koji je čistu imovinu gospodara Gavre terešio.

Mali Stipko ne dobi toliko poljubaca od rodjene si majke, s kolikimi ga nova majka obasula. Pokojna sirota Beška mu je prije toga i zakrpanih haljinah obukla, sada pak nesmiye svit viditi zakrpe na haljini ditetovoj, jer bi ogovorili maćuhu. Mali dečko je uvik opravljen hodio, kano da ga iz škatulje u onaj čas izvadiše. No ujedno nebiaše mu slobodno ni u prahu sigrat se; sbog čega se često gorko i razplakao, te plačući rekao: bolja je bila zakrpana haljina, jer me je mati pustila sigrat se, a sad moram uvik na jednom mistu siditi; nije mi slobodno nikud otići.

I gospodar Gavro je priko velike promine prišao. Prije za sav svit nebi pušio; nebiaše mu po čudi novce u dim puštat. Ali poklonivši mu nova supruge, srebrenog poklopca stivu lulu pokojnog joj muža, prem nepovoljno, ali da mile si supruge volju ne prikrati priučio se toj zabavi, koja mu i novce i vrime tratila.

Par nedilja su novi supruzi — reć bi — u perivojskom blaženstvu živili; po mnienu gospodara Gavre, druga mu ženidba vridila za jednu veliku lutriju. Volio je supругu jako, jer je uvik dobre volje bila; pivala je kao u zoru pripelica, a i svakakom kućnom poslu je prionila; pa još kakve je jistvine kuhala! ob ovom sirota pokojnica ni pojma nije imala. Istina da je više šećera tribalo donositi iz dućana, pa mandulah, kave, na funtu, a i lemuna itd.; al hvala Bogu! bilo je iz čega sve ovo stvoriti; ta te malenkosti ne stoju mlogo!

Komšinice — jedna za drugom, kuma za kumom dolazile u pohode, svaka je hvalila novu domaćicu; da od nje bolje kukarice nebi našao tja ni u Buda-pešti. A gospodar Gavro je rasto od dragosti, blagosivljao svoju sriću; što mu je ditetu dobru majku, kući vištu gazdaricu, a njemu pak toli blagovoljnu, blagu i dobru suprugu darivala.

Treće nedilje svojeg braka (vinčanja) u nedilju iza jutarnje službe božje, na obrazi nove gazdarice vidjahu se tragovi nike sumornosti. To nije moglo promašiti oko brižljivog supruga, te ju zabrinuto upita: šta ti je srce moje! nisi li možda bolestna?

Žena ne odgovori ništa, samo glavom vrtijaše, a iz očiu joj poput kiše suze padale, pa se nasloniv o rame muževu, jadikujuć reče:

— Nemoj me ni pitati zašto plačem, jer kad bi ti kazala za uzrok, samo tebe bi ogorčavala. Proći će to, priučit ću se . . .

— Šta! — povikne Gavro — čemu ćeš se priučiti? nije li ti svaka želja izpunjena? čime bi me znala ogorčiti? Moram saznati za uzrok tvoje žalosti, ma da je šta to; mojoj supruzi nije slobodno plakati.

Opetovano zapitkivanje izvadi rič tužnoj mladi, te ona uhvativ muža za ruku, ovako mu izpriповidi žalost duše svoje:

— Prije neg što sam za te pošla, imala sam i više sriće, prosili me biližnik, učitelj, kantor; no ja sam polag svojeg srca hotila izabrati si muža. Nisam gledala stališ, duša me za tobom povukla, to mislim da se za to nija ni ti kajati nećemo; al gle, kad promislim da sam u Šumićselu s gospodjama u jednom stolu sidila u crkvi, pa je i kneževa kći izašla iz stola da ustupi meni misto; a ovde kad sam današnjim jutrom po svom običaju u prvi stol sisti htela, dvi žene upravo na mene navale, što ja, kao prosta mlada — vele — smijem zapremati misto, gospodjah poglavarkinjah. To me je tako zabolilo, da od onog, što je gospodin čitao i govorio, baš ništa nisam razumila. Tako sam se osićala, kano da se svako meni smije i veli: gledajte onu ženu, kako se nasadila na prvom mistu, gdi bi joj se pak poslidnje misto dolikovalo. Oh Gavro! Gavro! bila sam izložena ruglu, neznam kad ćeju me opet viditi u crkvi.

A Gavro kad je ova čuo bio, grčevito je stisnuo šake, ladan mu znoj udari na čelo, oči mu se zakrvavile, i kano u jagnjeta mirno lice mu naličilo risovom.

— Tko su te dvi žene! upita mal ne hrčuć, — zaplatit ćeju, ma da mi polak dobra ode.

— Neznam, ne pitaj, jadikovaše mu žena, — sad upravo žalim, što sam ti svoje osramoćenje izpriповidala, jer me vanredno boli, što vidim da ti je na teško.

— Saznati ću pak jao njima, povikne Gavro, poljubivši u ustne razplakanu si suprugu, — niti ću mirovati, doklegod ti iza prve gospode najprvo misto neizposlujem.

Gavro održa rič. Prosti poljodilac, kojeg dosad nikako slavohlepje ni nadmećanje nije diralo, biaše odlučio, da ma ga šta stalo, postati će poglavarom. To biaše baš u dobar čas, jer se biranje poglavara baš primicalo. Imućnom gazdi bialu dobri prijatelji biližnik i učitelj, koji su ga već više put opomenili, da se primi kojeg občinskog ureda, ali on, da svoje gospodarstvo sve to bolje rukovoditi može, od tog se ustručavao. No sad da mu ženino poštenje povraćeno bude, sam sobom je zaprosio prijatelje svoje da mu kor-tešuju. Pobjeda mu pak biaše podpuna, pokle ga jednoglasno izabraše za skrbnika (sirotinskog oca), uz koju službu smatraše se najvećom plaćom to, što su ga Plemenitim Gospodinom titulirali, a ova titula pravnim načinom

prilazi i na suprugu mu, a po tom pravu i u kući Božjoj — plemenitoj gospođi pripada prvi stol.

Medjutim se još s otim gosp. Gavro nije zadostio, tim se još njegova osveta nije izkalila, nego je izradio i to, da muževi onih dviju plemenitih gospođa, koje su mu suprugu iz stola krenili — izostaše iz službe; te kada su ipak po prijašnjem običaju na isto misto sile, poruči im po malom knezu, da tamo više nemaju mista. Tako se je zadovoljilo uvridjenju, te tako je i zapatio sebi dva zakleta neprijatelja, koji odlučiše taj mu zajam kad-tad povratiti.

Sad je već plemenitom gospodaru dolikovala i — na dugačko nasadjena stiva lula. Niti mu je više izostajao srebrnih pucetah kaput, s kojim je otišlo dva vola. Ni supruga mu više ne hodijaše u običnoj opravi; tribalo je napraviti pomodnu haljinu, kao što ju nose spajinskih činovnikah gospođe, pre-mako je trideset mirovah ječma otišlo s njom.

Dosad mu dosta bijaše jedan sluga, jer uz njega bijaše vazda i sam gazda na poslu; no sad uredjujuć kod občinske kuće, morao je i još jednog slugu pogoditi, kamo je i opet do dvi stotinarke otišlo.

Ali na sva ova nije se ni osvrnio; uz dobar prirod sve se lako namirilo, ne tribaše mu ni novčica zaprositi od Iciga, koji je pol sela imao u žepu.

Valjda bi više godina izvukao takō, da mu zla vrmena ne prikrižiše račune. Svibanjska žestina spari mu travu; a velika ledena mećava utuče mu usive baš u zemlju. Sad se počeo češat za ušima; ini put je lako izgazio iz takvih nezgodah, jer mu komora puna bijaše, stara mu hrana vazda zatekla novu. Sićao se sada prijašnjih dobrih vrimenah, kada mu je Beška iz pune kese vadila jedno za drugim nove-novane desetice. Kamo su te sad nestale? . . . Tribaše na svileno ruho, na gosćenja, na finu čoju i ostala, plemeniti gospodar duboko uzdahnio i otrisao si znojno čelo.

Na nedilju dana posli tuče (leda) dobije mu supruga — koja je sad još umiljatija bivala — poštom pismo iz Budapešte, sadržaj istoga kada si je pročitala, počimala je muža svoga savijati za slideće događaje.

U tom pismu ženin jedan brat obrtnik žurno ju moli, da mu pozajmi pet stotinah forinti za niko poduzeće, koje bi istu glavninu upeterostručilo, a on se obećava i obveziva, da će istu svotu za godinu dana duplovano vratit.

— Nemož, nije nam moguće — reče skrbnik — trišući s maramom nabrano si čelo, — da nam nije led potukao bio usive, valjda bi mogli pomoći, nu ja ću ipak što god ti savitovat; eno u štedionici tvoja hiljada forinti, možeš polak već za nedilju dana izvaditi.

Žena kod ovih riči problidi i ništo promrmlja, no Gavro od tog ni riči nije razumio.

— Gdi ti je knjižica? zapita opet muž jer mu se tu prva sumnja porodi u srcu.

Supruga mu iza kratke stanke ovako prihvati rič:

— Sve ću ti očitovati. Ta hiljada forinti bio mi prištedjeni novac, donela sam ga ovamo . . . tojest hotila sam, ali mi nikakvi zločinac razbije sanduk, okrade me, te sam ostala kao prst; odmah sam hitila u grad (varoš) da zapričim dignuće novca, al ukasnih, jer me lopov za dva sata pritekao. Nemoj se čuditi što ti otom ništa rekla nisam, malo sam se ustručavala, da mi nećeš virovati; volila sam bila ugušiti tu svoju tugu, misleći, Bog će mi na drugu ruku naknaditi gubitak.

Kako je završila riči, tu joj se velike dvi suze skotrljaju niz blide obraze, udešavajuć ona, da te suze padnu baš na ruke plemenitom gospodaru.

Tada mu zgrabi ruku, poljubi — i kroz suzne oči smišečki polusladko upita:

— Viruješ li mi? srđiš li se na me?

Gavro — kao u obće svaki blagoćudni čovik — nebijaše višt poznavalac ljudih. I virovao je, i nije supruzi svojoj, hotiaše da se srđi na nju; al one dvi vrile suze, koje mu ruke okvasiše, doprle mu do srca, omekšaše ga, — te on samo toliko reče:

— To moja golubice nisi dobro učinila, medju supruzima najviše zla prouzroči laž. Sirota moja Beška nikada nije imala tajne pridamnon.

Biaše to sad prvi put, da se je o pokojnici takovim priznanjem izjavio. Do tada se od tako šta sustezao, da nebi kakogod u živoj, probudio mržnju proti pokojnoj. Doru, kan da nije vridjala ta izjava. Vratila se prijašnjem snovanju i nagovarala muža, da pribavi zatraženi pet sto forinti.

— Al zašto da se u dug mećemo — mudrovaše skrbnik, — dosta nam je svoje nevolje, samo da se možemo izplesti iz nje! Ja borme drugom za volju neću magaditi. Već se i ovako jedva razpoznajem, čudo, što nisam osidio.

E pa dobro, — čangrizat će žena, — znam da i sad na Bešicu misliš; ja sam ti već omrzla. Ta kako nebi, kad sam ti ja sve razsula, ja sam uzrok suši, ja sam donela tuču . . . , ja, ja ću te odneti i u grob. Tako je to, kad se siromašna udovica udade za bogata udovca.

To biaše prva obiteljska svadnja. Zena se u jednom budžaku sobe konstrušila, a muž sa brzimi koraci miraše sobu priko i uzduž. Nijedno ne hti popustiti. Ženi bi tribovali pet sto forinti, a muž pak ne htide vaditi iz tudjeg žepa, da kasnije iz svojeg uz mastni kamat vraća. No ratna poruka tu se već zbilila, a nju će sliditi ratna taktika.

Sirotinskom otcu valjade otići u ured, te se samo o večerni pet sati vratio kući. Mišljaše žena mu se valjda odrekla svoje gulikožne namire, al na brzo se osvidoči, da se gorko privario. Došavši do kapije odmah je nazrio, da mu supruga nije kod kuće, jer se Stipko sobom trojicima u prahu (pisku) sigrao. Mati mu ne biaše u blizini, te nitko nije pazio na finu haljinu ditetovu.

— Da gdi ti je mati? — zapita zlosluteći Gavro.

Otišla je od kuće, pa je tati poručila, da ju ni ne čekate više, jer će otići u svit. Al dobro će učiniti, barem me neće zatvoriti u sobu.

Na tu rič kano da se zemlja okrenila s gospodarom Gavrom. Da nije uz zid kod kapije stajao bio, valjda bi se i srušio; to ipak nebi mislio, da bi ga žena tako osramotila. Kano izvan sebe odtetura se u sobu. Jedno pismo na stolu potvrdjivaše riči ditetove. Sastojalo je svega iz kratka dva redka, ali je mlogo kazivalo: „Opažavam da sam ti omrzla, neću te kleti nit ću ti dodijavati, s Bogom!“ Gospodaru Gavri ni ne tribaše više. Kano da si je pamet izgubio, suhne na sokak, te pitaše drva i kamenje, nisu li mu vidili suprugu, ne onu što u groblju počiva; već onu najlipšu ženu u cilom selu.

Napokon gospodar Gavro saznavši da mu je žena kod učiteljke, skoro se zaduvao, kako je navalice išao onamo, te brez svakog oklisanja unišavši, najde ju gdi uz učiteljku sidi.

— Dušo i srce moje, — promucavaše — jedinice, suprugmo moja, al si mi se nemilo našalila, nek je dosta te sigre, hajdemo kući.

Ali žena niječući vrtijaše glavom, te reče:

— Nemojte se toli silovati pritvarajući se, kad vas srce i onako ne vuče zamnom; usrićite se sami sobom, a i ja ću kakogod oživiti, — gdi zeca tu i grma (žbuna) ima. No, Gavro, priko tvoga praga više ulaziti neću.

Gavro se na te riči zablene. Takom se prikretu nije nadao. Blagoćudni čovik plaho bukne:

— Kad je tako, a ti ostani sebi; od nas dvoje ne znam tko će se kajati?

— Ja neću, — odreče prkosno žena.

— Ja pak ni toliko, — odvrati još prkosnije nebogi muž.

A bisa neće! ta kano da su mu mač zaboli u srce, tako ga je bolila ova pripirka. Ništo neobičnoga imaše prid sobom; ta i spokojnicom se nikoji put proinadio, nu kolika razlika biaše medju uzrocimi pripirke jedne i druge. Oni se inadiše zbog kojegod zemlje, koju bi kupit imali. Jedna se dopadala ženi, jer je dobrim zelenjem rodila, druga opet mužu, jer bi na njoj kao svila lipa sina nakosit mogao; a taj nesklad napokon tako izravniše, da su obadve zemlje kupili. Ta pak svadnja njiova nigda nije imala dima; jedne srdite riči im nitko nije čuo.

No sad će ga već svit na jezik uzeti. O kako bi mu dobro bilo kraj Beške svoje počivati! tamo ga nebi bolilo ništa. Biaše vrlo ogorčan. Neimadijaše volje ni kući ići, a iz bližje mijane čula se svirka. Svirači tako tužno udesiše svirku, kano da bi baš njegovu žalostnu sudbinu oplakivali. Slušao je:

„Osamljeni golub guče:
U groblje me srce vuče;
Dobro j' onde počivati,
Brez bola mirno ležati.“

To je baš njegova pisma. Mamila ga k sebi, kao mrvica ribu na udicu. Uhvati se na taj lipak; no i sam tako htijaše. Letio je kao noćni leptir na svićicu, da se o njenom plamenu opali, te pogine. Šta li mu vridi život, kad mu ona dobra ženica, s kojom je toliko dobavio, u grobu trune, a druga ga pak, — koju je rad lipih očuh uzeo — ostavila. Pijan biaše već i onda — barem se tako vidjaše — kad je na mijanska vrata koracio. Ridak je on tu gost bio; priko sve godine do dva ili tri puta, nije čudo, ako su se s prva zazjali u njega a posli ga svi okolili. Niki su već znali kaki mu se crv zagrizao u srce, te mu odmah nazdravljaše, da u vinu uguši tugu svoju. Nema virnijega druga od čaše, tišio ga jedan, a i drugi; ako se razbije, ima druga; a u vinu se zaboravlja na svakaku brigu.

Zaboravljat htide i sirotinski otac, nu to mu borme ne pojde za rukom tako lako, kao što mišljaše. Što je više pijo, tuga mu tim jače stiskala srce; kao gladan kobac plina svoga. Ali je zato svejednako pijo, da bi se skoro već valjati morao; te koji je dosad promatrao svaki novčić, na čega li će ga potrošiti, sad je uz grohotni smih razsipao novce ciganom, progovarajući međjutim: „O, Béta! Béta! da me sad vidiš, ti bi se sažalila u seru svom nadamnom, al ona druga . . . ona druga nije mi se znala smilovati, jer neima srea!“

Prid zoru sobom trojicima se vratio skrbnik kući, ili bolje rekuć dvojica ga doneli. Nesvučen se srušio na krevet nenamišćeni, te odmah u duboki san utone. Tako bi tu spavao bio tko zna dokle, da ga prid poldne nisu oštro prodrnali. Jedna šušakajuća žena dojde mu. Take bagre stvorova se najde u svakom selu; umišaju se one svakamo, iznuhše svaku tajnu, vrebajući na svakake plećke; to bo jim najskupocinija jistvina. Posastavljaju mladu čeljad, namećuć jih (komendirajuć) jedno drugom, a zatim jih opet zavade. Jedna takova šuša je i posp. Gavru razbudila iz duboka njegova sna.

— Ustanite, za Boga dragoga, ta žar ni ne znate, kakva je nevolja snašla plemenitu gospoju, pa tako spavate, mirno kao onaj, kojem je sve u pravom redu. —

Gavro protare oči, jedan se čas mislio i dozvao si u pamet prošlu večer. Uplašio se sam od sebe.

U isti čas mu padne na pamet i ženino mu ponašanje, te odluči da će se vladati kao brez ćutih (osićaja), ladno, kao kameniti kip. Stoga nehajnim glasom zapita:

— Indi kakva je nevolja, vi uvijek više znate nego li dva sela.

— Može bit, — odvrati vridovnim glasom šuša, al virujte mi plemeniti gospodaru, što ću vam reći, taka je istina kao pismo. Plemenita gospođa od kako ste ju odbili, vrlo je bolestna.

— Ako je bolestna — reče muž — šta idete k meni, gledajte za doktorom.

— E, nije ona tako bolesna — produlji baba — da bi joj patika pomogla, Bože sačuvaj, druga je tamo nevolja; silom se je htela udaviti u vodu; da ju ja i moja kuma nismo zadržali bili, dosad bi se već ribe dilile na njoj. Al to još kako-tako, nego je i nož trgla, te da joj ne oteše iz ruke, s rumenom bi si krvcom ofarbala snigobila nidra. Jao, kako mogu muškarci tako tvrda srca biti! O kako je blago stvorenje ta plemenita gospođa, dobra, kao zalogaj kruha; za svakog ima lipe riči, svejednako vas spominje, jao, ta i risovo srce bi se sažalilo nad njom.

Dok je tu žena sa okrajkom plave svoje pregače trla, tobož izplakane crljene svoje oči, Gavro ukočeno gledaše na nju. Zamislio se o svojoj sudbini.

Nije mu se vidilo krivom biti, da mu se krvca supruge za dušu prihvati; možda ju svist muči, te neće li se i tu iza oblachine razvedriti nebo?

Dugo se nije mislio. Malo se okefao, otrisao si obraze — i pognutim očima išao k učiteljevima. Putem ni za sav svit nehtijaše gore pogledati, mišljašebo, svako će mu na obrazi čitat njegovo osramoćenje. Došavši u sobu, nadje suprugu u jednom krevetu. Lipa žena bijaše blida, vidjaše se na njoj da je brez spavanja noć provela. Nije ružno gledala na Gavru, dapače i ruku mu pružila, koju je ovaj s ovimi ričmi prihvatio; „Dorice moja, zaboravimo što se medju nami zbililo, neka bude sve tako kao i prije.“

Lipa žena stisne desnicu muževu, te sad ona zaprosi oprostjenje, što je srdžbom svojom prinaglila i nepromišljeno dilo učinila.

Supruzi se pomiriše, a medeni dani i opet se pojaviše; nu ovi medeni dani su Gavri mlogo stali. Zenina je ratna taktika uspila (za rukom pošla.) Nastavšeg dana — kako se pomiriše, donese im u kuću bogati Icig sedam stotina forinti, a odnese sa sobom minicu (vekslu) od dvanaest stotina forinti. Pet sto forinti odputuje k ženinom bratu, zaostavše pak dvi stotine tribalo na novo ruho, da nebi kakogod seljani opazili, da je borme i kod nji nužda na novcu.

Ovako je čistu imovinu Gavre Zorkića opet jedan dug obterešio, koju je imovinu sirota pokojna Beta tolikim trudom i mukom za se i za svoje dite dobavljala i čuvala.

Gavro nehtijaše da dugo dužan ostane, jer ga ova — njemu dosad nepoznata nevolja, vazda ožigala baš oko srca, kano da žeravicu nosi u grudi. Prostit se hotio svakako toga priteškog mu tereta, te je namislio od svojih šest volovah četiri prodati, dug namiriti i dušu si upokojiti. Nu kad jih naučio na pazar tirati, u zao čas po njega, pojavi se crklanica, te već za dva dana i njemu crknu dva vola.

Sve se smojom nesrićom zaklelo ljutito vikne, srića mi okrenila ledja, te otišla sa pokojnom dragom u grob, a tragom lipe žene stupa razsulo.

Nu imao je toliko pameti, da si je ovu primetbu potajce, kano izpod kabanice šapćao, dapače se ništo i trgao; jer ga Dorika iza pomirenja malne na dlanu nosila, u svemu mu je po volji godila, izabrana jila mu spravljala i s celovi osladjivala.

Minica bijaše na pet miseci izdana. To je vrime — ma i polako, ipak približalo.

Kojegod mi zemljišće valja prodati — uzdahni skrbnik, nu koje da prodam?! Hoću li podkućnu zemlju prodati? Ne nipošto. Beta bi se i u raj

mora razsrdit na mene, kad bi tudji ruku dopalo, što si je sinčiću naminila. Hoćeli indi vanjsku zemlju prodavat? . . . Ta je opet prve klase; ni to ne moža učiniti. Ili da se odreknem vinograda? da izručim drugom one krasne kalare, koje sam iz spajinske bašće za skupe novce nabavio?!

Tako se je nijao; svedjer tražio i nalazio uzroka, zašto da se od ovog il org zemljišća nemože razstati. Čitave je noći u brigi brez sna probdio i bio roban po cili dan, kao mečavno vrime. Oblak brige i na njegovom čelu šidja, kojega ni veseli smišak živahna mu sinčića, ni umiljivanje laskave mu supre ne znadoše raztirati.

Teški dan prispri. U kući nebiaše novca, te se domišljavaše, da će zar moćipoduljiti rok te strahovite minice, ma će mu jedna stotinarka okajati prodjenje. S takim mislenjem se krene od kuće, te upravo k Icigu stupaše. Nu pravo se zapanjio kad — našavši dućan čivutov zatvoren, smotri dva stranka gospodina onde, i to u pratnji malog birova (pandura) i jednog vićnika senatora).

Jedva znadijaše dobro jutro im nazvati. Glas mu zape u grlu, te problidi, kad saznao, da je vlasnik njegove minice došao pod sekvestrum, te da s mu sudevski sve zaplinili.

Odvitnik saznajući koga ima prid sobom, tom primetbom ga prihvatio, da sisav minica, ako sutra dan ne bude izplaćena, hoće se oprezirati. S toga bi doro bilo još danas s tim poslom na čistinu izajti.

Šta je znao prosti čovik za opreziranje. I minicu je onda vidio prvi put, kad je potpisao Icigovu. On je tako razumio da sad valja platit, ili će mu tariti bubanj nad kućom.

Zadrhtanim glasom odgovaraše, da će nastojati toj tražbi zadovoljiti, te je ocah i potražio komšiju svoga zemljišta, nebili htio prikupiti kojigod komad emlje. Sad se već nije mislio, s kojim će se komadom razstati. Valjda bi i nin grob prodao bio, samo da izkupi svoje poštenje. — Komšia rado prihvi ponudu. Za kupovanje nikad mu se bolja zgoda nebi javila. Zemlja je ba tada veoma nizku cinu imala. Što je s Betom za tri hiljade forinti kupio za tu mu je komšija samo pol toliko nudio. Al šta da čini? Gavro ranjem srcem pristane.

— Hajdemo dakle komšija — reče evilećim glasom, — ponesite i novce, pa ćemo kod gospodina biližnika napisati ugovor.

— Novce! opetovaše mu sused, — taka velika svota valjda ni kod grofa ne le. Dvi stotine forinti kapare možem dati, a drugo ću već stvoriti. Dvi nedil dana nije sav svit.

Gavro kano da je sa sedmog neba pao, sva mu nada propala! Sutra će za srnotu kod njega pliniti, ter virovnici (pozajmitelji) neće da se zadovolje ukupljenjem (tabulaciom). Njima treba novac što zveći. — Tražio je zatim drugo kupca, nu ne nadje ni jednoga; te se o kasnoj večeri vrati kući. I žena mu čula za hrdjav glas, al ni blizo nebiaše onoliko raztužena, koliko bi Gavro kod sućutne virenice viditi hotio bio.

Čitavozao joj žalostnu nezgodu koja ji čeka, te spustivši čelo medju dlaneve šutio ao nim. Žena mu se na to ovije oko vrata sa snigobilim i mehkim rukama te ovako ga tišaše:

— Ne zdvajaj, ta nije još sve izgubljeno. Imovina nam čista, zašto bi je prohaćio za jeftinu cinu, ta sgrišio bi proti svom ditetu! Toliko ćemo novca dobiti kroz misec dana ma kod koje štedionice . . .

— Jest, ali, — nestrpljivo joj zasiče u rič Gavro — ako do večer neizplatim minicu, bit će oprezirana, te će velika zakrpa tribati na djiru.

— Pa izplatit ćemo još danas, — šaptaše mu žena da se jedva čulo, sagnuvši se k njemu na uši, — ta jučer si spominjao, da u sirotinskoj kasi dvi hiljade forinti leži, što ti sirotam istom iza misec dana treba izplatiti. Kroz dvi nedilje dana stignuti će valjda i naš novac . . .

Gavro joj ne dozvoli dalje govoriti. Grleće joj ruke naglo odtisne, te taki pogled baci na ženu, u kojem je čuvstvo ogadenja i sažaljenja odsivalo, pak gromkim glasom drekne: „Sotono, odstupi od mene.“

Nu sotona nije odstupila, samo oči spuštala, ne kano da bi se bojala sukuboti s pogledom muževim, nego da sakrije onaj teški prezir, koji bi suprugu u pazar dati htela; mrgudajuć pokunjeno:

— Ja sam ti samo tako reći htela, tebi i tvom ditetu dobro rada; a međjutim čini kako sam hoćeš. Hodaj na svojih noguh, već ti je valjda zaraslo time.

Gavro je brez riči otišao od kuće, al sotonin nagovor svejednako mu zvonio u ušima. Pričinjaše mu se kao da zvona naopako lupaju, te zaziraše kano da ga nika nevidljiva ruka vuče k sirotinskoj kasi. Uzalud se htio oteti, ta ruka bijaše jača od njega! Jedan mu glasak svejednako šaporio: „ta nećeju do misec dana prigledavati blagajne . . . kroz dvi nedilje ćeš stvoriti novce. To nije kradnja, samo razlika, što ne leži novac na svom mistu.“ Uzahman htijaše utišiti taj glas, sve ga jače gonio — i ta tajna ruka ga sve većma vukla onamo, te se najedared našao, gdi kod blagajne sidi. U sobi ne bijaše nitkoga. Po selih nisu još svagdi u običaju dvostruke brave. Za najjačju bravu drže poštenje; a Gavrin dobar glas vridio je više od sto ključevah.

Pipao se po žepu, te i nehotice željaše, kad bi kojom srićom zaboravio bio ključeve kod kuće. Želja mu se ne obistini, poklem je ključeve sobom nosio. Željezni se sanduk uz škripanje otvori. To škripanje ga ništo razbudi iz mamurluka. Naglo ga htijaše zatvoriti, al mu opet zazvoni onaj strahotni glas. Ona nevidljiva ruka mu i opet odvuče desnicu, te u čas u dva bijaše mu u žepu hiljada i dvi stotine forinti. Više ni fénige nije uzeo već zatvorio sanduk — a tada mu se pričinjaše, kan da mu se pomalja prid očima slika dobre Beške, te da mu se prstom priti. A to bijaše griža svisti, pa ju zbilja htio i poslušati. Već se mašio u džep, da kleti novac natrag metne i da radje pritrpi nek mu kod kuće pline, — kad al eto otvore se vrata, te dva njegova susinatora stupe u nutra. Ovima za ledji opet smotri zlorado lice onoga bivšeg senatora, kojeg je on izgurao iz zvanije. Sad mu već kasno bijaše vratit se. Tko se na put griha zavede, onomu isti grih neobičnu smionost daje, no samo za vrime, i samo za hinenje (licumirenje).

Sirotinski otac nije drhtao. Još se ni zarumenio nije, nego se navadnom prijaznošćom javio ulazećima.

— Pismena sam svoja razredjivao, reče mirno i otide.

Ravno u gostionu koracaše, gdi se odvitnik nastanio bio. Jedno za drugim izbrojio dvanaest stotina forinti. Samo onaj, koji bi ga u taj čas oprezno motrio, mogao bi mu na obrazi ertah opaziti buru, koja mu u nutarnosti upravo baš bara.

Kad je minicu u ruke dobio, ondi, odvitniku na očigled, izderao ju na komadiće. Još je imao hrabrosti zapitati i to; kako li je Icig na glasu, veliki bogataš došao do sekvestra. Odvitnik žmirkajuć mu odgovori.

— Šarene će gombe imati ova komedija: teško da se iz nje ne razvije kriminal. Mloge je siromašne ljude oštetio. Marvenska kuga sabila je cinu marve, a on i tu i tamo silnu marvu pokupovao za loše novce i to na veresiju te putem slabo poznatim otirao u zdrava mista, pa jih za dobar novac prodao. Kad su pak siromašni ljudi došli da jim plati, izjavio se da nemože platiti. Tako dojde pod sekrestrum, no mislimo, da će mu se himba očitovati.

. . . . A hoće l' se možda i njegova krivica očitovati? mišljaše u sebi

Gavro, kad je kući išao. Zar neće; tišaše sam sebe. Odmah sutra će dati napisati molbenicu, te će novaca stvoriti ma odkud; dapače je tvrdo odlučio, pokloniti petdeset forinti u korist sirotah, ako srićno izgazi iz ote zamke. Sad mu je već treći dug sidio — ne na imovini, već upravo na duši. To biaše sirotinski novac, koji ga žegao, kao žestoka žeravica. Izdao ga iz ruke, pa i opet mu težak biaše, kano da se svaka forinta u krušku od pet kila prominila. Taj mu dug biaše najtežji. Hrabrost ga je ostavila, ne tribaše mu se više pričinjati. Osicao je, da se s poštenjem na vike razstao. Do onda čiste ruke si je grihom proneviranja omrljao. A nebiaše hrdjav čovik, u srcu mu se boraše vrlina s grihom. Poštenje je obožavao, pa ipak se za grihom poveo. Vrile mu suze žegoše obraze, kad mu kući stigavšemu iztrče sinčić, da mu po običaju ruku ljubi. Ladan zimogroz pritrče duž njega. Kažu da u takom slučaju priskoči smrt priko čovika, pa ga njezin mrzli vitar dirne. Gavro uplašeno trgne ruku, da je se kakogod ne dotakne poljubac nevina diteta; zanijan unide u sobu, gdi mu žena baš astal prostirala. Muž ju neudostoji ni jedne riči, dapače se odkrenio, uklanjajuć se i njenom pogledu. Par kašika čorbe naglo proguta, no više mu ne htide ići u grlo. Po poldnevu je privileo, spavat htio; ni to nije mogao, morao se dići. Izišao na dvor, a odtud u bašću; tu sidne na onu kamenitu klupčicu na kojoj je prije toga tolike ugodne ure sproveo, nasladjujući se u zlatnom povečerju i u sinčićevom pobiranju evića, te u brižnoj majci, koju više nemože svojom reći. Tu se nasmehuo, kano da bi i sad te čarobne pojave prid sobom imao.

Na jedan mah se strese, čuvši iza ledji koracanje. Blidji postade od bila zida, mišljaše, došli mu u trag pronevirenju.

Nesmide se ni obazriti, kano komad kamena je sidio na svom mistu; nu mal se ne svali, kad mu nitko ramena dodijo.

— Ej al ste plašljiv komšijo — progovori mu susid, isti s kojim mu se pogodba ušnjila. — baš kao kakva divojka od šestnaest godina, koju zateku u krađnji evića! Daj vam Bože dobro večer! prišao sam malo vrime si prikratiti, a ništo ću vam i plečke javiti.

Sirotinski otac počeo se opet hinjiti, grišnom hrabrošću se služiti. Zdravo se nasmijao komšijinoj šali i izpričava se, da se tobož zato uplaši, što ga je baš drinava raztresao. Valja nam po duši priznati i pravo dati i Gavrinom komšiji da je sirotinskog otea štovao i u veliko cinio, življaše bo snjim odavno u prijateljstvu. Ali je od nikog vrimena izostao od njegove kuće, jer ga plemenića gospoja nije rado prihvaćala, i to stoga, što joj muž prid njime mlogo put prijašnija dobra vrimena spominjao. A uz to mu je i suprugu veoma prezirno primala (malocinila.) Nije čudo indi, što je ovo pohodjenje Gavru kano iznenadilo, pa ga si nije znao protumačiti tia donde, dokle ga ob ovom isti komšija obavistio nije.

— Gospodare srkrbniče — započme on, — mi smo se uvik pazili, dobri smo ljudi bili, možete se sicuti, kad ste mi jednoć kazivali, kako vas je dragi Bog usrićio dobrom suprugom. Od onda se valjda svit priokrenio, jer je sve drugojačje kod vas. Il se srdili ili ne, nemarim ako me i prid svojom suprugom izdate, ja ću borme očito izreći, od kako je tu ta žena, kod vas se baš privruio svit. Ima lipe haljine, ima poštene zvanije, u ovo oskudno doba česta gošćenja, al što je najveće, toga ja tu ne vidim, naime — mira. Mlogo mi put bilo već na jeziku što sad hoću da reknem, no čekao sam, bojeći se, da ćete me odbiti tim: nek svako mete iz prid svoje kuće. Sad pak već dalje nemožem uzteći. Pazite na suprugu, stirajte ju malko u kordu; jer što ste trudom i mukom za mlogo godina sabrali k svojoj kući, to ta žena u jednoj pregači može odneti. Vidite, ta već sumnjaju na vas, a ja znam, da su vam i ruke i duša čisti kao bili snig, pa ipak vas sumnjiču. Ovo ću vam pak samo medju četiri oka kazati: od pašanca (šurjak) sam čuo, da su danas u poldne blagajne

pozapečativali, te da će sutra iste prigledavati. Ali gle . . . šta vam je, bolestni ste zar?

— Ništa mi nije, — zapinjuć mucaše Gavro, — samo me boli, što dvoje o mom poštenju. Razvidit će se sutra pravica. Virujte mi komšijo istinaje, što ste mi jednoć rekli, nikad neću zaboraviti; zaisto djavola imam. Malo kano da sam hrdjav, idem u nutra da se svalim, hvala vam na dobrom hotenju i savitu, s Bogom!

Na ovako zaustavljanje nakloni se komšija šešikom te bez svake druge riči ode. A Gavro dotumara u sobu. Ništo kano da mu je odlanilo što suprgu nije našao u nutri. O kad bi ga sad ostavila! ta ni pijan nebi išao više za njom, pa ma bi se kako ajmikala. Ta u sve zlo ona ga je nagnala . . . . Tu se zamislio, kako ćeju sutra dan prigledavati blagajnu, te će mu se okaljati prijašnje čisto, tolikim bojazom čuvano poštenje.

Tresao se kano da na ledu spava, premda mu jako topla i mekana bi-aše dunja. Tresla ga je svist. Bojao se sustrašnjeg dana, koji će ga na vik zakopati; kakvim li ćeju okom gledati na njeg sutra?! a kasnije će mu se i isti sinak stiditi otčeva imena.

Take su ga misli mučile, kad mu je žena unišla. Šuštanje ženine svi-lene haljine, poput oštra noža zaticalo mu u uših, te se okrenio k zidu. No žena se nije baš ni trla jako s njegovim očajanjem; došla ka krevetu, pak karajućim glasom ozbiljno mu reče:

— Čoveče, baš eto sad dolazim od odvitnika (fiškala), saznala sam da je minica izplatita; uzalud ćeš mi tajiti odkud si dobavio novce, ja ti iz očiu čitam. Alaj si se znao igrati nevinim, kano da ni vode nebi znao uzmutiti. Ja perem ruke, pokle su i meni već dojavili, da je blagajna zapečatita. Tko te je tirao da ideš na udicu? Ja nisam; to smijem kazati.

Gavru ostavi strpljivost.

Ti nisi! — vikne skočivši i uvati ženu za ruku tako, da je od bola cičala, — da tko je drugi? ta ti si mi šapćala u uši napastne riči! Ti otrovna zmijo, vraže i bigunico paklena, koja si navidila angjeoskom blagosovu ove kuće!

— No, no! — progovori žena, odtisnuvši muža od sebe, — nemojmo se žestiti s tim i tako neće biti pomoženo. Ti bi se i sam dositio tomu, što sad na drugog potvaraš. To je već sigurno, da ćeš iz zvanije izpasti a nestat će ti i poštenja, no kuće nam sa vrh glave neće prodati. Šta je tebi to dva-naest stotinah forinti?! Za koji dan ćeš ji stvoriti, a novci će ti i poštenje povratiti. Nisi ti prvi ni zadnji, koji se tudjim novcem pomaže. Borme zbog toga ja nebi glavu o zid lupao. Šta ćeš mi reći, ako kroz dan-dva stvorim hiljadu forinti zajma?

Gavro pogleda ženi u oči. Jeli poludila, ili on sanja? Pak iza kratke stanke ovako reče:

— Sve je već kasno; al ipak čim prije povratim sirotinske novce, tim će biti bolje. Mlogo si mi već zla savitovala, pa se unapridak bojim svake pa i ove tvoje ponuke.

-- A borme — odvrati žena prizirno — mogao bi mi i ruku poljubiti, ako te iz ove nevolje izvučem. Šta bi mi rekao, kad bi hiljada forinti tu bilo, pa baš i zbilja da ti sutra deset stotinarkah izbrojim; al samo tako, ako ćeš na podkućne zemlje hiljadu i pet stotina uknjižiti dati. Deder malo to dobro promisli.

Tu duboka šutnja nastane. Gavro spusti glavu medju dlaneve. Mislio se. Razmatao predju, te sve uvidio. Vidio je, kako mu žena u vlastitu korist hoće da upotribi njegovu propast. Tajila prije da ima hiljadu forinti, jer ji ne htide upropašćivati kod brata. Navela ga ipak da se baš sbog njezina brata u li-hvarski dug uvali. Navela i na to, da okrnji sirotinski novac, virojatno stom namirom, da ga tim većma uplete. Dakako, nije ni ona čekala, da će se ta stvar tako okrećati, ali ipak neće da propusti zgodu, kojom bi svoju glavninu

masnim kamatom povećala i sebe znatno obogatila. Uvidio je ženino vražje računanje, kojim se nije žacala ni svoga supruga ruglu izložiti. Grozno mu mišljenje sivnulo u glavi: da taj podli ženski stvor odvija na dno pakla, odkud je utekla — i već je počeo tražiti s očima oštri nož, da joj se oduži na vike, kada mali Stipko koraci u nutra. Nazočnost tog diteta izbavi ženin život. „Neću ju klati, da mi uzmogne oladjeno tilo uz dragu moju pokojnicu počivati: neću ju klati, neka nosi na sebi kletvu moju, te nebili barem sto godina živila pod otim prokletstvom.“

Ne progovoriv joj ništa više, digne svog sinčića u naručaj, izljubio ga svega i dugo gledao, kano da ga više neće viditi. Pogladio mu čelo i obraze izmilovao, a zatim ga spustio. Veoma mu sedalo na plač, al nije htio, nije smio, da ga dite plačuć vidi, da i njega ne razžali u zadnjem času.

Otišao u drugu sobu. Odrizao komad papira, nekoliko redaka napisao na njega i ostavio u svoj žep u budjelar. Pak zatim jedan smotak sakrivši u nutarni žep svoga kaputa, na izliku mirno, tiho ostavi onu kuću, koju je tia do zadnjeg klina svojim trudom sagradio. Nije se ni obzirao, da ga možda tkogod nebi u ernoj svojoj odluci zaustavio.

— Izplatit ću zadnji dug, kojim vragu dugujem — reče i dvaput, — te upravo prama krčmi išao, da ondi najpri uspava svist svoju.

Kad je već osićeo da mu se glava vrti, a duša zaspala — i da je samo grih budan, ostavio je društvo i išao u groblje. Tamo, uz grobnicu pokojne mu supruge biaše jedna jela (drač). Tu je izabrao; ta on ju je i posadio. Ali na njoj nije mogao ovršiti tamnu namiru svoju. Noć biaše tamna odveć, tmasti oblaci mal što po zemlji ne plaziše. Počme i kiša šušćati, a on teturajuć potipao se kod svakog koračaja, al se uvik i na noge digao. „Sotona pakleni traži da mu se odužm.“ Timi ričmi je gazio po blatu naprid, dok mu najedanput noge ne dosegle zemlje, te se uvali u jedan bunar brez rovaša, koji je izvan sela za napajanje stoka stajao.

Drugi dan uplašeni čobani opaziše jednu čovičju lešinu na dnu bunara. A još većma se pripadoše, kad su u izvučenoj lešini spoznali bivšeg plemenitog gospodara skrbnika.

Mahom ga k seoskoj kući odnesoše. Da ga ožive, o tom se već ni misliti nije dalo. Na lice mista došavši ličnik (doktor) je izjavio, da to nije hotimična nego slučajna smrt, pa se začudiše, kada mu iz žepa izvadiše zamot, a u njemu zamotanu štrangu (uže.) Izvadiše mu i listnicu (budjelar); osim jednog komadića papira, ništ ne nadjoše u njemu, a taj ne biaše još toliko razkvašen, da se nije moglo čitati pismo na njemu. Sadržina mu biaše ovo: „Dušu mi je odneo djavo, koji me je sveudiljno proganjao. Tilo mi položite uz moga angjela, koji — znam da — se i sad moli za me. Sina mi nedajte u ruke istomu djavolu. Neka mi ga dobar komšija uzme k sebi. Pronevireni novac namirit će moja imovina; osim toga još dvi stotine fori. ostavljam sirotama. Oslobodio sam se sotone koja mi dušu pogubila, nepustite ju k mojem lisu.“

Tu je svako suze livao. Saznaše pravu istinu, da šta je natiralo poštena čovika u ždrilo griha? Ne smatraše ga samoubiocom, svako je rekao: supruga mu — koja s vragom trguje — hotila bacit zamku na vrat. A kad je vrag u slici Dorinoj jaučuć jurio k lešini muževoj, na toliko biahu proti njoj razdraženi, da bi joj se na krvavi način osvetili, da nisu bili poglavari oštro na put stali.

Malo imamo još kazati. Dora nemogaše ostati u selu, jer kamo god prolazila biaše, ista dica ju obilaziše vičući za njom: „kuda, kuda, zar u pakao, gospodarov djavle?“ Glas na brzi krili leti. Gospodarevog djavla su za malo vrimenta poznavali u ciloj okolici. Nisu ju primali nigdi. Kad je u ime moringa pisani joj hiljadu forinti dobila, otišla je Bog zna kamo? U Liskoveu govore, da proigravši svoj novac skočila je u Dunav. Barem joj od onda traga nema.

No glas o gospodarevom djavlu mloge je žene poboljšao. Mloge ljude opreznimi učinio: da nebi u slične mreže dospili.

Mali Stipko pak odhranjiva se kod dobra komšije, pohadja dvojke-grobove, u kojimi mu dobri roditelji mirno počivaju.

Tko misli, da je ovo bajka, koja se pisčevom maštom porodila, taj se vara. Crtali smo život te iz njega uzeli istinitu sliku. Srećan, tko se na tuđem a ne na svom zlu uči.

Ponašio K.

Mila čašica.

Nike popožne žene muž na toliko se dao pijanluku, da sirota supruga niti je imala mira, niti veselja u svojoj kući.

Kad već dobre opomene ništa ne koristiše, pridomisli se žena, da će pokušat s' virskih sridstvi pijanca — muža od grdne navade odvratiti.

Imao je njezin muž jednu čašu, iz koje je obično kvasio.

Žena prilipi jednoć na dno te čaše sliku, ditića Isusa pristavljajuću, misliv, da će sveudiljna opomena na Spasitelja dobro dilovati na svog izopačenog muža. Nu jako se privarila, jer muž joj sad više pije nego dosad.

Raztužena supruga sad ovako reče mužu: „Vidiš! ja sam te htela sa čestim prikazanjem slike mala Isusa odvratit od pijanluka, a ti još više gutaš.“

Na ovo joj muž porugljivo odgovori: „Znaš, ja želim što česće viditi maloga Isusa, pa da mi se ta želja izpuni, zato moram često piti.“

Tužna žena sad na misto spomenute slike, da naslikati priliku nepretelja, kako baš jednog pijanca vozi u doljni svit. Ali i ova slika baš protivnim uspihom urodi, jer pijanac opet je još više pije pogovarajuć:

„Ovom crnom lupežu ni kapi nije slobodno piti (razumiv naslikanog djavola) zato ću ja baš uvik do kapi iztrusiti čašu.“

Vidiv supruga da ni s'ovom slikom ne dostiže cilja, zapovidi na dno čaše naslikati plačuća Isusa i vesela djavola. I s'ovim pogodi.

Jer kada je pijanac prvom sgodom čašicu izpraznio, te dvi protivne slike opazio, teškim vapajem progovori:

„O ne ćeš više nad meni plakati moj sladki Odkupitelju; i ne ćeš se više mojem grihu veseliti sotonu paklena.“

I što reče ne proreče. Od to doba nikad više nije vina pije, već samo hladne vodice.

Braiko Brajanović.

Bunjevac i bunjevka.

U lanjskoj Danici doneli smo sliku Šokice, sad evo donosimo sliku bunjevca i bunjevke. — Više od 200 godina, kako bunjevci med inim narodnostima žive, ipak do danas sačuvali su svoje stare običaje u svatovih, kod pogreba, pri krštenju i drugim prigodam. Nisu zaboravili svoj maternji jezik, koji i danas tako lipo govore, kao ma koja braća na slavenskom jugu. Bunjevci su ponosni na svoje odilo, i mogu reći, da se tako skupocino ni jedno slavensko pleme ne opravlja kao bunjevci. Kako se šokice jednostavno opravljaju, baš tako bogato se nose bunjevke. Ni jedna se bunjevka ne udaje dok barem 3—4 svilena ruva i 3—4 uportana midera neima, a koja se dulje podivojči ta natira i do 6—7. Jednu takovu bunjevku u svili i uportanom mideru pridstavlja naša slika. Bunjevac pak toliko se samo poveo za modom, da danas većinom ne nosi kožne hlače, al narodni kroj je zadržo kako u čojnoj rekliji sa prslukom, tako u čojnim čakširama, ko što slika ovde prikazuje.

Naša slika pridstavlja jednu bunjevačku udubenicu u vinčanom ruvu pod vincem, sa svojim odabranim virenikom.

Ljubav je dositna.

Hranila majka dvoje siročadi. Hranila sinka i sestru mu virnu. Hranila ji i lipo ji je naučila. Štujte ~~diega~~ i poštujte sve što vam je sveto. Viru, Boga velikoga i dom roda svoga nedajte do kapi krvi vaše. Jer bez Boga i bez roda gorak je život.

Ali dodju dani, strašni dani i ne željkovani. Strahoviti dušmani navale vojskom i oružjem na nji. Majka moli Boga, pa i dieu svoju sića da se mole Bogu, nebi li Bog okripio srea roda njevog, da se živi ne podadu poganu i dušmanu.

Kad je sinak majke riči razumio, klekne mladjan na kolina, pomoli se Bogu velikome te zaprosi milosti junačtva. Pa on idje od kuće do kuće da nakupi mladjanih junaka pa ji vodi kući staroj majki, da ji majka bodri i blagosovi. Majka suze lije od radosti, križom ji križa, darom ji dariva, da jim ništa ne manjka. I samo jedno želi od njih da se sramotno ne vrata. Jer lipo je živit! Živit u poštenju, al je teško kukavnom pokolenju!

Ode vojska mlada, kao gladni vuci padaju na dušmana, svaki zveket sablje tiče se glave poganske. Ali u dušmana kraja nema i sila pogine prid svesilom. Mladjana krv se prolije, a srea još vruća priljube se zemlji majki.

A dušmani što su naumili to su i učinili. Zarobili zemlju i narod podjarmili malo i veliko. Prokleta izdajstvo pomogne nepretelja, izdaje pretelja. Tako je i majka junačka po izdajstvu došla prid okrutai sud. Molitvom se razstaje od dvora svoga. Suza joj kani na oči! Plače! Ne žali za sinom niti za životom. Već žali nad neslogom, koja grob kopa rodu njezinome.

Prati ju jedina ćerka sa sinčićom na ruci od tri miseca. Oh da ti je bilo pogledati, koli žarko je pogledala unuka svoga kako silno ga je poljubila i snjim se ovako oprostila: „diete moje, budi viran nećak uje tvoga!“

I kuene sat da se razstaju, da se zaboravljaju.

Sutra dan sakupi se sud, zločinci dodju na red, medju njima i majka junačka.

Sud je kratak a od suda još kraća: valja umriti.

Kada je pogubitelj spazio uzoritu majku i njezino plemenito lice, kada joj iz oči čitao nevinost, gledao mirno vladanje, kada se je sitio svoje majke, i svoje supruge, zgrozi mu se i zavituje se da ruke svoje neće okužiti usmrivanjem nevine ženske. Izposluje daklem da sirota robinja ostane robinjom dok ne skapa od gladi.

Oh milosti! Al si nemila da nije ublažujućeg Boga, koji sve na bolje obraća.

Raztužena ćerka čekala i tražila glasa bar o svojoj majci kad već brata nema živa. I načuje kod arišta da joj majka živa i da grdno ima poginuti. Naumi daklem da će zaprositi milost nebili mogla bar još kojiput vidit majku i tišit ju ditinjskim razgovorima u poslidnje časove. Čuvar od arišta privoli joj pod jednim uvitom, da nigda ništa unositi neće što bi bilo za jilo, jer njezina mater mora mrieti.

Polazila kćerka majci u pohode vazda prazna i bez svake ponude osim srea svoga. Kad jednom nadzornik zarobljenika zamisli se i zapita brižnu kći: jeli moguće da ti je mati i sad živa?

A šta nebi bilo moguće — odvratil kći — što je Bogu drago. Jest mogla je umrijeti do sad i umrla bi za ista, da ju nisam hranila i uzdržala joj život sa mojim prsima, koja evo dadoše život majci mojoj i sinku mome. Majkom sam postala majke svoje i nadojila sam ju za ono što je ona mene dojila.

Sinak je moj podilio hleb svoj sa starom majkom, i postao joj Rankom.

Kancelar zagledav u čudnovatu žensku, pohvali joj ljubav što se tako dositila. Srećna si reče joj, stiglo je sinoć pomilovanje svim zarobljenikom. Inače i ti si mogla zaglaviti. A ovako: živa ti je mama!

Na šibare.

U oči „Šibara“
Baš molila stara ;
A djače ko djače —
Sve oko nje skače.

„Rekao j' babajko :
— Lipa sladka starko —
Na šibare svete
Da mi prut uzmete.“

„Sinko, kažem, bit će ;“
Uzela je stara
„Al mi budi s mirom
Da neć' bit šibara . . .“

T.

Oranje i sijanje u nedilju.

Iz crkve je išao kući neki siromah otac sa sinom. Na putu razgovarali su se o onom, žta su u pridiki čuli. Sve su odobrili, za dobro i pravo našli ; samo to im nije moglo nikako u glavu da udje, kako je mogao pop to reći : da svaki čovik mora dobro činiti svomu iskrnjemu. „Ta i sam sam siromah“, veli otac ; „kako bi mogao Bog to od mene želiti, da i ja milostinju dilim oskudnikom?“

„A ja sam još dite“ govori sinčić, „ništa nemam, i ništa još moje nije, kako dakle da budem u pomoć komu god?“

I tako obadvojica istoga mišljenja bijaše, da se ova pridika samo gazda tiče.

Ovako se razgovarajuć, stignu kući, u toj nadi, da će njihovu siromašnu užinu na trpezi naći ; al kad u kujnu stupiše, a banak još ladan, a mati baš onda dodje kući za njima iz komšiluka.

„Ta gdi se klatariš, ženo?“ pita zlovoljno muž.

„Dragi moj!“ odgovori supruga, „ne srđi se, naš komšija najedanput je obolio, i to vrlo obolio. Nema nikoga, ko bi ga poslužio, zato sam otišla ; sad ću vam pak takim užinu pripraviti, a posli ću opet otić, da ovako nedilju dobrim dilom i njegovanjem bolestnika posvetim. Sirotoga komšiu to najvećma dira, u ovoj bolesti, da je vrime oranja i sitve već tu : a ako ovo sbog bolesti propusti, dođuće zime mora sa svojim sirotčadima umriti.“

Susid je bio udovac čovik, sa četvero djece na vratu, od kojih najstarija bijaše curica od dvanaest godina, koja je sad odvela od kuće manju djeću, da plaćom svojim ne dosadjivaju bolestniku.

„Idji ženo, idji“, reče tronutim glasom otac; „idji, i pomози koliko možeš susidu. Nama će bit dobar i suh kruv, a ti samo idji“.

Otac i sin latiše se soparna kruha, te blagujuć zapredoše govor, da i siromah čovik mož dobro činiti sa svojim iskrnjem. I ovo razgovaranje tako im osladi crn krušac, kao da su najfinija jila jili, i sa najvećom zadovoljnošću ustanu od stola.

Sad reče otac: „mater će svršit, što i koliko mož, a i ja ću učinit, koliko mogu“. I ode s otim na divan med ljude, i pripovidi im žalostan položaj svoga susida, koji će brez kruha ostati, ako mu u pomoć ne priteču, jer tu je već vrime oranja i sitve, već: „Znate šta“ reče im, „uzorimo i posijmo mi njegovu njivu, iz bratinske ljubavi“.

Više njih takim rekoše, da su pripravnici to učiniti; al budući da u poslendan ima svaki dosta svojega posla: odu dušobrižniku, i zamole ga, da im dopušti, da oni ovo dilo milosrdnosti u nedilju posli podne ovrše.

Ovaj je takim pristao na to dragovoljno, te još za njihovu volju i poslipoldnevnu službu Božju dobrim je prija svršio.

Sad su svukli svi odiću svečanu, pa su se latili orati zemlju bolestnika; a i naš mladić oko ovoga posla pokazao se najrevnijim, i još taj isti dan dadoše na znanje bolestniku, da se ništa ne brini, jer je već sve u redu, što se zemlje tiče. Sve je uzorana i posijano.

Ovo je dobro dilovalo na bolestnika i za kratko vrime ozdravi.

A siromasi sad naučiše, kako mož i siromak svog iskrnjega pomagati.

B. R.

Tamburaši.

*Veseli se brate „Jašo“!
Miseć jošter nije zašo;
Desi tvoju, ja ću moju,
Tamburicu, miljenicu.*

*Dva su ovdí, gdi je treći?
Na to će im „Vranjo“ reći:
„Dado“ hoće cilu bandu,
Jer udaje svoju Mandu.*

*Kao strila „Mito“ leti,
Traži, ne zna, gdi su kleti:
„Ico, Joso i Bogdan“? . . .
Možda s' ošli na divan?!*

*Sav uzncjen „Mito“ bane,
Iz budjaka pseto lane;
„Ico“ skoći, pa i kroći,
Tko li mio da l' će doći?*

*Dobar večer krasni „Ico“ . . .
I noćas ćeš ostat škljico;
Pijan, mijan doć' ćeš kući,
Žena će te opet tući.*

*Ta neka je nek me bije,
Dok je vina i rakije!
Žuri samo, hajdmo tamo,
Gdino triba, da smo — davno.*

Pod pazuhom nose alat,
Tamburaški to je zanat;
Njim si brašno i pogaču
Pripravljaju i za daću.

Blagi vitrić piri, duše,
Tamburaši viku čuše;
Požure se malo bolje,
Dok je „Dado“ dobre volje.

Der dirnite u „sve“ glasno:
Reče „Dado“ vrlo jasno
Nek se znade, gdi su svati,
Pijanice svi jednaki!

U čas, u dva, pofata se,
Kao more zaljulja se
„Kolo“ divni Bunjevaca
Međja njima i Šokaca.

Cupkajuće „kolo“ pleše
Čaus Marko napit, kreše:
Sviraj, pivaj ta! kod „Dide“
Da svi ljudi slavlje vide!

Žica puče, primaš huče . . .
Ne ima druge, da privuče
Kući zove „Icu“, Jašu,
Kad odprate k' kumu snašu.

Primaš svakom svoje dade
Račun mastan baš izpade!
Tim veseli nadju pokoj,
U sinjaku duši svojoj.

Tamburaš Mito.

Što misli kralj?

(Po jednoj staroj pripovidki.)

Za vrimena kralja Matije živio je u varoši Cinkota jedan plebanoš, koj se vrlo rado bavio sa bilom knjigom. Pritresavši jednoć stara pismena iznadje, da je sa cinkotskom plebanijom skopčana prepozitura, to jest, da plebanoš u Cinkoti uvijek ima biti ujedno i prepošt. Nu to nije šala! Naprid već pomisli učeni pop, kako bi mu dolikovao crven pojas!

Al dugo se mislio, kako bi mogao staru naredbu oživotvorit!? Napokon pridomisli se, smota staru aktu pod pazuh i hajd s njem u Budim, upravo prid kralja Matiju, da po iznadjenom dokumentu zaprosi od njegovog crkveno dostojanstvo.

Kralj prigleda staru povelju i reče: „istina, sveti otče, po ovom starom pismu, zaista vama pripada dostojanstvo prepoziture, al da baš tako lahko ne dobijete ovu visoku čast, odgovorite mi na ova tri pitanja:

Gdi izlazi sunce?

Što vridi kralj?

Što misli kralj?

I onda ću vas odmah nakitit crvenim pojasom.“

Plebanoš jako iznenadjen ovim pitanjem, zalud je trvo glavu, nije znao pogodit.

„Da se osvidočite o mojoj podpunoj milosti prema vam,“ reče kralj, „ostavljam vam tri nediljni rok za odgovor, za to vrijeme pridomislite se i dođite s odgovorom.“

Sotim plebanoš povrati se doma. Putem se pridao teškim i silnim misli-

ma . . . Napokon uzdahne i nehotice izusti: „ako ja onda opasao budem crven pojas, kad odgovorim na kraljeva pitanja, nikad ja tu sriću dočekat neću“ . . .

Kod kuće uvik su mu pitanja bila u glavi, noćom uvik je s kraljem sanjao, ni mu palo slatko ni jelo ni piće, čisto je izmršavio. E, ta nije to šala! Velika je to razlika: prepošt — i plebanoš, kao kapral i oficir!

Vrime je letilo, većma nego drugiput. Amaha već iztiče rok i valja putovat kralju na podvorenje, a plebanoš nikako nije izmudrovao odgovore na kraljeva pitanja.

Kad tako u najvećoj neprilici, gotovo zanešen idjoše sahranjivat s kantom, ovaj opaziv sumornost duhovnog si oca uljudno zapita:

„Ako je slobodno pitati velečastni! za što ste toliko zastaran?“

„Nemoj ni pitat,“ odvrati plebanoš, „ni tako ne možeš pomoći.“

„Tko bi znao,“ nastavi kantor, „deder očitujte samo tu vašu tajnu, možda ću ja znati lika!?“

I dotle je nagovarao plovana, dok mu ovaj ne odkrije uzrok sumornosti.

„E ako drugo ništa ne fali,“ uzklikne kantor, „s otim je lako.“

Plebanošu se čisto razvedri lice i ljubopitno zapita: „je li moguće, da vi znate odgonetit ove zagonetke?“

„Znate što,“ reče kantor, „daćete mi jednu reverendu, da se opravim u nju, te otiću misto vas ja kralju na odgovor. Ne vodite dalje brigu.“

Plebanošu se ovo s prva čudno vidilo, al jer on i tako ne zna, a kantor se čudo oblegiro, da će odgovorit, najposle pristane na priporučenu ponudu.

Kantor dakle lipo obuče najnoviju reverendu velečastnog gospodina, opaše pojas i zakopča ovratnik oko vrata i uredi se sa svim kao pravi pop. — Kad se ovako zapopio, stupi prid ogledalo, da se ogleda: dolikuje l' mu? Sa svim je dobro, pomisli u sebi, samo da mi nos nije toliko crven. — Zatim pristavi se i plebanošu, ovaj takodjer potvrdi, da je sve u redu.

Kad je ovako sve uredjeno bilo, krene se kantor na dalek i važan put.

Dok je on putovao, plebanoš uvik moljaše da srićno obavi svoju tešku zadaću.

No i srićno je išao samo to ga malo mučilo, što nije smio pit vina, da mu nos još većma ne pocrveni.

Dospivši u budimski grad, prijavi se kod kraljevske kancelarije, kao plebanoš iz Cinkote, a janitor pogledav njegov crven nos i nehotice pomisli na segedinsku papriku i sotim unidje, da ga prijavi kralju. Za nekoliko časi povrati se i javi došljaku, da ga kralj prima.

Prije nego što bi prid kralja stupio, ugladi se još kantor na vrati, namisti na sebi haljinu, nakašljuca se, da ga ni kašalj ne sbunjiva i sotim unidje.

Samo što se pomoli na kraljevski vrati, kralj mu dovikne: „dobro došli častni otče,“ i odmah upita:

„No gdi izlazi sunce?“

Zapopljen kantor ponosno odgovara: „Presvitle krune kralju u Budimu, a meni u Cinkoti.“

„Sa svim je mudro. A što vridi kralj?“

Kantor povuče dlanom po čelu, te poteže: „Ako je Isus prodat za 30 srebrnjaka, mislim za kralja je dosta 29.“ „Valde bene,“ odgovori kralj.

„E al: šta misli kralj?“

A u popovskoj haljini obučen kantor slavodobitno odgovori: „Misli da se razgovara s plebanošom iz Cinkote, a ono kantor stoji pred njim.“

Kralj ovom se nije nadao, al buduć je istina bila, nije htio zlovoljnost očitovati, nego još pofali kantora i reče, da je sa svim zadovoljan s odgovorima, „al kad je tako“, nastavi kralj, „plebanoš nedobiva ništa, a ti reci šta želiš?“

„Ništa drugo, prisvitle krune kralju,“ reče kantor, „samo neka ica u Cinkoti dvaput tolika bude, kao na drugom mistu.“

I zbilja kralj izpuni kantorovu želju, uz to još nadoda, da je kantor bez novčića mogao pit, jer kralj je plaćao za njeg.

I od to doba je u Cinkoti bila najveća ica. — A kako sad litar? Kao i na drugom mistu.

Gromović.

Mudre rečenice.

Tko ništa neviruje, tomu se ništa nemož virovati.

*

Tko veli, da nikad nije lagao, sotim je izreko najveću laž.

*

Pravi gospodar se ne poznaje po tom, kako zna zapovidat, nego kako ga slušaja.

*

Dostojanstvo uvik ima skutoñoša.

*

Najljuće su one rane, koje nam mila ruka zadaje.

*

Često puta i poniznost u oholom ruhu hoda.

*

Nemoj samo knjige proučavat, nego proučavaj i ljude, osobito marljivo proučavaj sam sebe.

Šta vridi srića, što li radost, ako to čovik nema s kim podiliti?

*

Gdi vira nije zdrava, tamo nemož bit pravde, jer pravda po viri živi.

*

Ohol čovik je orao bez krila.

*

Srića je kao trska, lahko se polomi.

*

Neppravdu je bolje podnosit, nego učinit.

*

Nema ružnijeg od licumirstva.

*

Nagal čovik često posrne.

*

Sidi na krivo, govori upravo.

*

Bolja jedna torba od dva druga.

—ić.

Kronika.

Bila knjiga, Danica bunjevačka naumila je, da uz oblik kalendarski nove godine pokaže i lice stare godine, da se ne zaboravlja medju nami ono dobro, što primismo iz ruke božije, da se dobrim tišimo, a zlim na poboljšanje upozorujemo.

Stara godina 1890. računa se medju bolje i srićenije godine, nije bilo velike pogibelji ni u čoviku, ni u živini. Zimi je svit patio u kijavici — do sad kod nas nepoznatoj bolesti; osobito gospoda su kunjala, nekoliko stariji je i umrlo u njoj. Ta se bola — jer se misli, da je iz Rusije pošla — i ruska unkavica zove. Priko lita živina s papei je patila na noge i usta, ali skoro bez svake veće štete.

Ove godine je svitu najviše straha i jada zadala suša priko liti sa silnim vatrama. Gorile su šume, njive, krstine, gumna, sela i varoši. U Bačkoj Kupusina, u magjarskom podgorju Tokaj, na istoku macedonski glavni i važni grad: Solun (Saloniki) i druga selišta pripatiše silne jadi od oguja.

I nemila smrt je ridila medju nami. Bunjevačka škula izgubi u Subatici 1889. pros. 15. jednog vridnog učitelja u pokojnom Peri Rajčić pravom sinu bunj. majke. Narodno bunjevačko kolo izgubi izkrena prijatelja i gostoljubiva domaćina u Lovri Evetović, koji je 25 sijenja preminuo.

Ove godine velj. 18. je umro poznati političar Julio Andrašić gr., koji nam je steko Bosnu i Hercegovinu; Nikola Pejačević vojnički poručnik, visokocinjen časnik naše vojske; gjenral barun Rodić upravitelj Dalmacije; barun Metel Ožegović poznati hrvatski velikaš i rodoljub i mnogi drugi vridni muževi su umrli, za kojima žali narod i domovina.

Ali dragi Bog koji nas ovim nepogodnostima sića dužnosti naših, i blagodare svoje ni nam je uzkratio.

S prolića bujne livade dobro su hranile živinu, pripravilo se sina, a lito dobro platilo žitom, ječmom, zobom, po gdigdi i obilnim voćem; a jesen sa sridnjim rodod kukuruza, dobrim plodom vina nas nadari.

Prošaste godine je kod nas donešen nov domobranski katanski zakon i osnovana je pučka vojska, po kojem ustavu svaki građanin postaje vojnikom; amo će spadati oni, koji nigda nisu redjeni za katane, ili su od redovne vojske otpušteni. Važno je da nov zakon momčad ne kupi od 20 te, već od 21-ve godine. Tako sad već od 21 godine momci idju na vizitaciju. — Ovaj nov zakon će nam opet silne nove troškove nametnuti. Već za 1892-gu godinu triba će 120 milijuna više troška na vojsku nego dosad, od tog će no mi (madj. država) 40 milijuna plaćati.

Ožujka miseca 13. dan će se takodjer važnim smatrati u našem životu, jer tada se uklonio toliko napadan ministarski pridsidnik Koloman Tisa, posli 15 godina šarolikog ministarskog života. S njim je odstupila sva ministeria. Za njim je milost kralja pozvala gr. Julia Szapariju za prvog ministra i da sastavi na novo ministeriu. Nov ministarski pridsidnik skoro sve iste pridložio svitloj kruni, koji su s Tisom odstupili, jedino za zemljodilskog ministra je novog prikazao: Andriju gr. Bethlena.

Novo kormilo nova načela počima naglasivati. Mi misto načela podatecima želimo nastojanje pokazati toga upraviteljstva.

Umnožene su kraljevske table. Misto dosadanje dvi, biće više, koje će po svoj zemlji razsute bit bliže narodu. Biće daklem kr. table u Segedinu, Vel. Varadinu, Gjuru, Kaššovi Požunu i. t. d. Sad daklem ako nisi zadovoljan sa zaključkom kr. suda, možeš apelirati na najbližu tablu i nemoraš ići u Peštu.

Dičija odgojilišta ili simeništa malenih hoće da se obvezno uvedu ko i pučke škole. Daklem već od tri godine će dica podpadati pod državnu vlast.

Cile godine je trajala nezadovoljnost u kršćansko-katoličkom svitu sbog one vladine naredbe, po kojoj roditelji nemogu suditi za viru dice svoje osobito, ako su roditelji različitog zakona, i po kojoj svaki pop kad bi krstio dite inovirca oca ili inovirne mati, dužan bi bio i proti želji roditelja, inovirskom pastiru priposlati pismeno krštenje i tako pridati dite drugoj virskoj općini, što pop koji uči da je njegova crkva jedino spasonosna nemož učiniti, jer mu nije slobodno nikog izvrgnuti krivovirstvu.

Dimitri Slavjanski Agreneff, veliki ruski umitnik posutio je svojim daleko čuvenim pivačkim društvom i Subatiou i u dubkom punom pozorištu uz silno oduševljenje je dao vištačku prikazu pivanja narodnog. Tu se pokazalo ono veličanstvo, što mož umitnost sa narodnim osjećajima stvoriti.

Koncem travnja miseca je izabran u Karloveih Gjuru Branković tamišgradski biskup za patriara uz prisustvo odličnoga sina srpskoga, baruna Nikolic Fedora kao kraljevskog povirenika. Lipo je vidik bio taj izborni kongres. Patriarha, biskupi, baruni, velikaši, umetnici, književnici svi govore maternjim jezikom i niko se ne stidi toga, što ga je srpska mati rodila.

Rujna 7-og i slidećih dana su se kupili austrijski posjednici — gazde — paori u Beč na dogovor. Ovo je nov početak u gazdalačkom svitu i na sve strane pobudjuje pozor. — Na tom parasničkom saboru je jedan česki pacr držao jadikovku, u kojoj je pokazao da u Austriji zemlja silni teret davi. Ne manje nego četiri milijarda duga leži na zemlji. Za tim dugom 250 miliona triba kamate — postotka plaćati. Daklem 80 miliona više valja platiti od zemlje nego što čistog dohodka donosi po katasteru, koji samo 169 milijuna čistog dohodka nalazi u zemlji.

Tome dugu se pridružuje godišnji porez. Što kad se sve sjedini u izdatku, onda se tako pokazuje da posjednik, na svom dobru nije ništa već rabadžija čivuta, šperkase, i poreciaša koji ga svi gule, a njemu šta ostane . . . prazne šake!

Sotog gazde hoće u Austriji da veću zajednicu zemljoposjednika, da nagnu svom snagom pomoći sebi. Kao želju što od države očekuju ovo su izrazili. Žele da država osigura slobodni dom i paoru proti dugu i poreciji, što se nebi moglo tirati na bubanj ni u skrajnjoj nevolji duga. Žele da država ukine sve dugove, uništi terešne listove zemljišnice (gruntovnice, grumbuka); žele da se ukinu nametei poreciji, da se ukine biljogovina, postotak, katanske prike dužnosti, da se zemlja pravedno jednako dili, da se spram glava pućanstva biraju zastupnici i t. d.

Da šta da u tim željam ima i pritiranosti, ali mnogo i pravde, čega radi mi samo želimo i toplo priporučujemo našem narodu, da ne dangubi već da se sdružuje, sakuplja u zajednički život: osnivajmo kazine i čitalačke krugove,

Najposli sa radošću javljamo da nam jedini bunjevački list „Neven“, naš mili zagovornik i ove godine pohadjao svoj rod, obavišćo i nagovaro. Napridovao je na toliko da se slobodno može položiti uz bok sličnih listova ostalih naroda.

Javlja nam se i drugo cvijeće i kovitlje već na književnom polju, ove godine je ugledala svitla:

1. „Biblijska povist“ knjižica ručna u pripomoć učiteljima, virončićima i djacima za nauku virsku. Lipo je, jeftina je i crkveno poglavarsko je odobrilo.

2. Dostojna plemenite Bačke starci u spomena; sadašnji i drugi slavinske krvi deliah slava. — Bačkim plemićem, prigodom čuvanja svete krune i okrunenja Leopolda II-ga . . . od domorođea u Baju prikazana — Prija 100 godina 1790-te štampano u Kalači; a sad posli 100 godina 1890 ponovljena kao amanet bunjevačkog jezika i budne svijsti. Tu pomen-pismu je napisao fra Grga Peštalić onom prigodom, kad su plemići Bačke u banderium sakupljeni krenuli dne 19 lipnja 1790. god. u Budim na posvetu sv. Stipana.

Gradjanska prava i dužnosti.

Gradjanstvo je ono pravo i veza, po kojem se čovik smatra sinom koje domovine ili članom kojeg naroda (u državnom a ne porodičnom smislu).

Gdi imaš gradjansko pravo, tamo si gradjanin. Tako ima mađjarski, nimački, francuzki, česki, srpski i t. d. gradjana, jer u mađjarskoj, nimačkoj, francuskoj, českoj, srpskoj zemlji imaju gradjanska prava. Tu ne minja ništa da je ko druge narodnosti, jer više i mnogo narodnosti mogu jednu domovinu sačinjavat, jedno isto gradjanstvo uživati.

Gdi nemaš gradjanstva tamo si tudjinac, inozemac, stranac.

Pravo gradjanstva se dobiva : 1) r o d j a j e m, di si se rodio tamo si gradjanin ; 2) u d a v a n j e m, kud se divojka uda, tamo ima gradjansko pravo ; 3) u d o m l j e n j e m, kad koga državno poglavarstvo na njegovu pismenu moljbenicu, pismenom poveljom primi ; za udomljenim ocem mužem idju prirodno dica i žena.

Obratno gubi se gradjanstvo : 1) u d a v a n j e m ; 2) o d p u s t o m poglavarskim, nemogu se odpustiti mladići, koji nisu domobransku dužnost ovršili, već kad katansag svrše mogu odlaziti ; 3) o d s u t n o š é u t. j. ko se zastrani iz domovine i za 10 godina se ne javi da ostaje gradjaninom, gubi pravo gradjanstva.

Gradjansko pravo u tome stoji, da uživamo ili možemo uživati sva ona dobra, koja domovina pruža. Naime vlasni smo dobro imati, dobro pokretno i nepokretno steći, upravljati i uživati po svojoj želji. Vlasni smo opće seoske, varoške, županijske, zemaljske poslove uplivisati.

A) Svaki gradjanin ima svoje pravo u upravlju zemaljsko-državnih poslova, jer ima pravo šiljati svog poslanika u zemaljski sabor, koji donša zakone za svu domovinu. — Kake mi poslanike šaljemo u sabor, take će nam oni zakone doneti. — Zato je ovo odviše važno pravo. Ako hoćemo, da nam zakon poštiva viru, jezik, paora čovika i t. d. birajmo take poslanike, koji će se zato zauzeti i neće štitit kad valja narod i njegova prava braniti.

Ovo pravo, naravno, nemož gradjanin bezuvitno rabiti. To se tiče nikih uvita. Oni uvjeti od kojih zavisi pravo biranja tiču se imovine i izobrašenosti.

Imovina ovlašćuje na biranje ako gradjanin bar od 105 frtih čiste koristi plaća porez. Zemljoposjednik daklem od prilike ako plaća 25 frtih, obrtnik, kuće gazda 10—15 forintih. Što nije jednaka najmanja porecija birača, to otud dolazi, što nije jednako opterešena čista hasna zemlje, obrta i kirije. Od 100 frt. čiste koristi zemlja plaća 25 frt ; kuća 16 frt, obrt 11—12 frt, zanatlje u opće biraju ako za jednim pomoćnikom plaćaju porez. U slobodno kraljevskim gradovima pako glasaju svi oni već, koji od 16 frt čiste koristi zemljištne plaćaju porez (4—5 frt), ili imaju taku kuću da joj tri stana podpadaju pod porez.

Po izobrašenosti, bez obzira na imovinu biraju poslanika akademići, umjetnici, mudraci, prokatori, bilježnici, mirnici, ličnici, likari, učene t. j. osposobljene gazde — šumari — rudari, dušobrižnici, učitelji, odgojitelji.

I ovi i oni biraju ako su uvedeni u imenik birača. Za svako okružje (srez) ima opravljena lista, imenik birača, koji svake godine mora bit popunjen i priuredjen, do konca decembra. Sotog treba da u svakoj općini, svaka partaja ima brige na to, da joj jednomišljenici ne izostanu iz tog imenika, jer prodjeli vreme izpravljanja, niko ne pomaže. Zato daklem ako želimo n. pr. godine 1891. uvažiti svoj glas, već ove godine treba da gledamo da ne izostanemo. Izpravljanje na cilu godinu važi. Osobito one partaje i gradjani treba da paze na se, koje ne kane sa vladajućom strujom glasati.

Nemaju daklem glasa kod biranja : 1) ko nije upisan u imenik ; 2) ko je za zločinstvo odsudjen ili pod sudom stoji ; 3) vojnici, državne i redarske sluge — momci.

Za poslanika može bit izabran svaki birač od 24 godine, ako je upisan u imenik kojeg sreza i zna mađjarski.

B) Svaki gradjanin ima pravo mišati se u stvari svoje općine. Jer ima pravo bit biran za općinara, i člana u one odbore, koji vladaju sa općinskim dobrom ili barem — što je najmanje — može birati općinare i po njima uvrstit svoje želje pravedne.

Različito je gradjansko pravo u varošima i u seli. Što više još i varoši su različite jer jedne su slobodno kraljevske varoši, druge su proste varoši a treće varošice. Sela opet velika i mala su različita. Varošice i sela potpadaju županiji, a varoši vladaju sa sobom t. j. imaju samoupravu.

Varoši i županije imaju svoju od naroda izabranu općinu (skup općinara) sa pulgermajstorom gradonačelnikom (— u varošima), odnosno sa podžupanom (— u županijama) na čelu. U ime vlade nadzorništvo vrši po kralju imenovan nadžupan, koji kao povirenik zemaljske vlade predsida svim sidnicama, i posrednikom služi medju državom i općinstvom.

Cila Mađjarska pogledom na upravu podijeljena je na 63 županije i 24 varoši. Toliko je daklem u zemlji samoupravnih općina u kojima samo upravu vrše općine sastavljene polovicom od većih posjednika (virilista, zastupnici dobra) polovicom od biranih (zastupnici naroda).

Općinare imaju pravo birati svi oni, koji i poslanika biraju.

Općinari mogu bit svi punoletni, neodvisni gradjani, bili oni kojeg zakona ili naroda, znali mađjarski il ne znali, samo ako znadu pisati. U skupštinama može govoriti kakim hoće il zna jezikom. Jedna trećina obćinara može želiti, da se zapisnici skupština i makojim drugim pučkim jezikom biliže uz mađjarski, mogu želiti da se izvištaji o skupštinama, o općinskim stvarima ili zanimivim zaključima i pučkim jezikom tiskaju.

Svaka je obćina vlasna sebi praviti zakonik, koji se nemož protiviti zemaljskom općem zakonu. Mesni zakonik obvezuje magistrat, zvaničnike i sve one koji su povireni da kakim općinskim dobrom upravljaju.

Svaka općina rišava koliko joj treba s godine na godinu troška (o zemaljskoj poreiji ne sudi), i od kud će ga namiriti, kako će upravljat nepokretna općinska dobra, zidja i uzdržaje potribite sgrade, odlučuje plaću zvaničnika, diže ili tare zvanije prema potribi, stara se za naplatu zvaničnika, bira zvaničnike. Sva ova prava vrši općina uz kontrolu nadzorništva vlade, koje nadzorničko pravo danas sve većma uvažava država i minja ju u upravničku vlast, po čemu samo uprava gubi cinu i vlast. Ova struja što svu upravu želi u vladine šake položiti zove se : c e n t r a l i z a c i j a.

Ovo nastojanje je okrnjilo pravo samouprave oko biranja zvaničnika, jer zakon od 1886. skoro polovinu zvaničnika je imenovanju nadžupanskom izvrgo. Danas jednom na uvike imenuje nadžupan glavnog ličnika, kapetana i računđiju, sirotinskog poslovdju i knjigovodju, arhivara, kotarske ličnike ; kod županija još i pobočne zvaničnike što u varošima magistrat, vićnici biranjem popunjavaju vikovito.

Općina sudi sa svojim šumami, ritovi i pašnjacima, određuje cinu paškuna, razorava ledine ili sadli šume nove, uzdržaje mir i red.

Općina je vlasna dizati erkve, sridnje škole kad i kako hoće ; a osnovne (normalke) škole po zahtivu zemaljskog zakona prem broju dječ mora držati, već posve neodvisno sudi sama općina u kakom duhu škulu uzdržavati, dali će na virskom osnovu ili će bez vire i bez Boga dieu odgajat, sama općina sudi za pridavni jezik. —

U školama može se učiti mađjarski, nimački, bunjevački, srpski, vlaški, slovački i t. d. kakvi je naimematerinski jezik dice, onako se može ili baš mora učiti da se cilj dostigne.

Općina svoje škulske poslove koji se tiču osnovnih učiona, obavlja po svojoj škulskoj stolici, koja škole nadzire, učitelje bira i jamči, dobar stoji za uspjeh.

Škulske stolice član može biti svaki punoletni građanin, koji se zanima za škulu, bio općinar il ne, znao mađjarski il ne.

C) Napokon građanin u domovini svojoj može uživati svoje osobno dobro po svojem ukusu. Zemlju svoju može, kakim hoće načinom obradivati ili ju baš izdati i pod zakup, jer vrhovna vlast državna oružanom rukom jamči, da će vlastelin dobit svoje što je pravo i pogodjeno: samo neka je nagodba dobro i očito uglavljena. — Novac možeš ako ćeš trgovanjem uživati, ili ga drugom uzajmiti; i u ovom slučaju tvoj novac tebi nosi korist, toga ti dužnik nemože zatajati, jamči i za to država, koja svojim sudom i vlašću uzdržuje pravdu; samo treba da možeš uvik dokazati svojinu novaca ili dobra kakog, bilo usmenim svidocima, bilo — što je bolje — pismeno. Zato se čuvajmo i nikaki zajam ili nagodbu, koja se dobra tiče ne činimo bez pismenog ugovora. Jer bez ovog je danas teško svojinu, osobito, novca dokazati.

Dva pismena načina ima kojima se dužnik obvezuje: *o b v e z n i c o m* (obligacia) i *m i n i c e o m* (veksla).

Obveznica je pismo u kojoj dužnik pripoznaje, koliko novaca, na kake kamate, kome je dužan i na kake rokove sa obvezuje plaćati. Ako dužnik sam piše i potpisuje obveznicu, zakonita je obveznica i veže prid sudom sa jednim potpisom. Ako pak drugi piše obveznicu, trebaju još dva svidoka, koji kao svidoci (prid nami) potpišu obveznicu. Inače rad sigurnosti najbolje je u svakom slučaju uz obveznicu imati svidoka.

Menica, dužnički-terešni list u kojem izdavatelj menice nalaže kome da u listu označenu svotu na ovaj i ovaj termin, ovom i ovom građaninu izplati. — Dužnik je u njoj treća osoba i potpisuje se ovom rijeju: *p r i m a m N. N.* Ovo se zove *t u d j a m e n i c a*. Ako se izdavatelj sam obveže na izplaćanje označenog duga to se zove svoja menica. Menica se kao i novac mož promećati, tada prometači jedan za drugim označuju se pod menicom. Ali svi potpisani jedan za drugim su dužni pravom vireniku, ako prvi nebi mogo plaćat.

Ova obveznica osobito za neuke ljude dužnike je odviše opasna zbog strogosti trgovačkog zakona. Tu neznanje prid sudom ne brani.

Svaki je građanin vlastan dobro nasliditi, ili svoje dobro ostaviti u oporuci — testamentu — kome hoće; a oporuku do smrti može mijati koliko put hoće.

Uz prava građanska vazda opstoje i dužnosti građanske. — Dužni smo porez plaćati, domovinu braniti, vojevati, zakon i poglavarstvo štovati, tudje pravo i dobro poštivati, ne krnjiti. Truditi se za boljak cilokupne domovine. Jednom rijeju prva i najveća dužnost je građanska ljubiti sve ono što se tiče domovine. Ovo je kripost građanska, i zove se: *d o m o l j u b j e*. S.

Čovik i njegova svojstva.

Čovik je najsavršeniji od svega stvorenja. Ili mu promatrali ustroj njegova tila, bitnost njegove duše, poslidnju svrhu ili oprideljenje, sve nem jamči za njegovu prednost, plemenitost i savršenost, čim je odlikovan od svoga stvorca, bolje nego ikoji stvor zemaljski.

Baš zato, što ima neumrlu dušu stvoren je za vičnost, a uz dušu ima

i tilo, radi čega sudjeno mu je za vrime života svoga, u društvu živiti, usavršivati se u kripostnom životu, pak izpunjujuć svoje dužnosti, vičnu nagradu si steći.

Promotrimo ga od strane njegovā tila.

Ta tilo mu je pravo čudo mudrosti i dobrote stvoritelja. Nije sagnut k zemlji poput životinja, nego je izpravan i ponosan, oči su gore prama nebu uprte, postavljen od stvorca da svemu gospodari. Zar nije tako? tko obradjuje zemlju, tko krči drač i siče šume? tko kroti zviri i preže konja u kola, vola u plug? čovik, i sve mu se pokorava. Eno mu na vedru čelu cakli se misao, na licu mu se javlja duša i svako čuvstvo.

Krtica ima fini sluh, pas vrlo fin njuh. Ali đaj mi životinju tako oštra oka, da razazna postepenost boja jedne slike (figure.) — Tko ima uho kao čovik, da zna izmiriti vrime i privijanje glasa? u koga takav opip, da razpozna razlikost postava i svile? Kakva je istom ruka čovičja? Popuznem li, ruka podrži, plivam li, penjem li se, pak volja li me se i napiti, eto mi ruke najvirnije poslužnice. Čovik drugoga oružja za obranu nema, ali on svojom rukom znade skovati i sablju i oklop, neima odiće proti ledu ili inom napadaju, al si zna sgodnu odiću skrojiti, pa graditi kuće i tvrdjave. Rukom kroti konja, rukom šije, slika, piše.

Napokon slip i nim opipom govoriti znade; što više slip pisati i štiti nauči.

Ali najvrstniji ustroj, koji ga jako od životinje luči, jest jezik. Neima životinje koja bi riču progovoriti mogla: lav riče, ker laje, mačka njauče, zmija zviždje, piva slavulj, rokće prase, vol muče, konj hrže, žaba krekeće, ali čovik govori i govorom svojim izrazuje misli i čućenja.

Kako su različite zemlje i narodi, tako su razni i jezici, da ih do dvi hiljade nabrojše, a ti svi se vrte okolo samih pet glasnika i dvadeset suglasnika.

Medju timi silnim jezici, odlično mīsto zauzima, bunjevačko-šokački jezik. Jezikom se obilježuje posebitost naroda, kojim narod jest i ostaje narodom. Brate bunjevče zabilježi si ove riči u srce i dobro ih zapamti, da će samo dotle narod ostati narodom, dokle se jezik dotičnoga naroda bude njegovao, učio i uvažavao.

Svaka zvizda svojim svitlom siva
Svaka ptica svojim glasom piva
Ti jezikom svojim govori?
Sladkim glasom materinim
Odlikuj se medju inim!
Bog bo mili š njim te stvori
Njim da budeš svoj svojemu,
Njim da srcu odolievaš,
Njim da plačeš i popivaš
I njim da se moliš njemu!

(Preradović.)

Nadalje tilo čovika se sačini (stvori), uzraste, spadne pa ga smrt odnese. Život može se razdiliti u dvi dobe i to dobu rastenja i padanja, pak opet ovo u dvi, te ćemo imati četiri dobe, ditinstvo, mladost, muževnost i starost. Opet svaka ovih na dvoje se dili, jer ima prvo i drugo ditinstvo, prva i druga mladost, pa tako naprid! Prvo je ditinstvo do desete godine, dokle zubi niču. Drugo od 10 do 20, kad se kosti čvrste i rastu do svoje mire. Prva mladost je do 30, druga do 40. Od 40 do 55 godina jest prva muževnošt, — posli nastaje druga muževnost od 55 do 65, pak udara u prvu starost, koja se pruža do 75 godine, dok nastupi druga itd.

Naša je narav po razmirju sastavnih počela našega tila takva, da po

onom koje nadvlada, postaju čudi ili temperamenta. Ni dva čovika nisu sa svim jednakoga temperamenta. Odtud poslovice: „koliko ljudi toliko čudi.“ To se ipak razlikuju četiri glavna temperamenta : sangvinički (punokrvni), kolerički (mezgreni), melankolički i flegmatički.

a) Sangvinik je u obće živahan, ljubi zabave i igre, rad mu se nemili, sa svakim sklapa prijateljstvo, ali ga lahko i razvrgne, sve hoće da vidi i čuje, obećaje mnogo, ali malo drži do svoga obećanja, po tom rado laže, prijazan al i osetljiv. Stasa je obično vitka, krvi lahke, lica umiljata a pogleda bistra.

b) Melankolik je zamišljen i ozbiljan, ljubi samoću, malo govori, u svojih je nazorih tvrdokoran, te što si jednoć zapili u glavu, to mu nitko tako lahko izbiti nemože. Tila je obično slaba, krvi teške, glasa tiha a pogleda tamna.

c) Kolerik je nagao i žestek, brzo se razljuti, voli zapovidati, nego li slušati; ponosit je i slavohlepan, te hoće da bude uvik prvi, za pogrišku učinjenu moliti neće, jer drži to izpod svoga dostojanstva. Tilo mu je većinom čvrsto, krv topla, glas kripak a pogled vatren.

d) Flegmatik je miran, ljubi udoban život, za posao je spor; napram tuđoj nevolji je hladan. Za častoljubje nemari i ukor ga se ne prima. Tila je omašna, krvi hladne, govora lagana, a pogleda mirna.

Ili u kratko : sangvinik je veseo, melankolikturoban, kolerik vatren, flegmatik trom.

Nu malo je ljudi sasvim čistoga temperamenta, već su oni obično pomišani, dva, tri pa i sva četiri, tako ipak, da jedan uvik privladjuje. Najviše je ljudi u obće sangviničkoga temperamenta, zatim koleričkoga, onda melankoličkoga, a napokon flegmatičkoga tako, da su np. od 100 dečaka jedva četvorica, a od 100 divojčica jedva dvi, čista flegmatičkoga temperamenta. S dobom često se i temperamenat minja

Temperamentom razlikuju se i čitavi narodi. Tako np. Francez je u obće sangviničan, Englez melankoličan, Talian koleričan, a Nimaec flegmatičan. Na temperamenat ne upliva samo podnebjje, nego i hrana, odića, posao, kojim se tko bavi !

Dva temperamenta jednaka, nikada se dobro zajedno neslažu. Tako np. dva melankolika si samo ogorčaju život, dva sangvinika bivaju još lahkoumniji, dva flegmatika malo što dobra učine, a dva kolerika idju i na noževe, pa makar ih obadvojice nestalo.

Nu buduć da svaki temperamenat ima svoje prednosti i manjkavosti, to se lahko može oplemeniti ili izopačiti. On bo je kao muzikalni instrumenat, na kom se mogu izvadjati ugodni i neugodni glasovi. Tako np. sangvinika lahko može učiniti dobroćudnim ili lahkoumnim, melankolika pronicavim ili nezahvalnim samoživcem ; kolerika odvažnim ili strastvenim, flegmatika zadovoljnim ili linčinom. Uzgojem se dakle imadu prednosti temperamenta razvijati, a manjkavosti suzbijati. Prem su ljudi od jednoga otea, po svom različitom sastavu dile se na razna plemena.

I. Pleme bilo, indoeuropejsko, komu mi spadamo, obličja je oblata, nosa stršeća, zubi osovnosičnih, kose duge i mehkanne, prelazeće s plava na crveno.

II. Pleme žuto ili azijatsko, glave okrugle, nosa ulupljena, odcipljeni ušiu, boje žuto-smedje, kose tvrde i ridke brade malašne.

III. Pleme crveno ili amerikansko. Ovih imademo žutih i opet mal ne sa svim bilih i crnih, čela strvena, očijuh upalih u vedje, ridke kose crne, nakostrušene, brade slabe.

IV. Pleme smedje, sridnjega stasa, kose žuto-smedje, lubanje malene, kike ernkaste, nosa kratka i debela, usta vele širokih!

V. Pleme crno ili afrikansko, puti tampe, kose crne i kovrčaste, nosa smrskana, gubice debele, oka nabujala i okrugla, ruku dugačkih, stope široke.

Ovo je sve ništa prama onomu, kako se ova plemena duševno razlikuju i jesu uljudjena i neuljudjena.

Najniža vrst takovih jesu divljaci, koji ljudsko meso jidu i zovu ih lju-
dožderi, goli su, sve im je zajedno, niti se žene kako Bog zapovida!

Kod uljudjenih naroda imade:

I. Razred učeni, kojemu je poviren virozakon, nauka pravda, vlada.

II. Razred vojnički, koji oružjem državu brani.

III. Razred ratara i obrtnika, koji hrani i odiva.

IV. Razred služnički, koji radi i služi za plaću.

Znanost, koja se poznavanjem ljudskoga tila bavi, zove se životoslovje. A ona koja izpitiva samo različite česti tila, osobito mrtvog, zove se razsudba. Likoslovje i ranarstvo, liči, oporavlja i ozdravljuje.

Kao što osjećam, da mi je tilo sastavljeno od raznih uda, kojih se dojm-
lje bol i dragost, koja osjećaju snagu i slabost, tako osjećam da u meni ima ništa drugo, što tilo nije.

Ja mislim! Ono što misli, jedu li je moja ruka, noga, srce? Nije, osjećam da je to ništa različito od svakog mog uda. Ja vidim što se sad događa, spominjem se što se dogodilo, pridviđjam budućnost, zamišljam, izmišljam, ljubim, bojim se itd. Ja hoću raditi, odlučujem biti dobar. Što je taj ja? Tilo nije — jer tilo posluša, i kad hoću da se kud maknem, tilo se miče, volja li me prignuti glavu, osoviti se (izpraviti.) Ovaj ja ima biti ništa drugo od tila, jest duša šnjim spojena. Tilo je tvorno (koje radi), odbija udarac, nasrtaj, po-
tira ga vanjska sila. Duša ne tako, ona je počelo, koje osiće, koje hoće, koje misli. Jeste li vidili da kamen ili drvo misli? Nu gdi je ta duša, kad je ni viditi ni opisati nemogu? I Bog je i angjeli su, al ih vi nevidite . . . Imate volju, imate želju, al je niste opisali ni ugledali. Tako ni dušu. Ja ju nerazu-
mijem, al bih još manje razumio, kad bi tvar (materia) mislila i htela, kad bi drvlje i kamenje pojimalo i razložilo. Ja poznajem dušu po učinih njezinih! Ona u meni čuje i misli. Moje je tilo sridstvo, kojim ona dopire do vanjskih stvari. Osim naravne ositljivosti, kanoti: glada, žedje, bolesti, straba, začu-
djenja, imade umnih osićeja, kakovi su: misao, pojam, uzlet, promišljanje; pak strasti koje more, kao zlovolja i žalost, pak čuvstva -- pak pomišljaj o srići i privelika želja za njom.

Sunce, svemir ne znadu što čine, čovik zna. Tako ovaj na oči slabić, go-
rostasan je sa svoje umne sile i slobode. Vi ste dragi prijatelji, više puta se čudili razumnosti i dositljivosti pasa, konja, slona, ali kad tu dobro promislite, naći ćete, da oni drugo ne mogu, nit znadu, nego koliko im se setila domakne. Mi naproti razlažemo o dalekoj prošlosti, budućnost nagadjamo. Pače kad i kad pretresemo i o stvarih, kojih nikad vidili nismo, kao o klanjajanju sve-
možnomu Bogu, o zazivanju svetih.

Nemoramo li se diviti (čuditi) sastavu našega tila? Nemoramo li pivati pismu u slavu onomu, koji ga je tako zgodna satvorio? Neveže li nas zaoto dužnost, nastojati oko toga da tilo naše vridnim i dostojnim učinimo za hram božji? Pak čim je ono (tilo) lipše i sjajnije, tim lipša i sjajnija biti će duša. Po njoj je čovik sličan Bogu, i po njoj će se jednom s Bogom sjediniti. Dobro je svrha, koju ima čovik postići, zlo jest greben, koji ima mimoći, a slo-
bodna volja sridstvo, da se na to ojunaci. Svakim dakle mojim dilovanjem ili što sgrišim ili zaslužim, pak je pravedno da me stigne ili kaštiga ili nagrada.

Čovik ima trostruko oružje, da se domogne svoje svrhe: razum, koji iztražuje istinu, volju, koja traži dobro, čuvstvenost, koja teži za srićom. Bog, koji je dao zakon, pomaže naš svojom milošću, da dobro činimi, a pogrišku (zlo) izbigavamo, ta milost podupire, a neuništije našu slobodnu volju. Te kako čovik po božjem zakonu živi, eto mu kad što nagrade ili kazne još na ovom svitu, ako u ničem drugom, to zaista u savisti čistoj ili smućenoj, a na drugom pravda božja čeka. Duša je u tilu samo za života. Kad umremo, duša idje na sud božji, a tilo se razstavi u počela, od kojih je sastavljeno, kanoti u dušik, vapno i prah. A dušu pak, koja je bila pravom božjom slikom te je živila kripostnim životom, čeka velika nagrada i plaća, koja će sastojati u poznanju i uživanju Boga, savršeno ljubeć ga te u savršenoj ljubavi, skupa sa svim dobrimi uživajuć svaku lipotu, posidujuć svako dobro i poznavajuć svaku istinu.

Ti hoćeš da zaslužiš takovu nagradu! nego kako da ju dobiješ? Kad virno izpunjavao budeš svoje dužnosti.

Priradio Bodjanac.

Koristno je znati.

Šuga u ditelini. (predenac, ili vilina kosa.) Prolazeći njivama, malne svagdi je opaziti po diteljišti šuge. Taj česti pojav pak meni se čudnim čini; zašto bo sam i ja imao već na tri mista po komadić diteljine. U najboljoj zemlji što ju imadoh, trajala mi baš izdašno 10 godina, u lošijoj 9, a u zadnjoj — koja je najlošija bila, 8 godina. Al nigdi nisam imao šuge — štono se kaže: ni za lik. Uzroka tome svakako bi htio sebi protumačiti, pokle sam sime i ja u istih dućani kupovao, gdi i vlasnici šugavi ditelišća, a čini mi se da su i oni — ako ne bolje, barem ne gorje — za diteljnu zemljišta svoja opravili. Odkud je indi u nji šuga? dok na protiv kod mene za 24—25 godina nikad ni pojavila se nije. — Malo zemlje imajuć, naravno mi je i mogućstvo maleno za proizvodjanje što boljeg djubreta. No ako je mogućstvo maleno, nije malena briga. Stoga — ja ne pazim na to, da što više slame i okapina nagomilam u djubre; toga nek je onoliko koliko triba i koliko mora biti. Ali uz to mišam u djubre pepel (što je i sam sobom valjano djubre), gar, lug, smet svakojaki, pa i čadje iz dimnjaka kad se izmetu. No za ditelinu za najupliviije držim odpadke nekvašene konoplje, naprimer simenjače; zašto bo konopljin lug, koji se pri trunjenju — najpač gdi je dovoljno vlage — izlučuje, jeste jak, ljut, te tako mnogu kojekaku gamad, a i gljivice utamanjiva. S toga i bašćari priporučuju, da je koristno imati medju povrćem ovdi ondi po koj struk konoplje, ma da ništo i smeta, al ujedno i zaštićuje zelenje od mlogih kojkakvi bubicah i gljivicah. Dapače je i niki vinogradar već priporučivao, da se i po vinogradu zasije po koji struk konoplje, jer da i tamo dobro diluje, sa svojim jakim vonjem i lugom iztruniti odpadakah, te da je isti lug koristan i proti filokseri. No bilo kako, istina je, da u mojem djubretu kojim sam pomenuta diteljišća djubrio, razmirno je mlogo bilo konopljin odpadaka, te uspih moje diteljine tome slučajju pripisivam. — Ovu moju opazku možu si zapamtiti osobito mladi ljudi, te i sami kušati; koliko diluje lug konopljin i mišano djubre. Ako jim neuzkoristi, škoditi jim zaisto neće.

Gdi se pak pokaže šuga, tu triba nakupiti ljute gnojnice, tojest čorbe iz djubreta i konjska pa i govedska pišanjka, to smišati i u tom raztopiti malo galica (modra kamena). Šugavu diteljnu valja tija u zemlji pokositi i njeno

misto više put pripravljenom gnojnicom polivati, te će tako šuga sasvim izginiti.

Lipak za burad. Znade se desiti, da bure u koje smo otočili vino, počme teći, pa nam se priti šteta da će nam izteći vino, a nemamo ga kud u drugi sud pritočiti. U tom slučaju dobar je slideći lipak. Uzmi u jednakoj kolikoći: loja, pepela i gašena kreča; to dobro izmišaj i umisi, te s otim ono misto gdi bure teče zamaži, pa nemaj brige da će više teći. Jedna lojana svića za 5—6 novčića, razmirno izmišana pepelom i krečom, može biti dosta za {unazaj je dala u naokolo kraj dugah, jednoj trojki ili četvorki. Prijatelj puka.

Progumute pijavice poginut će, ako dadete piti jako slane vode.

Kad koga ugrize bisan pas, podvezite mu odmah žilu nad ranom, izpirajte ranu toplom vodom, izpalite il izsisajte ranu.

Kad ubode pčela izvadite iglicu, ubodac pomazite uljem i mećite na njeg hladne obloge.

Kad komu udara krv na nos, neka meće hladne obloge na čelo i nos, neka smrče u nos vodu sa sirćetom pomišanu.

Kad tko pljuje krv, triba mu mir, neka guta komadiće leda i pije veoma slane vode. Triba mu na prsa i sree hladne obloge mećati

Pomoć pijanu. Triba mu haljine razdrišiti, položiti ga na frišak zrak, da mu glava više bude, nego tilo. Na glavu mu hladne obloge mećati, poškropiti ga hladnom vodom i kad već dobro diše pustiti ga neka se izspava. Kad se probudi, dajte mu crne kafe, sirćeta, limonade i neka se kupa u hladnoj vodi. (Iz knjige: „Prva pomoć.“)

Narodne pisme.

*Ko se misli držat mode,
Taj netreba nama ovde,
Neka idje kući sparat,
Kad se s nama nemož' slagat!*

*

*Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebi svoga babu zvala:
„Dodji babo, i dovozi ladju
Da vozimo biser iz jezera!“
Nema babe, nit doveze ladju.
Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebi svoju majku zvala:
„Dodji, majko, i dovezi ladju,
Da vozimo biser iz jezera!“
Nema majke, nit doveze ladje.
Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebi svoga brata zvala:
„Dodji, brate, i dovezi ladju,
Da vozimo biser iz jezera!“
Nema brata nit doveze ladje.
Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebi svoju seju zvala:
„Dodji, sejo, i dovezi ladju,
Da vozimo biser iz jezera!“
Nema seje, nit doveze ladje.*

*Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebi svoga dragog zvala:
„Dodji dragi i dovezi lodju,
Da vozimo biser iz jezera!“
Dodje dragi i doveze ladju
I izveze iz jezera Maru.*

*

*Bolan Jovo po gori hodio,
Na vitku se jelu naslonio:
„Vitka jelo, mene boli glava!“
Bolani Jovo, nebolite s mene,
Već te boli s trijuh divojaka,
Koje su ti zarukavljje vezle.
Jedna vezla a dvi tebe klele:
„Koliko je na rukavu grana,
Tolko bilo na Jovanu rana!
Koliko je po granama kuka
Tolko bilo na Jovanu muka!
Koliko je u rukavu žica,
Toliko ga striljalo strilica!“*

*

*Veselmo se, braćo mila,
Kad nam gazda daje vina,
Bog mu dao ovog svita,
Da poživi mnogih lita!*

*
Domaćine, samo žuri
I bokale te nacuri,
Iz onoga u budžaku,
Što plisnivi tam' u mraku!

*
Divojka je platno prala — ovako,
Iz korita vodu baca — ovako.
Otud idje star na konju — ovako:
„Pomoz, Bože, divojčice!“ — ovako!
Ona njemu odgovara — ovako.
Otud idje mlad, na konju ovako:
„Pomoz, Bože, divojčice, ovako!
Ona njemu odgovara — ovako.
Majka ćerki prstom priti — ovako,
Ćerka majci odgovara — ovako!

*
Da j' u mene što j' u cara blago:
Kupila bih ukraj Save bašču,
Kupila bih neženjena Lazu,
Da mi bude baštovan u bašči!

*
„Devojko moja,
Napoj mi konja!“
„Nemogu bosa,
Pala je rosa,
Konju do samara,
Meni do djerdana,
Konju do nosa,
Meni do pasa,

*
Zaspo Janko pod jablankom.
Otud idju tri divojke,
Medju sobom govorile,
Šta bi koja najvolila.
Najstarija govorila:
Da je meni zlatan prsten!
A sridnja je govorila:
„De je meni svilen pojas!“
Najmladja je govorila:
„Oj vi druge, lude li ste!
Ja bih Janka najvolila;
Prsten će se razlomiti
Pojas će se poderati.
A moj Janko baš do vika.

*
Tuge, moje tuge . . .
Da su moje tuge
Kao tuge druge!
Ali moje tuge
Jesu jako teške.
Kad bi samo male

Na kamen padale,
Kamen bi razbile
Na makovo sime.

*
A moj mio, što si se poneo?
Ili si se lipotom poneo,
Ili si se u blago zaneo,
Il ti neda mila majka doći? —
Moja draga, moje ime drago,
Jesam ti lip al se neponosim,
Imam blaga al se nezanosim,
Nebrani mi mila majka doći,
Već sam drugu zagledao dragu!

*
Divojčice, narančice!
Ćija li si ti?
„Ja sam Rada iza grada,
Dizdareva kći!“
„A ja Milić mamin detić,
Uzmimo se mi!“
„Ja sam rada i vesela,
Ako hoćeš ti.“

*
Biserna brada,
Srebrna čaša,
Biser se roni,
U čašu pada,
Svako ga zrno
Po dukat valja,
A sida brada,
Tri bila grada.

*
Slava uvik vika,
Bogu na visini,
Blago i mir božji
Miloj domovini.

*
Ja sam tanka visoka,
Vidjem Janka zdaleka,
Gde se kruni na konju.
Na červenom kamenu.
Pitala ga Anica
Pitala ga Anica:
Boli li te glavica?
Kako ne bi bolila,
Kad je meni u glavi
U zelenoj dolavi.

*
Mala ptica, gde si kumovala?
Tamo gore medju bunjevka.
Što su tebi dali večerati?
Čorbe, čorbe i kisele prove.

*
*Ako, ako lipi Pako
Ne zaniši kolo jako
Divojke su posustale,
Partice im popadale.
Divojke su posustale
Partice im popadale,
Sitnim praškom zapadale,
Sitnim praškom zapadale.*

*
*Hej huj kumikanj,
Gde ti onaj tulipanj,
Što sam ti ja dala?*

*Išla sam na vodu,
Ostavila pod brigem
Voda ga odnela.*

*
*Umivam si lice
Kano lastavice,
Jeli- jeli- jeličke
Červene ružičke.
Umivam si bočke,
Kano na robočke,
Jeli- jeli- jeličke,
Červene ružičke.*

(Opazka.) Od one: „Ja sam tanka“ do kraja, pivaju u Dušniku od pamtivika šokačke divičice na uskrсне blagdane kod crkve, pohvatajuć se u kolo oko jednog drveta.

Šaljivdžija.

Nastradao porcijaš. Jednoj sirotoj ženi ode porcijaš, da joj jedino prasence otira u zalog. Kad se je sagnio u svinjak, da procini prase, žena ga gurne u svinjak i zatvori. — Jedva oslobodjen poreznik prijavi smionu ženu sudu, koja se na sudu ovako branila: Molim ja ništa drugo nisam htela, već samo da vidim bar jedanput par svinja u mom svinjaku, jer sbog te derne porcije još nikad nisam mogla dvoje svinja sastavit.

Ribice u vinu. Nike vašardžije svrnu u gostionu, gdi je gostioničar pokršteno vino mirio i zapovide litru vina, al zaprite, da čisto bude, bez vode.

Za jedan čas gostioničar se povratio s vinom i stavi bocu na stol, te ode rad čaša.

Zato vrime jedan od gostiu spusti tri ribice u bocu i umiša se u divan s ostalim, kano da ništa nije učinio.

Gostioničar se povratio s čašama, maši se boce, da natoči čaše, — a kad on zablenu opazi ribice gdi plivaju u vinu te reče: baš mi se neda lagat, ove ribice podpuno svidoe, da po malo mišam vode u vino. — No oprostite odsad više neću. I zaista obdržao je.

Dotiravanje. Žena pijanca čovika svog srdito i neustrpljivo napane i reče: Ni si kazo da nećeš više pit, samo kad ti štogod baš uzfali!? — A ti opet pijan!

Alaj, ženo, odgovori muž, al kad meni uvik mnogo fali, kad ne pijem.

Koliko si godina? Na asentaciji, pita častnik momka: koliko imaš godina?

Dvadeset bi bio, odgovori upitan, al jednu sam godinu bolovao, dakle sad nemam više od 19.

Jednostavan paor. Molim blagorodni gospodine, upita paor, jednog gospodara: je li istina, da će se ukazat repata zvizda, pa da će onda bit rata? Nemoj virovat sinovče.

Al opet vi učeni ljudi mogli bi odrizat rep te zvizde, da ne plaši svit.

Ogorčenost. Baš u ponediljak su nosili ciganina na višale, putem uzvapi on i reče:

No i ova se nedilja dobro počima.

Trgovina s virom. Šta je to? drekne jedan redar na prosijaka,

koj u nedilju prid katoličkom crkvom prosio, ta u subotu vidio sam te prid čifutskom crkvom, kakve si dakle ti vire?

Prosijak. Molim ja sam čivutin; al virujte gospodaru, da današnji dan nemož čovik iz jedne vire živit.

Osveta. Javi se jednoć niki paor kod rabinera, da bi prišo na hev-rejsku viru.

Al za što to činiš Janko? upita ga rabiner?

Hoću da okaljajam svoju obitelj.

Dobre naglavke. Za što već ne doneseš kući za naglavljanje tebi poslate škornje?

Cipelar. Jer djon je još dobar, pa grihota bi bilo još naglavljivat, sad ih ja nosim, dok se djon ne podere.

Ima posla. Je li kod kuće ti otac Jakove?

Je, kod kuće je.

Zazovni ga, imao bih posla s njim.

Nemož taj sad izić.

Za što, što radi?

Ima velikog posta . . . Baš sad mlati mamu.

Dositio se. Prosijak: Molim dajte mi malo kruha, jako sam gladan.
— Domaćin: Za što ne idješ na posao? — Prosijak: Ta onda bi još većma ogladnio.

Dobar znanac. Šta misliš? tuži se komšija komšiji, dobio sam jedno pismo bez imena, u kojem me magarcom nazivaju. — Komšija (dugo se misliv): Virojatno, da je to takav ti pisao, tko te dobro poznaje.

Odgovorio je. Sudac: Kako ti nije bilo sramota 30 novčića ukrasti i svoje poštenje ukaljat? — Optuženik: Ta da što ću, gospodine, kad nije vise bilo u fioki.

Plete uže. Naidje šegrt izpod pendžere i opazi jednu baku u pendžeri, te našali se s njom rekav: šta radi nepretelj? — Plete uže, odgovori baka, da tebe obišenjaka sveže i vozi u pakao.

Pipke i vunua. Muž: Ni ti je sramota tudje vlasi nositi na glavi? — Žena: A tebi nije mrzko tudje ovice vunuu nosit?

V A Š A R I.

Abonj (ž. Pest.), 30 maj. 20 aug. 30 nov.	aprila, posli Duhova u ponediljak, 28 okt. i u četvrtak prid Božić.
Ab udbanja, na Todora; prve nedilje maja; prid Miholj. prid Božić, uvik u ponediljak.	Alšo-Njarasd 24 apr. 26 jul. 8 sept. 25 nov.
Ada, (ž. Bač) 19 marc. 15 jun. i u nedilju i poned. prid 25 okt.	Alšo-Rakoš 31 marc. 24 Apr. 24 Jun. 21 sept. 5 nov.
Adonj, 2 apr. 16 jun. 15 sept. 25 nov.	Alšo-Šag (ž. Vaš.) 4 Apr. 25 maj. 21 sept 5 nov.
Algjogj, 2 jan. 6 maj. 5 sept.	Alšo st. Gjörgj (Jas) 10 jan. u pon. posli Sv. Trojstva; 2 aug. 15 okt.
Alibunar, na Duhove i na uznešenje B. D. M. 30 sept.	Apáti (ž. Zala) 21 marc. u sriđu prid Duhove, na dan posli Angjela čuvara, 31 okt.
Aljmaš (Bačka) 9 febr. 1 maj. 14 sept. 22 nov.	Apatin (Bačka) 12 maj. 21 okt. svaki put u poned. prid naznačenim danima.
Alpár, na cvitnicu i prid 10 okt. u nedilju.	Apátfalva (ž. Čanad) 24 apr. 26 jul. 8 sept. 25 nov. (Uvik posli naznačeni dana u poned.)
Alšo-Černaton, posli Tri kralj. 3 apr. 5 jul. 20 dec.	Apošttag (ž. pešt.) 24 jun. 12 okt. (u nedilju i ponediljak prid naznačenim danima.)
Alšo-Čill (ž. Arad), 24 apr. 11 jul. 26 okt.	Arad u nedilju „Judica“, prid Petrov od petka do petka, i u nedilju prid 5 nov.
Alšo-Domboru, (ž. Zala), 19 marc. 16 maj. 13 jul. 9 dec.	
Alšo-Nemedi (ž. pešt.), 2 apr. 4 jul. 2 sept. 3 dec.	
Alšo Lendva 25 jan. posli nedilje „miserere“ u četvrtak prid Uskrs, na veliki četvrtak, i 1	

- Aranjos-Megjes velike nedilje, na uzašašće Gospod, 24 jun. 8 aug. 5 nov. 24 dec. (u utorak sridu i četvrtak.)
- Aranjos-Marot prid svitlo Marino i prid uskrsne svece u poned. i utorak, posli Gjurgyeva druge nedilje, poned. i utorak, prid 29 jun. posli 25 jul. druge nedilje, prid 29 sept. 1 nov. i 25 dec. u poned. i utor.
- Aroksalaš (ž. Jas-N.-Kun-Solnok.) 24—26 febr. 15—16 jun. 5—6 aug. 21—22 sept. (Prid naznačenim danima u ned.)
- Asod na spasovo, u petak posli sv. Stipana i sv. Martina.
- B**aan (ž. Baranja) 10 Marc. 1 Jun. 29 sept. prid 8 dec u poned.
- Baan (ž. Trenčen) 5—9 jan. 5—7 febr. 20—23 apr. 25—28 maj. 22—25 jun. 10—13 aug. 28 sept. 26—29 okt. 10—13 dec.
- Baboča (ž. Šomogj) 19 marc. posli prisv. Trojstva u poned. 24 aug. 30 nov.
- Bač (Bačka) 10 marc. 26 maj. 8 sept. 26 okt.
- Baja (Bačka) u nedilju prid 14 febr. 24 apr. 22 jul. 21 sept. 26 okt.
- Bajmak (Bačka) 25 Maj. 24 Aug. 11 nov.
- Bajna, 16 febr. 16 Maj 16 aug. 16 Nov.
- Balažfalva prid Cvitnicu u subatu, 21 jul. 6 dec.
- Balaša-Gjarmat, (ž. Nograd) prid 6 jan. i 2 feb. u ponediljak i utor. ako bi pak blagdani pali na poned. il utor., tad se drže vašari dva slideća dana; posli nedilje „Laetare“ u poned. i utor, prid 1 maj u pon. i utor. prid 20 aug. u poned. i utor. 29 sept. prid 1 nov. u pon. i utor.
- Balkanj, (ž. Sabolč) prid 1 apr. 1 jul. 1 nov. i 25 dec. u utorak.
- Banffi-Hunjad, 23 jan. 27 marc. 3—4 apr. 15 maj. 26 jun. 26 jul. 21 sept. 25 nov. posli petdesetnice i prije Božića u utorak.
- Brzova, 21 mart. 6 jul. 26 okt. Uvik prid naznačenim danima u nedilju.
- Bistrica 3—7 jan. 11—15 apr. 13—17 jun. 8—12 aug. 19—23 sept. 8—12 nov.
- Bestercebanja, 25—27 jan. 7—9 maj. 30 nov. 1 i 2 dec.
- Bezdan, 15 mart. 15 jul. 29 sept. 19 nov. uvik prid naznačenim da. u pon.
- Bičke, 25 jan. 3 maj. 21 sept. 4 dec.
- Biksad, (ž. Satmar) 12 jul. 25 aug. 19. sept.
- Bilke, 20—21 maj. 17—18 jul. 20—21 sept. 18—19 okt.
- Bittše, (ž. Trenčen) 29 jan. 30 apr. 23 maj. 30 jul. 10 sept. 31 okt. 5 nov.
- Bodokő-Varalja, 10 febr. 16 maj. 10 aug. 11 nov.
- Bodajk, posli nove godine, posli Petrova, posli Miholja, uvik u ponediljak.
- Bodrog-Kerestur, 20 febr. 5 jun. 28 aug. 27 nov.
- Bodzaš-Nagy-Ujlak, 18 jan. 24 mart. 14 jul. 17 okt. 21 dec.
- Boldogasonj, 1 febr. 24 mart. prid Duhove u ponediljak. 2 jul. 14 aug. 7 sept. 7 dec.
- Bonjhad, 6-7 mart. 8-9 maj. 10-11 jul. 4-5 sept.
- Bozok, 8 apr. 30 aug. 11 dec.
- Bozović. 15 jan. 2 apr. 4 jun. 1 okt.
- Braššo, posli Brašančeva, i posli Lučina četvrtak, petak i subata.
- Brestovac, 1 jan. 2 jul. 13 dec.
- Breznobanja, u ned. „Laetare“ prid Duhove u sridu. 16 aug. 30 nov.
- Budim, 1 mart. 24 jun. 14 sept. 30 nov.
- Budim (stari), 16 febr. 25 maj. 1 aug. 15 okt. Nediljni vašari u utorak i petak.
- Bur st. Mikloš 5 apr. 21 sept. 8 dec. Uvik posli naznačeni dana u utorak.
- Buza, 10 jan. 20 apr. 28 jul. 26 okt.
- Baziaš, 23 jan. 24 apr. 25 jul. 1 okt.
- Bükösd (ž. Bar.) 25 mart. posli nedilje prisv. Trtojstva u ponediljak. 4 okt. 11 nov.
- Čakanj, (z. Vaš) 24 febr. 2 maj. 8 jun. 6 aug. 9 sept. 25 nov.
- Čakova (z. Temeš) 29 jun. 27 aug. 20 sept. 11 nov.
- Čaktornja, 3. febr. posli evitnice u ponediljak 30 jun. 3 aug. prid Teresom u poned 25 nov.
- Čakvar, posle nedilje „Oculi“ i posli rogate 25 jul. 6 dec. (Uvik u poned i utorak.)
- Čanad (srpski i nimački) 16 mart. 20 jun. 16 okt. 10 decz.
- Čanad, 14 febr. 7 maj. 16 okt. 11. nov.
- Čantavir (Bačka) u poned. prid 1 maj. 24 sept.
- Čatad, 12 mart. 1 maj. 15 okt.
- Čenci, (ž. Torontal) 24 maj. 21 aug. 24 okt.
- Čenger, 8 jan. 5 febr. 19 mart. 24 apr. 7 maj. 25 jun. 23 jul. 13 aug. 10 sept. 15 okt. 19 nov. 17 dec.
- Čepa, 12 apr. 12 jul. 5 sept. 18 dec.
- Čepin, 20 maj. 11 nov.
- Čepreg, u četvrtak posli pepelnice, na veliki četvrtak, posli Spasova u petak. 29 jul. 29 szept. u sridu prid Božić.
- Četnek, u nedilju u kojoj pada Grgo, Orban, Jela, Simun. Uvik u poned.
- Čoka, (z. Torontal) na ime Isusovo. Sedmi dan posli Uskrsne nediljen_a prisv. Tvojstvo, 29 sept.
- Čokonja, 24 febr. u četvrtak posli Uskrsa 27 jun. 26 jul. 21 sept.
- Čongrad, 1 mart. 1 maj. 25 aug. 10 dec.
- Čorba, u nedilju posli imena Isusova, posli nedilje „Cantate i prve nedilje jul. i Nov. uvik u ponediljak.
- Čorna, 6 jan. na dan Grge, Pilipa i Jakova, sv. Iv. na Miholj i na dan sv. Martina.
- Čökölj, 25 jan. na vel. četvrtak 28 aug. 25 nov.
- Čurog, u nedilju i pon. prid 4 mart. 1 jun. i 6 okt.
- Čurgo, posli Uskrsa i Duhova u utorak 1 sept.
- Ceglid, 15 jan. 19 apr. 22 jul. 1 nov.
- Cibakhaza, 31 mart. 30 maj. 15 sept. 18 nov.
- Cripaja, (z. Tor.) 4—6 apr. 8—10 sept.
- Dabaš, (ž. Pest) 18 febr. 1 maj. 3 aug. 1 nov.
- Dalja, 4 maj. 30 okt.
- Darda, 2 jan. u poned na molitv dan. 24 aug. 4 nov.
- Debeljača, 19 mart. 1 sept.
- Debrecin, 17 jan. 24 apr. 15 aug. 9 okt. (Svaki rarja devet danih. Vašar pada uvik u poned. prid naznačenim danima) Decz, u sridu posli pepelnice, u utorak posli Basančeva. 21 aug. 13 dec.
- Detta [ž. Temeš] 24 mart. 15 jun. 12 sept. 30 nov.

- Deva, 14 jan. 13 maj. 3 aug. 30 okt.
 Deva-Vanja, [ž. Jas-N.-Kun-Solnok] 17 jan. 15 apr. 5 jul. 12 okt.
 Devečer, 25 jan. 1 maj. 6 aug. 1 nov. Uvik posli naznač. dan u pon. i utor.
 Dezna [ž. Arad] 19 mart. 14. maj. 10 sept.
 Dioseg, [ž. Bihar] u prvoj nedilji febr. u trećoj ned. mart. u prvoj ned. maj. u trećoj ned. jul. u drugoj ned. sept i drugoj ned. dec. uvik u sridu.
 Dobrica, 23—25 maj. 23—26 sept.
 Dobrona, [ž. Zolj. 1—2 mart. 15—16 maj. 20—21 sept. 5—6 nov.
 Dolha, 15—16 maj. 25—26 jul. 28—29 aug. 25—26 okt.
 Dorog [ž. Hajdu] 8 febr. 29 jul. 11 nov. [uvik u četvrtak].
 Dorožma, (ž. Congrad) 7 apr. 29 jun. 16 sept. 8. dec.
 Dubnica, 12—13 febr. 28—29 apr. 24—25 jul. 29—30 sept.
 Dubrava, 10 maj. 26 jul. 29 sept. 6 dec.
 Dunafeldvar, 25 mart. u utorak posli Duhova 20 aug. 1 nov.
 Dunapataj, 19 febr. 17 apr. 29 jun. 4 okt. 13 dec. [Uvik prid naznačenim danima u nedilju.]
 Dunapentele, vašari padaju na taj poned. kada je sv. Gjuro, prisv. Tvojtvo, mala Gospojina, i u poned. posli prve nedilje Adventa
 Dunaveče, 14 febr. 6 maj. 26 jul. 29 sept.
 Eger, u poned. jan. miseca koje, nedilje Pavao pustinjak pada, u pon. Maja koje ned. Pongrac pada, u poned. Jul. koje ned. Pohod B. D. M. pada, 29 sept.
 Elesd, 19—20 maj. 22—23 sept. 22—23 dec.
 Eperješ, robeni sajam 28—30 jan. 6 maj. 17—19 jun. 12—14 aug. 16 sept. 25—27 nov.
 Marv. sajam 25 jan. 3 maj. 14 jun. 9 aug. 13 sept. Misečni marv. sajam, 7 jan. 4 febr. 4 mart. 1 apr. 20 maj. 3 jun. 1 jul. 19 aug. 2 sept. 7 okt. 4 nov. 2 dec. Vuneni sajam, 13 27 maj. 8, 29 sept.
 Erdöbenjes, 28 jan. 24 apr. 20 aug. 28 okt.
 Erdöd, posli 2 febr. prije Uskrsa, prije Duhovah, posli pohoda Bl. D. M. posli uzviš. križa, posli svi svetih i Nikolindana uvik u četvrtak.
 Erdösada, prve nedilje mart i juna, treće ned. Aug. druge ned. Nov. uvik u petak.
 Estergom, u pon. i utor. one nedilje kad je Grgur mart, Urban maj., Lovre aug., Simon Jud. okt.
 Eršekujvar, na Matiu; na cvitnu ned; na Urban; na Pet.; u nedil. posli sv. Stipan kralj.
 Felegjhaza [KisKun.] 20 jan. 27 maj. 18 aug. 4 okt.
 Feldvar, [Bačka] 22 mart. 7 jun. 21 aug.
 Franjova, 13 maj. 13 jul. 30 okt.
 Futok, [Bačka] 3 maj. 16 jun. 18 aug. 7 nov. Ako ovi dani nepadaju u ned. i pon. onda vašari se drže uvik u ned. u pon. prid naznač. dan.
 Garčin [slv.] 1 maj. na Duh 29 jun. 21 sept.
 Gjerčamoš, 5 apr. 17 jun. 19 sept.
 Gjengješ, 2—3 fbr. 25—26 maj. 24—25 aug. 19—20 nov.
 Gjur, madj. Győr, 18 jan. velike ned. u pon. prid Brašančev 22 jul. [M. Mandal] 8 sept. [M. Gosp.] 25 nov. [Kath]
 Gjula [Bekešv.] na Obr. sv. Pavla 25 jan. prije jedne nedilje; na „Exaudi“ prije jedne ned. na ćedan prid 22 jul. i 8 sept. svagda počamši od sride do ned.
 Gjulafehverar, u utorak prid Uskrs; 26 jul. 30 sept. 17 dec.
 Gospić [Hrv.], 1 maj. 10 okt. Osim toga svaki pet. Hajoš, u slid. ned. 25 mart. 29 jun. 29 sept.
 Halaš 25 mart. 21 jun. 1 sept. 19 nov.
 Harkanj, u pon. te ned. kad je Juliana febr. sv. Gjura, Petar u okovih i Nikol.
 Hodmezö-Vaşarhelj, u ned. i poned. posli im. Isusovog, u ned. i pon. prid Josip, prid Brašančev. prid Rastanak Apošt. i u ned. prid Gal opat
 Hodšag, 9 febr. 29 sept. Ako ovi dani u ned. i pon. padaju, onda vašar se drži na te dane, ako pak u koji drugi dan. onda zatim u slideću ned. i pon.
 Illava, febr. na Dorothe, na Blagovist. Maj. na Spasov. jun. na Brašančev. jul. M. Maod. sept. na Matea. nov. na svi Sv. dec. na začeeće Bl. D. M.
 Ilok, 23 apr. 13 jul. 2 aug. 23 okt. 24 nov.
 Irig. [ž. Tolna] na dan sv. Blaža, u pon. i utor. te ned. kad je Gjurgjev, mala gosp. i sv. Kata.
 Ivan-Egerseg, u sridu prid 6 jan. u prve sride apr. jul i okt. m.
 Jankovac, 17 apr. 26 jul. 1 nov.
 Jasberin, 25—26 mart. 18—10 maj. 15—16 aug. 4—5 okt. 9—10 dec.
 Kaloča, 19 mart. 19 maj. 15 aug. 30 nov.
 Kaniža, [vel. ž. Zala] 30 jan. 3 apr. 22 maj. 14 aug. 9 okt. 4 dec. [uvik 8 dana].
 Kaniža, [Turska], 29 apr. 1 jul. 1 nov.
 Kaniža [stara, u Bačkoj] 25 maj. 1 sept.
 Kapošmezö, 1 apr. 18 maj. 14 jun. 30 sept.
 Kapošvar, 15 jan. 25 mart. 4 sept. 2 nov.
 Kapuvar, [ž. Šopr.] 25 jan. 19 mart. posli Brašančeva, sv. Ane, 15 okt. 13 dec. u poned.
 Kašša, 20 jan. 3 maj. 27 jun. 15 aug. 19 nov.
 Kačmar, Bačka, u poned. posle 16 maj. u okt. te ned. kada je sv. Teza.
 Kečkemet, 12 mart. 10 maj. 10 aug. 26 sept. 25 nov.
 Keresteš, nimački, posli prisv. Trojstva i Cvitnice u poned. dec. posli sv. Nikole u pon.
 Kernjaja, Bačka, 10 maj. 4 okt.
 Kesthelj, 6 jan. posli Uskrsa u četvrtak, posli Spasova u četvrt. posli 10 aug. 21 sept. u četvrt. prid Marjinovo u četvrt.
 Kis-Kereš ž, Pešt. 24—25 febr. 1—2 maj. 1—2 aug. 18—19 okt.
 Kiš-Komarom, prid Gjurgjev, sv. Pav. i sv. Kat. u poned.
 Kišmartou-Varalja, prve ned. mart. jal. sept. i dec. u poned.
 Kistelek, ž. Congr. 16 apr. 7 jul. 20 okt.
 K.š-Ujsalaš, 19 mart. 30 jun. 4—5 sept. 13 dec.
 Kis-Zombor, ž. Toront. 15 apr. 10 aug. 18 okt.
 Koložvar, 10 jan. 12 mart. 13 jan. 1 sept. 2 nov.
 Komarom, posli ned. u kojoj pada Pilip i Jakov, te ned. u kojoj pada Petrov, Roko sv.

- Komluš (Banat), 5. mart. 25. jun. 1. sept.
 Kula (Bačka), 29. apr. 24. jun. 6. aug. 11. sept.
 Kun Senthikloš, 3—4. febr. 16—17. maj. 22—23. aug. 29—30. dec.
 Kutu (ž. Njitr.), 22. jan. 25. apr. 12. jun. 4. aug. 28. sept. 18. nov.
 Lugoš (ž. Krašo), 10. febr. 10. maj. 2—4. jul. 21—22. okt. U sub. prid naznač. dan.
 Magoč (ž. Bar.) 14. febr. 18. apr. 13. jun. 7. okt.
 Majša, 9. febr. u. ned. prisv. Trojst. 27. aug. 11. nov.
 Mako (ž. Čan.), u sub. prid Judica ned. u sub. prid 24. jun. 19. aug. i 19. nov.
 Miške, 2. febr. 25. mart. 2. jul. 15. aug. 8. sept. 4. okt. 2. nov. 13. dec.
 Mohač, 24. febr. 17. apr. 24. jun. 11. nov. 21. dec.
 Moholj 30. maj. 30. sept.
 Mokrin, 14. febr. 20. maj. 20. aug.
 Morovica, te ned. kada je sv. Josip, u pon. posliđoji. pon. jul. prvi pon. nov.
 Nagy Köröš, 5. mart. 27. apr. 27. jun. 26. okt.
 Nagj-St. Mikloš, (srpski i nimački) 5. apr. 25. jul. 25. okt.
 Nagj-Sombat, 21—24. jan. 11—14. mart. 29—30. apr. 1—2. maj. 24—27. jun. 29. jul. 1. aug. 9—12. sept. 28—31. okt. 2—5. dec.
 Nagj-Varad, 12. mart. 21. jun. 8. sept. 8. dec. Od petka do utorka.
 Nemeš Militić, 7. maj. 20. okt.
 Pakš, 16. maj. 15. jul. 21. sept. 19. nov.
 Palanka (Bačka), prv. ned. maj. okt. u. pon.
 Pančova, na Gyurgjevdan po novom Kal. na Petrov. i malu Gosp. po star. Kal.
 Pečub, te ned. kada je svitl. Mar. prid Uskrs. prid Duh. te ned. kad je Miholj. u pon. i utor. te ned. kad je snižu Gosp. i sv. Kata počam od ned. priko cil, tj-d.
 Perjamoš, 24. apr. 15. jun. 24. sept.
 Petrovoselo, 8. maj. 30. aug. 7. nov. prid naznač. dan, u pon.
 Požun, na Vinc. na Sv. krst, na Miholj na Lucu.
 Prigl.-St-Ivan. posli 24. jun. u pon.
 Rac-Kaniža, u srid. posli Uskr. 16. maj. 24. jun. 10. aug.
 Rekaš (ž. Pešt.), 9. febr. 16. jun. 16. sept.
 Ruma, 13. apr. 29. maj. 14. jun. 29. jul. 29. sept.
 Šikluš (Baranj.) u pon. 19. Mart. u pon. posl prisv. Trojst. u pon. te ned. kad je Veli Gosp. 30. nov. 2. dec.
 Sarvaš (ž. Bekeš), 24—25. febr. 24—25. jun. 19—20. okt. 21—22. dec.
 Satmar Nemeti, 2. febr. 19. mart. 1. maj. 2. jul. 20. sept. 21. nov. u utor. i srid.
 Segedin, 5. maj. 31. jul. 10. okt. 30. nov.
 Segsard, u pon. i utor. tih ned. u koje spadaju: Cvitnica, Brašanč, Pohod, Bl. D. M. Našašće sv. Križ, i sv. Elis.
 Sent-Marton (ž. Šopr.) 24. febr. 10. aug. 25. okt.
 Sent-Mikloš, 5—6. apr. 25—26. okt.
 Sent-Mikloš, (ž. Šopr.), 10. maj. 30. aug. 18. okt. 7. dec.
 Sent-Tamáš, 12. mart. 26. jul. 30. sept.
 Solnok, 24. febr. u ned. prid Spas, 8. sept. 5. nov.
 Subotica, 24. febr. 16. maj. 8. sept. 28. okt.
 Temerin, 25. febr. 5. maj. 4. sept. 22. nov.
 Temišvar, 19. mart. 1. jun. 29. sept. 18. dec.
 Tolna, u prv. pon. maj. 13. jun. 10. aug. 5. nov.
 Topanfalva, u pet prid Cvitnicu, u pet prid Duh. 9. jul. 28. aug. 5. nov.
 Topola, 18—19. apr. 13—14. jul. 14—15. okt.
 Uj Arad (ž. Temes), 1. mart. 16. jun. 18. okt.
 Uj-Pešt. 1. febr. 1. maj. u ned. posli 15. jul. i okt.
 Uj Peč, 4. apr. 10. aug. 28. okt.
 Uj Sivac, 3. apr. 10. jun. 23. sept.
 Vac, u ned. prid Uskrs, Pohod Bl. D. M. prid sv. Gal. i Tom.
 Zombor (Bačka), na Blagov. o Spasov. o Vel. Gosp. 25. nov.
 Žablja, 15. apr. 20. jun. 29. sept.
 Žambek, 4. febr. 10. apr. 24. jun. i posli 28. okt. u četvrt. i pet.
 Žombolj, 19. mart. 29. jun. 8. sept. 11. nov.

Sajmovi u Hrvatskoj i Slavoniji.

- Brod (Sav.) na Blagovist po star. kal. na prisv. Trojst. 2. aug. 25. nov. Prije osam dan marv. sajam.
 Brod (ž. Varažd) 24. febr. 21. mart. u pon. posli Uskrs. 25. maj. 13. jun. 12. jul. 24. aug. 14. sept. 30. nov.
 Časma u pon. posli Vodokr. u utor. posli Duh. 22. jul. na sv. Katu.
 Djakovo, 23. jan. 1. maj. 26. jul. 28. okt. Marv. sajam: 20—22. jan. 24. apr. 20. jul. 18. okt.
 Ilok, 13. jun. 5. aug. 23. okt.
 Kamenica, 3. maj. 22. jun. 18. okt.
 Karloca, 8. maj. 15. jun. 25. jul. 29. sept. 21. okt.
 Krapina, 19. mart. 5. i 16. maj. 27. jun. 16. jul. 13. aug. 10. i 29. sept. 11. nov. 6. dec.
 Mitrovica, posli Vodokr. u ned. evit. grčk. kath. na Spas, na sv. Iliju i na snižu Gosp.
 Orahovica, 2. febr. 3. maj. 20. jun. 25. nov. Marv. vasari 28. jan. 28. apr. 15. sept. 20. nov.
 Pakrac, na Blagov. na sv. Vatroslava na Duh. na sv. Iliju 8. dec. sve po star. kal.
 Petro-Varadin, 30. jun. 21. sept. 11. nov.
 Požega, na sv. Ant. pust. u poz. posli Cvitnice na duhovski pon. 24. jun. 10. aug. 15. okt. 21. dec.
 Sisak, u sridi posli svitl. u utor. posli Cvitnice 4. maj. na Spasov. 15. jul. 12. aug. 16. sept. 19. nov.
 Vukovar, 1. maj. 24. jun. 15. nov.
 Zagreb, u četvrt. prid Cvitnicu, dan po Marku. 13. jul. 21. aug. na Šimuna i Judu, 9. dec.

OBJAVA.

Čast mi je dat štovanome občinstvu na znanje, da sam

u SUBOTICI, V. krugu, pod 228. kućnim brojem otvorio

SVILENU FARBAČNICU

I LUČBENU RADIONICU

za čišćenje. — Primam dalje za farbanje po

najnovijoj modi,

svakojaku izašlu

svilu, terno, kašmir, satin

uljeno il čisto sukno i svaku za pranje tkanicu.

Primam dalje za pofarbanje čaršape, ubruse, vunene i svilene marame, ženska i muška ruveta nerazparana koja ni najmanje neće umrljat košulju.

Umrljane haljine i tkanice lučbeno se čiste. Vaše cinjeno povirenje proseć ostajem

osobitim štovanjem

IVAN SAGHMAJSTER,

farbač.

OBJAVA.

Kad mi je zahvaliti svim znancem, koji su moju likarnu u nuždi potraživali, i na toliko me podupirali, da sam mogao moju likarnu s najizvrstnijim likovima opremiti, priporučujem na novo moju uslugu.

Moju trgovinu po zakonih vodim najtočnije take, da sva koji prodat lik uvedem u knjigu, za kojeg dobrotu cinu uvik ću bit odgovoran.

Pokle po izkustvu znam, da su moji nikoji preparati veoma objubljeni, zato opetovno priporučujem iste:

Melem za lice, koji odstrani s lica pokrpe, pige i bubuljice, koji je sastavljan od glasovitog „Vukovarskog Spitzera“ i od Lehman Schibulsky“ i od drugih najfinijih pomrada a uz to nikad se pokvarit neće 1 doziš . . . . . 50 nč.

I takozvane „Quisda“ životinske i svake druge likove, koji se dosad u velikima i glavnima varošima nalaziše, od sele i kod mene se mogu dobiti. Onima, koji za prodaju kupuju likove, velik postotak dajem. Najučtivije preporučujem se štovanoj publici.

Subotica, na uglu priko puta od svratišta Szarvaša („k' zlatnom jelenu“), „likarna k' angjelu čuvaru“.

BELA NIERTIT,
likarnik.

OBJAVA.

Doli podpisan imam srieu javiti, štovanom občinstvu, slobodne kraljovske varoši Subotice da imam u **Vermeš Gaborovoj** kući

STOVARIŠTE OKOVNIH KOVČEGA,

gdi se ujedno svašta nabaviti može, što se svake vrsti sjajnih ukopa tiče, kao pokrovi, jastuci, eviče u najvećem izboru

Obećajem daklem, da ću svakovrstnoj naručbi i želji štovanog občinstva zadovoljiti, i sa lipi

MRTAČKIH KOLI — SVITNJACI

propoćem — i svim nuždnim na uslugu biti.

Na poslidku izjavljujem, da su mi kovčezi iz najbolje tvornice pribavljeni, lipi i pored tog jeftini; i da pored tog uz svaki kod mene kupljeni kovčeg, lipa mrtaćka kola bezplatno dajem.

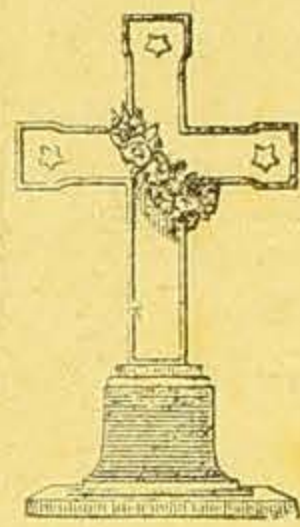
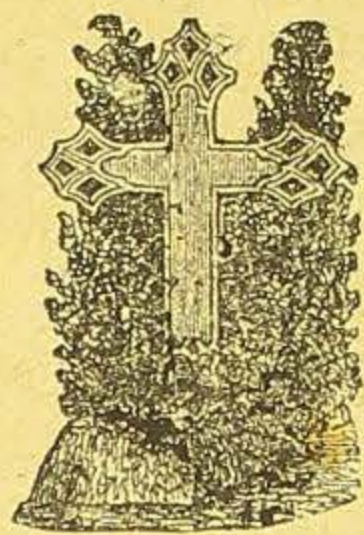
Utićem se dobrohotnoj naklonosti štovanog občinstva u naznaćeni slučaj.

Subotica, miseca studenog 1890.

Poniznošću

Pajo Lux.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam u I. krugu, Deákovej ulici, u kući Radišićevoj, baš kod male kapele otvorila

stovarište kamenitih

GROBNIH SPOMENIKA,

gdi prodajem od svakojakog oyo- i inozemskog crvenog, plavog, crnog i granitne boje mramora iztesane spomenike u ukusnom obliku.

Primam dalje svakojaku popravu, uresivanje zgradah u obliku po volji il od kamena iztesano il od sadra (gipsa) saliveno po umirenoj cini.

Priporučujuć se p. n. občinstvu jesam u Subotici, miseca studenoga 1890.

osobitim počitovanjem

Supruga Lovre Kovača.

zkvh.org.rs

OGLAS.

JOSIP BITTERMAN

KNJIGOTISKAR I KNJIŽAR

u SUBOTICI, I. krug, Bemova ulica,
br. 130.

javlja p. n. občinstvu, da prima **svaku vrst knji-
gotiskarskoga posla.**

Takodjer priporučuje svoju

KNJIŽARU

U KUĆI MARKA VOJNIĆ,

gdje se mogu nabavit svakojake knjige, papiri,
sridstva za pisanje i risanje.

Ovde se moć narućiti jedini bunjevaćko-šo-
kački list „Neven“.

Za toćnu poslugu i umirenu cinu u obadve
strake odgovara

VLASTNIK.